

somuncubaba

AYLIK İLİM KÜLTÜR VE EDEBİYAT DERGİSİ YIL: 31 • SAYI: 293 • MART 2025 • ISSN:2791-9595

Olmak ve Yolda
İlerlemek İçin
İlim Önce Gelir

Ali AKPINAR

Mübârek
Ramazan Ayını
İdrâk Etmek

Ramazan ALTINTAŞ

Sünbül
Sinan Efendi

Kadir ÖZKÖSE

Galiçya Cehpesi ve
Osmanlı'nın Son
Kahramanları

İsmail ÇOLAK

Sözden Öze Bir
Gönül Sultanı:
Sünbül Sinan

M. Nihat MALKOÇ

ISSN:2791-9595

9771302 000076 00267

DİVÂN-I HULÛSİ MOBİL UYGULAMASI YAYINLANDI!

20.Yüzyıl Mutasavvıf Dîvân Şâiri
Es-Seyyid Osman Hulûsi Efendi'nin
Dîvân-ı Hulûsî-i Dârendevî adlı eseri
Mobil Uygulamaya Aktarıldı!

- Oku - İncele - Dinle
- Fihrist - Arama
- Sözlük - Kelimeler
- Dîvân Radyo
- Dîvândan Görseller

Android ve IOS
Platformlarından
Ücretsiz
İndirebilirsiniz.

ES-SEYİD OSMAN
HULÛSİ EFENDİ VAKFI

ANDROID & IOS İNDİR

Sünbül Sinan Efendi'ye Göre Nefs Terbiyesi

Nefs-i emmâre, insanı kötü ve günahkâr işlere yönlendiren, hayvânî ve dünyevî zevklere sevk eden kötü bir içsel güçtür. Sünbül Sinan Efendi'ye göre, bu durumda rûh, nefsin etkisiyle yaralanır ve şeytânî arzularla şekillenir. Nefs-i emmâreye uyan kişiler, âhireti unuttur, dünyayı sever ve Allah'a olan sevgileri engellenir. Sünbül Efendi, bu durumda olanların mârifet ve irfandan uzak olduklarını belirtir. Zikirle dilinden Allah adı düşse de kalbi Allah'tan uzak kalır. Bu kişiler, nefsin karanlığı içinde âciz ve zelil bir durumda olup şeytânî akılla yönlendirilirler. Zikirle kalpleri aydınlanana kadar Allah'ı sürekli zikretmeleri gerekmektedir. Sünbül Sinan Efendi, Atvâr-ı Seb'a adlı eserinde nefis mertebelerini, insanların kalplerinin farklı hâlleriyle ilgili olarak sade, özlü ve anlaşılır bir biçimde anlatmıştır. Bu açıklamalar, tâliplerin kolayca okuyup ezberleyebileceği bir şekilde sunulmuştur. Hazret seyr ü sülûk yolunda ilerleyen bir sâlikin, kendisine olgun ve mükemmel bir şeyh bulması gerektiğini, bu kişiden ciddi bir eğitim ve öğüt alarak buna bağlı kalması gerektiğini vurgulamıştır. Bu şeyh, aynı zamanda yedi nefis mertebesini başarıyla aşmış biri olmalıdır. Sinan Efendi, nefis mertebelerini açıklarken bunları bazen bir peygamber ismi, bazen de bir yıldız ismiyle ilişkilendirerek her bir mertebenin özelliklerini ve o mertebede bulunan sâlikin durumunu detaylandırmıştır.

Mehmet Şirin Ayış, "Sünbül Sinan ve Atvâr-ı Seb'a Risâlesi Bağlamında Nefs Mertebeleri" adlı makalesinde Sinan Efendi'ye göre sâlikin, hem şeytanın yolundan saptırıcı etkilerine karşı hem de nefsin aldatmalarına karşı şerîatin yolunu sıkı sıkıya tutmasına vurgu yapar. Bu şekilde tarîkat yolunda sapmaz, Allah'a olan samîmiyetini artırır, içindeki şüphelerden kurtulur ve dinin hükümleriyle yaşamaya başlar. Sâlik, dinî görevlerini güçlendirmeli, uyku gibi günlük yaşantısının her alanında şerîatin emirlerine dikkat etmeli ve bu alışkanlıkları süreklilik hâline getirmelidir. Bu noktada dikkat edilmesi gereken şeyler, farz ve vacip olan dinî görevlerdir. Sâlikin, gerçek kimliğine ulaşabilmesi için fiziksel bedeninin sınırlamalarından ve bağlı olduğu kayıtlardan kurtulması gerekmektedir. Seyr u sülûk yolu, aynı zamanda bir hizmet yoludur. Çünkü peygamberler, büyüklüklerini İslâm davasına hizmet etmekte bulmuşlardır. Kalp ve rûhuyla bu hizmete katılmayan kimse, Allah'a yakınlık ve vuslat bulamaz; dolayısıyla rûhu, ilâhî hediyelerden mahrûm kalır. Sünbül Sinan Efendi, nefsin tuzaklarından kurtulmak isteyenlerin şeyhine danışarak hikmet öğrenmesini, İslâm'a aykırı bir şey yapmamasını belirtir. Nefsi kontrol edemeyenlerde yeme, içme ve uyku artar; çünkü zikir ruhu doyurur, nefis ise daha fazla ister. Nefsi kontrol etmek için yemek ve uyku gibi ihtiyaçlarını azaltmalıdır. Bu makamda olanlar, hikmet ve ibret sahibi değildir. Sinan Efendi bu durumu "Âdemî mertebe" olarak tanımlar, çünkü şeytan, Âdem'i saptırıp cennetten uzaklaştırdığı gibi, onun soyundan gelenleri de yoldan çıkarır. Ancak Allah, tevbe edenlerin tevbelerini kabul eder. Es-Seyyid Osman Hulûsi Efendi'ye de göre gönlü ihlâs ile arındırmadan, insanı kötülüğe sürükleyen nefis-i emmârenin yönü Rahman olan Allah'a yönelmez.

İhlâs ile hâs eylemeden gönlü Hulûsî/Emmâre-i nefsin yönü Rahmân'a yönelmez

Dervişlik, tasavvufî anlayışla ihlâs üzere bir yaşamı benimsemek, nefis terbiyesini tecrübe ederek öğrenmektir. Derviş, iç dünyasında zorluklarla karşılaşır ancak nefisine değer vermez. Nefsini kontrol altında tutar, arzularına kapılmadan İslâm'ın ışığıyla aydınlatır. Nefsini denetler, arzu ve isteklerine karşı mücadele eder, sürekli kendisini sorgular ve nefsinin gelişimini gözetler. Nefsin yönünü Rahmân'a yöneltmek ancak ki bu yoldaki mücadele ile mümkündür. Ramazan da bir nefisle mücadele iklimidir. Bu vesileyle Ramazan-ı Şerifinizi tebrik ederim. Selâm ile.

Kurucusu

A. Şemsettin ATEŞ

Yaygın Süreli - I-ISSN:2791-9595

Yıl: 31 Sayı: 293 - Mart 2025

Yayın Tarihi: 01 Mart 2025

Es-Seyyid Osman Hulûsi Efendi Vakfı Adına

İmtiyaz Sahibi ve Genel Yayın Yönetmeni

Dr. Kemal DEMİR

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü

M. Hulûsi ERDEMİR

Yayın Editörleri

M. Nazmi DEĞİRMENÇİ

Hulusi KESKİNTEPE

Yönetim Yeri:

Çamlıca Basın Yayın Eğitim Sağlık Turizm İnşaat

San. ve Ticaret A.Ş

Zâviye Mahallesi Hacı Hulûsi Efendi Caddesi No:

89

44700, Darende / MALATYA

Tel: (0422) 615 15 54 • Faks: (0422) 615 28 79

www.somuncubaba.net • bilgi@somuncubaba.net

Grafik Tasarım

Es- Seyyid Osman Hulûsi Efendi Vakfı

Dergimizi, Web Sayfamız ve Mobil

Uygulamalarımız Üzerinden Okuyabilirsiniz:

android

ios

06

Olmak ve Yolda İlerlemek İçin İlim Önce Gelir

 Ali AKPINAR

"Ümmete düşen de emânetlere sınıksız sarılmak, onları okuyup anlamak ve gereğini yapmaktır. Kim hangi alanda yetişmek ve kendini geliştirmek istiyorsa Kitap ve Sünnet ışığında yoluna devam etmelidir."

10

Mübârek Ramazan Ayını Nasıl İdrâk Etmeliyiz?

 Ramazan ALTINTAŞ

"Zaman, bizim için bir emanettir. Geçirilen her dakikanın hesabını Yüce Allah'a vereceğiz. Çünkü hayatımız, sınırlıdır. Sadece zaman üstü olan ve mutlak zamanın sahibi, Yüce Allah'tır. Bizler zamanlı varlıklarız. Zamanlı varlıklar, kendilerine biçilen zamanın emânet olduğu bilinciyle hareket ederler."

Somuncu Baba Dergisi'nin içeriğinde bulunan yazılar ile ilgili çıkabilecek olan hatalı bilgilerden dolayı dergi herhangi bir sorumluluk kabul etmemektedir. Yazıların sorumluluğu yazarlarına ilanların sorumluluğu ise reklam verenlere aittir. Dergimizde bulunan fotoğrafların ve görsellerin kullanılması ve kopyalanması yasaktır. Yazılar kaynak gösterilerek iktibas edilebilir. Somuncu Baba Dergisi'nin bütün telif hakları Çamlıca A.Ş.ne aittir.

Yayın Kurulu

Prof. Dr. Nihat ÖZTOPRAK / Prof. Dr. Ali YILMAZ
Prof. Dr. Sebahat DENİZ / Prof. Dr. Bilal KEMİKLİ
Prof. Dr. Abdullah KAHRAMAN / Prof. Dr. Ali AKPINAR

Danışma Kurulu

Prof. Dr. Mehmet AKKUŞ / Prof. Dr. Mehmet SOYSALDI
Prof. Dr. Ahmet ŞİMŞİRGİL / Prof. Dr. Kadir ÖZKÖSE
Prof. Dr. Mahmut YEŞİL / Prof. Dr. H. İbrahim ŞİMŞEK

14

Sümbüliyye Tarîkatının Pîri Sümbül Sinan Efendi

✍️ Kadir ÖZKÖSE

"Tefsir ilmine vâkıf olduğu için vaazlarında âyet-i kerimelerin tefsirine ehemmiyet veren, etkileyici konuşması ve güçlü hitâbeti ile tanınan Sümbül Sinan Efendi, Cuma günleri genelde Fâtih Câmiî'nde, kimi zaman da Ayasofya Camii'nde vaaz etmekteydi."

32

Reîsü'l-Hattatîn Hasan Çelebi ve Darende Muhabbeti

✍️ Ş. Hamideddin TEKTAŞ

"Rik'a hattıyla yazdığım Divan-ı Hulûsî-i Darenevî eserini kendisine takdimimden sonra görüşlerine başvurdum."

52

Galiçya Cephesi ve Osmanlı'nın Son Kahramanları

✍️ İsmail ÇOLAK

"Anadolu'da hiçbir Müslüman aile gösterilemez ki bir veya daha fazla evlâdını Ruslara karşı yapılan savaşlarda şehit vermemiş olsun. Vatanımızda tütmeyen nice ocağın her biri değerine bir Rus savaşında bestelenmiş suskun bir iniltiyi durmadan tekrar eder durur."

Sümbül Sinan Efendi'ye Göre Nefs Terbiyesi.....	1
Kemal DEMİR	
Olmak ve Yolda İlerlemek İçin İlim Önce Gelir	6
Ali AKPINAR	
Mübârek Ramazan Ayını Nasıl İdrâk Etmeliyiz?	10
Ramazan ALTINTAŞ	
Sümbüliyye Tarîkatının Pîri Sümbül Sinan Efendi.....	14
Kadir ÖZKÖSE	
Çanakkale	19
Yusuf DURSUN	
Vefâ	20
Mahmut KAPLAN	
Eski Milli Eğitim Bakanı Metin Emiroğlu ile Hulûsî Efendi (k.s.) Konulu Röportaj.....	22
Musa TEKTAŞ	
Geldi Ya Şehri Ramazan.....	29
Razaman PAMUK	
Ümmetine Kible-Nümâ Muhammed (s.a.v.)	30
Vedat Ali TOK	
Reîsü'l-Hattatîn Hasan Çelebi ve Darende Muhabbeti	32
Ş. Hamideddin TEKTAŞ	
Her Yaşta Kur'ân Öğrenmek.....	38
Enbiya YILDIRIM	
Sözden Öze Bir Gönül Sultanı: Sümbül Sinan Efendi.....	44
M. Nihat MALKOÇ	
Sümbül Sinan Hazretleri.....	49
Halil GÖKKAYA	
Sümbül Sinan Efendi'nin (k.s.) Vasiyyet-nâme'sinde Zikir ve Aşk.....	50
Fatih ÇINAR	
Galiçya Cephesi ve Osmanlı'nın Son Kahramanları	54
İsmail ÇOLAK	
Sümbül Sinan Hazretleri'nin Hayatında İki Önemli Tarihî Olay	60
Rasul KESENCELİ	
Rahmet Sağanağı.....	63
Bestami YAZGAN	
Ramazan Kur'ân ve Oruç Ayıdır.....	64
Mehmet SOYSALDI	
Kar	67
Bekir OĞUZBAŞARAN	
Hulûsî Efendi'nin "Nasîhat" Şiirinde Allah İçin Tevâzû ile Mahlûkata Hizmet.....	68
Oğuzhan AYDIN	
Sevgi Medeniyetimiz ve Ramazan.....	72
Bilal KEMİKLİ	
Hayal	77
Ekrem KAFTAN	
Gülü İncitme Gönül.....	78
Yusuf HALICI	
Yesevî Nefesli Bir Şair Olcay Yazıcı	80
Aydın BAŞAR	
Yapay Zekâ Hayatımızı Nasıl Etkiler?	84
Erol AFŞİN	
Ramazan Şerhi	87
Celalettin KURT	
Anadolu Kültürü ve Aydın Ayhan'ın Eserleri.....	88
M. Nuri YARDIM	
Hayatımızda Ölçü ve Denge.....	92
Ali ÖZKANLI	

هر قولك گوئند بيك گنجينه نيكاسى وار
 چونك ميراث الهى آدميك قلبنده در
 كيمى الله تركيسى دوش دروندن طاشار
 كيمسى طولش درونى جمله خار
 مژگان وهم فقيرانى تعيب ايمه كيم
 اى گوكل خوف الهى ايله داغدا قلبنى

تحت ايجون سلطانه آباره اولان انساسى وار
 قدرينى تقدير ايره نه مسند اغلاسى وار
 كيمنه ان سوكيملى عامده برنياسى وار
 كيمنك گوئنده بنهران برصايجى ليداسى وار
 قولنك مفسودينى از سال ايدن مولاسى وار
 بيلك تاكرينك يار بن اول مختصر كبراسى وار

نجه چوريسيك غامصى بورينى غير باره
 چونك اول شوخك باشنده عشقه سوراى وار

Dîvân-ı Hulûsî-i Dârendevî

Es-Seyyid Osman Hulûsî Efendi (k.s.)

1. Her kulun gönlünde bin gencîne-i yektâsı var
Taht için sultâna âbâde olan inşâsı var
2. Çünkü mîrâs-ı Îlâhî âdemin kalbindedir
Kadrini takdîr edene mesned-i a'lâsı var
3. Kimi Allah sevgisi dolmuş derûnundan taşar
Kimine en sevgili âlemde bir dünyâsı var
4. Kimisidolmuş derûnu cümle hâr
Kiminin gönlünde pinhân bir saçı leylâsı var
5. Mürdegân u hem fakîrânı taayyüb etme kim
Kulunun maksûdunu irsâl eden Mevlâ'sı var
6. Ey gönül havf-ı Îlâhî ile dağla kalbini
Bil ki Tanrı'nın yarın ol Mahşer-i Kübrâ'sı var
7. Nice çevirsin Hulûsî yüzünü gayrılara
Çünkü ol şûhun başında aşk ile sevdâsı var

Nesre Çeviri

1. Her kulun gönlünde bin seçkin hazine var. Gönlündeki sultanına taht için mamur edilmiş inşası var.
2. Îlâhî miras olan aşk, insanoğlunun kalbindedir. Onun kıymetini bilene yüce bir makam vardır.
3. Kiminin gönlü Allah sevgisi ile dolmuş, taşar. Kimine ise âlemde dünya en sevgilidir.
4. Kimisinin gönlü dikenlerle dolmuş, kiminin gönlünde gizli bir siyah saçlı leylâsı var.
5. Ölülerini ve fakirlerini ayıplamayın, çünkü onların, kulunun her isteğini gönderen Mevlâ'sı var.
6. Ey gönül! Îlâhî korku ile kalbini yarala. Bil ki yarın kıyamette Allah'ın Mahşer-i Kübrası var.
7. Hulûsî yüzünü başkalarına nasıl çevirsin? Çünkü başında, o sevgilinin aşkı, sevdâsı var.

Nesre Çeviren: Prof. Dr. Nihat Öztoprak

Olmak ve Yolda İlerlemek İçin İlim Önce Gelir

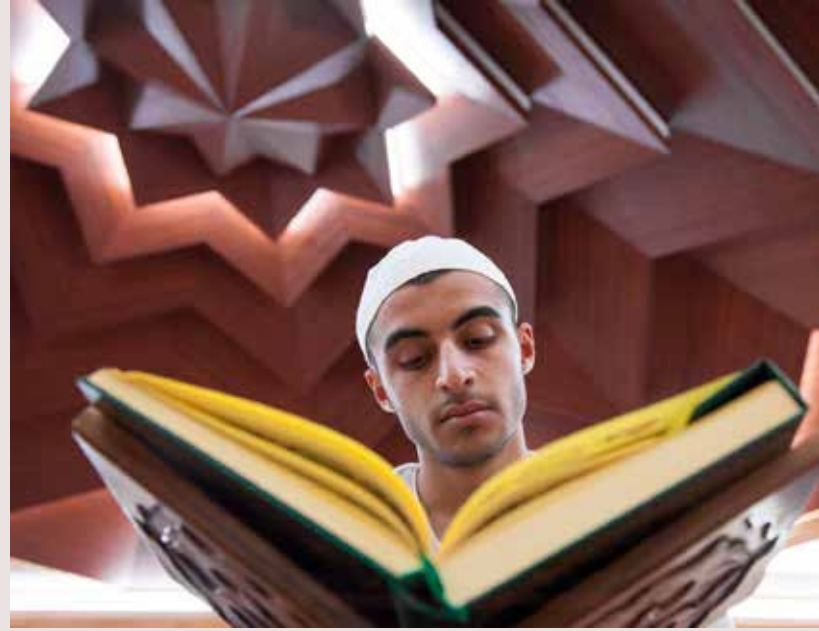

“Ümmete düşen de emânetlere sınımsız sarılmak, onları okuyup anlamak ve gereğini yapmaktır. Kim hangi alanda yetişmek ve kendini geliştirmek istiyorsa Kitap ve Sünnet ışığında yoluna devam etmelidir.”

Kur'ân, Peygamberimiz (s.a.v.)'in vahiy öncesi durumunu "İşte sana da buyruğumuzla Cebrâil'i gönderdik; sen Kitap nedir, iman nedir önceleri bilmezdin."¹ şeklinde özetler. Ona ilk gelen vahiy ise "Yaratan Rabb'inin adıyla oku."² emridir. Bu şu anlama gelir; insan önce neye nasıl inanacağını okuyup öğrenecek ki doğru bir şekilde imân edebilsin. Yüce Allah ile vahiy yoluyla iletişim kurabilen bir insan olan Peygamberimiz (s.a.v.)'e yol haritası bu şekilde çizilmiştir. O önce okuyacak, öğrenecek, sonra da okuyup öğrendiklerinin gereğini yerine getirecektir. Nitekim ilk inen beş âyetlerin içerisinde "Oku! Kalemle öğreten, insana bilmediğini bildiren Rabb'in, en büyük kerem sahibidir."³ buyrulur. "kalem"e vurgu yapılmıştır. Yine ilk sıralarda inen bir sûrenin adı da Kalem Sûresi'dir ve sûrenin ilk âyetlerinde "Nûn; kalem ve onunla yazılanlara and olsun."⁴ buyrulur. kalem ve yazıya dikkat çekilmiştir. Zaten hayat rehberimiz Kur'ân'ın bir adı da Kitap'tır. Zira o, hem sürekli okunan hem yazılarak koruma altına alınandır. O, vahiy meleği Cebrâil'den Peygamberimiz'e okuyarak gelmiş, Peygamberimiz biz insanlığa onu okuyarak duyurmuş, yeryüzüne inen o kitap namazlarda, sohbetlerde, günlük hayatı sürekli ve en fazla okunan kitap olmuştur. Yine o, Levh-i Mahfûz/Kitâb-ı Meknûn denilen ilâhî arşivde yazılı bir kitap olarak muhâfaza edilmiş, sonra dünya seması Beytül-İzze denilen makama kitap olarak indirilmiş, ardından Peygamberimiz'in hayatında âyet âyet, sûre sûre yazıya geçirilerek zapt u rapt altına alınmış, değiştirilmek ve zâyî olmaktan itina ile korunmuştur. Bu yüzden dinimizde kitap ve okuma/okuma yazma son derece önemlidir.

Yukarıda söz konusu edilen ilk emirlerde muhatap Peygamberimiz, onun şahsında tüm ümmettir. Buna göre her Müslüman gücü nispetinde okuyup yazacak, dinini sağlam ve doğru bir biçimde öğrenecektir. Zira bu din, kitabî bilgiye dayanır. Kitabî bilgi ise, bidat ve hurâfelerden en fazla korunan bilgidir. Bu yüzden de ilk insan Hz. Âdem (a.s.), ilk peygamber olarak

"Doğru, zamanında ve yerinde bir ibâdet için de önce yapılacak ibâdetlerin öğrenilmesi gerekir. Ardından hangi alanda yaşantımızı sürdürüyorsak o alana dair dinin hükümlerini öğrenmemiz gerekir."

görevlendirilerek kendisine ilk kitap/suhuf (10 sayfa) verilmiştir. Aslında Hz. Âdem de diğer peygamberler gibi fetânet sahibi son derece zeki kimselerdir. Nitekim "O, Allah, Âdem'e bütün isimleri öğretti."⁵ âyetinde belirtildiği üzere Yüce Allah'ın öğretiminden geçmiş ve meleklerle tâbî tutulduğu sınavda onları geçmiş bir kimsedir. O, isteseydi, kendisine verilecek on sayfalık bilgiyi de zihninde tutabilirdi. Ama Yüce Allah, dinin kitabî bilgiye dayanması gerektiğini insanlığa göstermek için ve sonraki nesillere örnek olması için böyle yaptı ve ona on sayfalık kitabını indirdi.

Nihâyet son Peygamber'ine de benzer şekilde kitabını vahiyyle indirdi, o kendisine inen bilgileri zihninde tuttu. Ancak sonraki kuşaklar için inen âyetler Hz. Peygamber

(s.a.v.)'in hayatında yazıya geçirildi. Nitekim bir âyette Peygamber (s.a.v.)'in bu temel görevi şöyle açıklanır: "Yazı bilmez ümmî kimseler arasından, kendilerine âyetlerini okuyan, onları arındıran, onlara Kitabı ve hikmeti öğreten bir peygamber gönderen O'dur. Onlar, daha önce, şüphesiz apaçık bir sapıklık içinde idiler."⁶ Âyette "âyetleri okuyan, onları arındıran, onlara Kitabı ve hikmeti öğreten peygamber." ifadesi oldukça dikkat çekicidir. Demek ki peygamber, insanlığa âyetleri okuyacak, Kitabı ve hikmeti yani onun açıklamasını insanlığa öğreterek onları câhiliye karanlıklarından aydınlığa çıkaracak, şirk isyân kirlerinden onları arındıracaktır. Nitekim o da öyle yapmıştır. Kitabın ilk muhatabı olarak kendisine indirilen âyetleri insanlığa okumuş, onların nasıl anlaşılacağını açıklamış, nasıl hayata geçirileceğini bizâtihi yaşayarak hayatında göstermiş ve bu şekilde vazifesini yerine getirmiştir. Bu dünyadan ayrılıp giderken de size "İki şey emânet ediyorum, onlara sınıksız sarıldığınız sürece sapıtmazsınız." buyurarak onlara Kitap ve Sünneti emânet etmiştir.

Ümmete düşen de bu emânetlere sınıksız sarılmak, onları okuyup anlamak ve gereğini yapmaktır. Kim hangi alanda yetişmek ve kendini geliştirmek istiyorsa Kitap ve Sünnet ışığında yoluna devam etmelidir. İyi bir kul, iyi bir ilim adamı, iyi bir zühd adamı, iyi bir ticaret erbâbı, iyi bir sanatkâr, iyi bir Müslüman olmak isteyen kimse için takip edilecek yol yöntem budur. Zaten seviyesi, konumu, mesleği ne olursa olsun her Müslümanın temel dinî bilgiler başta olmak üzere, kendisini ilgilendiren konularda dinin hükümlerini bilmesi, ilmihâl/içerisinde bulunan hâlin ilmi olup kişinin bizzat kendisine farzdır. Sözgelimi, namazın nasıl kılınacağını öğrenmek her mükellef Müslümana farz olduğu gibi, zekâtın kimlere, ne zaman, ne ölçüde, nasıl verileceğini bilmek zengin Müslümana farzdır. Kişinin hacca gideceği zaman hacın nasıl yapılacağını öğrenmesi farz olduğu gibi, bir iş yeri açacak, bir iş kuracak olan kimsenin yapacağı işle ilgili dinin hükümlerini öncelikli olarak farzdır.

Doğru, zamanında ve yerinde bir ibâdet için de önce yapılacak ibâdetlerin öğrenilmesi gerekir. Ardından hangi alanda yaşantımızı sürdürüyorsak o alana dair dinin hükümlerini öğrenmemiz gerekir. Onun için hayat kitabımız, "Ölen kimse, apaçık belge üzere ölsün, yaşayan da apaçık belge üzere yaşasın."⁷ buyurur. Böyle olsun ki hiç kimsenin hesap gününde ileri süreceği bir mazereti kalmamasın. Demek ki gerçek mü'min, neyi nasıl yapacağını bilen ve bilinçli olarak işini yapan kimsedir.

Bu ilkeler bütün Müslümanlar için geçerlidir. Her Müslüman öncelikle temel dinî bilgileri, doğru bir şekilde, ehliinden ve kaynağından öğrenmelidir. Bu gelenek bizim ilim geleneğimizde de kendisini göstermiştir. İlim adamlarımız, önce dinî ilimlerde kendilerini yetiştirmişler, sonra diğer alanlara yönelmişlerdir.

Dinî ilimlerde behresi olan âlimlerimiz de önce Kitap-Sünnete dair kaynaklarda otorite olmuşlar, sonra diğer alanlara yönelmişlerdir. Örnek verecek olursak; İmam Kuşeyrî, önce zâhirî ilim geleneğine göre bir tefsir yazmış, ardından sûfî tefsiri Letâifü'l-İşârât'ını kaleme almıştır. Mevlânâ, kırk yıl kadar medresede ilim öğrenme ve öğretmekle meşgul olmuş daha sonra tasavvufa meylederek Mesnevî'sini kaleme almıştır. Yunus Emre, dergâha yönelmeden önce dinî ilimleri tahsil etmiş ve kadılık makamına kadar çıkıp vazife yaptıktan sonra şiirleriyle gönülleri yapmaya başlamıştır.

Pek çok Osmanlı paşası, aynı zamanda dinî ilimlerde behresi olan kimselerdir. Bir fikir vermesi açısından birkaç örnekle yetiniyoruz:

Ahmed Cevdet Paşa (1823-1895), Kısâs-ı Enbiyâ (2 cilt), Mecelle, Târih-i Cevdet (12 cilt) gibi ölümsüz eserleri veren büyük bir devlet adamı, bir paşadır. O aynı zamanda iyi bir hukukçu, iyi bir tarihçi, çok yönlü bir şahsiyettir. Onun Hulâsatü'l-Beyân adlı Kur'ân'ın kitaplaşmasını incelediği Arapça bir eseri de vardır. Eser A. Osman Yüksel tarafından Muhtasar Kur'ân

Tarihi adıyla tercüme edilip yayınlanmıştır. (1985)⁸

Giritli Sırrı Paşa (1844-1895) tefsir sahibi bir kişidir. Kendisi Osmanlı devlet adamı, edib, şair ve âlim bir kişidir. Pek çok üst düzey devlet görevlerinde bulunması yanında başarılı bir şair ve iyi bir hattattır. Onun Sırr-ı Kur'ân adlı eseri, büyük tefsir imamı Râzî'nin tefsir mukaddimesi, istiâze, besmele ve Fâtiha Sûresi tefsirlerinin özetidir. Yine onun Ahsenü'l-Kasas isimli eseri Yusuf Sûresi tefsirine dairdir. Ayrıca Furkân, İnsan ve Meryem Sûrelerinin tefsirine dair de müstakil eserleri vardır.⁹ Paşa'nın Kelam, Dinler-Mezhepler Tarihi, Mantık ve Edebiyat ilimlerine dair de pek çok eseri vardır. Onlar, o bereketli ömürlerine hem paşalık başta olmak üzere devlet görevlerini sığdırmış, hem de bu eserleri sığdırmışlardır. Ya da bütün bu çalışmaları onların sınırlı ömürlerini bereketlendirmiştir.

Gazî Ahmet Muhtâr Paşa (1839-1919) tefsiri olan bir şahsiyettir. Kendisi seksen yıllık ömrünün elli beş yılını fiilen devlete hizmetle geçirmiştir. Balkanlardan Yemen'e, Girit'ten Mısır'a ve Doğu Anadolu'ya kadar pek çok önemli merkezde üst düzey görevlerde bulunmuş, pek çok cephede savaflara katılıp herkese nasip olmayan gazilik unvanını almış ve Sadrazamlık makamına kadar yükselmiş bir şahsiyettir. Bütün bunların yanında o, Astronomi ve Matematik ilmine dair eserler yazmış ve nihâyet Serâiru'l-Kur'ân adlı eserinde Kur'ân'ın astronomiye dair âyetlerini,

bilimsel veriler ışığında incelemiştir. Onun bu eseri Arapça'ya çevrilmiş, Ali Turgut Hoca tarafından da Yaratılış ve Ötesi sadeleştirilerek dilimizde yayınlanmıştır. (1989)¹⁰

Düzenli bir medrese-mekteptahsil görmeden Ümmî olarak irşâd görevini yapan kimseler de aslında temel dinî ilimleri bir şekilde almışlardır. Nitekim onların irşâd makamına oturduklarında yaptıkları sohbetlerden, söyledikleri şiirlerden bu durum anlaşılmaktadır. Zira ilimsiz, kâmil mü'min olunmaz, bilmeden Rabb'in rızasına erilmez. Onun için Peygamberimiz, "Ben sizin en fazla Allah'tan sakınanınızım, zira ben sizin Allah'ı en iyi tanıyanınızım." buyurmuştur. Tanımak için okumak, bilmek lâzımdır. Onun için bu yol ilim irfan yoludur. İlim ve marifet hayat sınavında ilerleyen insan için iki ayak yahut iki kanattır. Yürümek koşmak isteyeninin de bunlara ihtiyacı vardır; coşmak ve uçmak isteyeninin de. Vesselâm.

Dipnot

**Prof. Dr. Ali AKPINAR, Necmettin Erbakan Üniversitesi.*

1. 42/Şûrâ, 52.
2. 96/Alak, 1.
3. 96/Alak, 3-5.
4. 68/Kalem, 1-2.
5. 2/Bakara, 31.
6. 62/Cuma, 2.
7. 8/Enfâl, 42.
8. Bkz. Y. Halaçoğlu-M. Akif Aydın, Cevdet Paşa, VII, 443-450.
9. Bkz. Cemal Kurnaz, Sırrı Paşa, DİA, XXXVII, 127-129.
10. Bkz. Rifat Uçarol, Gazî Ahmed Muhtar Paşa, DİA, XIII, 445-448

Mübârek Ramazan Ayını Nasıl İdrâk Etmeliyiz?

“Zaman, bizim için bir emanettir. Geçirilen her dakikanın hesabını Yüce Allah’a vereceğiz. Çünkü hayatımız, sınırlıdır. Sadece zaman üstü olan ve mutlak zamanın sahibi, Yüce Allah’tır. Bizler zamanlı varlıklarız. Zamanlı varlıklar, kendilerine biçilen zamanın emânet olduğu bilinciyle hareket ederler.”

Filozofların hareketin sayımı dedikleri zaman, yaratılmıştır. Biz, süreli bir hayatta yaşıyoruz. Bütün yaratılmışlar bir zamanla kayıtlıdır. Kur'ân'da asra, kuşluk vaktine, geceye, gündüze, sabah vaktine yemin edilir. Eğer Yüce Allah bir şeye yemin ediyorsa, bu durum iki açıdan önemlidir: İlki, yeminden sonra çok önemli bir şeye dikkatlerin çekilmiş olması, diğeri ise yemin edilen zaman ya da nesnenin bizzat kendisinin önemli oluşudur. Zaman görünmez bir gemi gibi içinde varlık ve yokluk, nimet ve belâ, genişlik ve darlık, sevap ve günah, iman ve küfür, hidâyet ve delâlet, hastalık ve sağlık, zenginlik ve yoksulluk, kar ve zarar, barış ve savaş gibi zıtlarını da bağrında taşıyarak akıp gidiyor.

Türkçemizde zamanın önemini "Vakit, nakittir." atasözü çok güzel anlatır. Burada nakit, her ne kadar para, kıymetli eşya anlamına geliyorsa da mecaz olarak söylenmiştir. Müslüman kültüründe vakit, azizdir, iyi değerlendirilmesi gerekir. İnsanın ömrü, onun en kıymetli hazinesidir, sermâyesidir. İnsan ne kazanacaksa onunla kazanacaktır. Ömür ise dehir (zaman) den biz cüzdür. Onunla akmaktadır. Hatta insan için zaman ömründen, hatta ömrünün içinde bulunduğu ânından ibarettir. Kârsız geçen her ân, o güzel sermâyeden heder edilen bir ziyân, bir hüsrân gibidir. Bu sebeple zaman, bizim için bir emanettir. Geçirilen her dakikanın hesabını Yüce Allah'a vereceğiz. Çünkü hayatımız, sınırlıdır. Sadece zaman üstü olan ve mutlak zamanın sahibi, Yüce Allah'tır. Bizler zamanlı varlıklarız. Zamanlı varlıklar, kendilerine biçilen zamanın "emânet" olduğu bilinciyle hareket ederler. Emânet ise korunması gereken bir değerdir.

İslâm'da kurtuluşun ilkeleri imân ve sâlih ameldir. Her Müslüman kendisine emânet edilen zamanı sâlih amellerle değerlendirmelidir. On bir ayın sultanı Ramazan hilâli, doğuş ufku na yaklaşmıştır. O, ufukumuzu aydınlatmadan biz onu karşılamada ne gibi hazırlıklar yaptık? Bu çok önemlidir. Şehr-i Ramazan, bir mektep,

"Şehr-i Ramazan, bir mektep, gecesıyla gündüzüyle yoğun ibâdetle geçirilmesi gereken kutlu bir zaman dilimi. Özellikle bizi zaman konusunda eğitir. Zamanın büyük bir nimet olduğunu yaşatarak bize öğretir."

gecesiyle gündüzüyle yoğun ibâdetle geçirilmesi gereken kutlu bir zaman dilimi. Özellikle bizi zaman konusunda eğitir. Zamanın büyük bir nimet olduğunu yaşatarak bize öğretir. Müslümanın 24 saatini meşgul eder. Örneğin, sahur vaktinde kalkılacak, sahur yemeği yenilecek, vaktin doğruluğu hesaplanacak, çünkü falan saat falan dakikada artık yemek içmek kapısı kapanacaktır. Gündüz, falan filan işler yapılacak, icâbında toplumun ihtiyaç sahiplerinin maddî mânevî ihtiyaçları karşılanacak, böylece birçok insan sevindirilmiş olacaktır. Bu, zengin ve fakir Müslümanlar arasında kurulan bir barış, kardeşlik, dostluk köprüsüne dönüşecek, böylece, toplumun sosyal dokusu daha bir güçlenecek, birlik duyguları daha bir kuvvetlenecek anlamına gelir. Akşam vakti, tam vaktinde iftar edilecektir. Yemek yenecek, istirahat edilecek, sonra "terâvih" namazına geçilecektir. Her sene, bütün senenin bu bir ayı zarfında muntazam programlı bir şekilde Müslümanlar kendilerini eğiteceklerdir. Neticede böyle bir disiplinli zaman yönetimi Müslümanın hayatında vaktin son derece değerli olduğu ahlakını ve şuurunu kazandıracaktır.

Şehr-i Ramazan'ın şavkı, ufuklarımızı nurlandırmaya başladı. Onun mübârek gölgesi üzerimize düştü. Ramazan hilâlinin semamızı süslemesine çok az bir vakit kaldı. Nasıl ki namaz için bir hazırlık yapılırsa, nasıl ki hac ya da umre yolculuğu için bir hazırlık yapılırsa, mübârek oruç mevsimine de aynı şekilde önceden hazırlık yapılmadığı. Bütün İslâm âleminde

Ramazan ayı için hazırlıklar çoktan başladı. Evler, camiler ve sokaklarımız temizleniyor. Çarşılar, pazarlara bereket geliyor. Yoğun tatlı bir telaş görüyorum çarşılarda, pazarlarda. Piyasalarda her şey Ramazan ayına göre tasarlanmaya başlanmış. Tatlıcılar, börekçiler, çörekçiler, pıdeciler... Hepsi de küçük ilânlarla duyuruyor faaliyetlerini. Büyük şehirlerin camileri "Hoş geldin Ya Şehr-i Ramazan" yazan mahyalarla süslenmekte, zekât, fitre ve sadaka hesapları titiz bir şekilde yapılmakta, iftar davetiyeleri listeleri çıkarılmaktadır. Ramazan ayının birçok husûsiyetleri vardır. Bunlardan birisi de sosyal yardımlaşma ve dayanışmanın zirve yaptığı bir ay olmasıdır. Hz. Peygamber (s.a.v.)'in en cömert olduğu aydır, Ramazan ayı... Biz de onun bu sünnetine uyarak imkânlarımız ölçüsünde Ramazan ayında yerine getireceğimiz bir yardım bütçesi hazırlamalıyız. Yine mümkünse, Ramazan ayına girmeden önce bu ibâdetleri îfâ etmeli, böylece fakir fukaranın Ramazan ayında hazırlık yapmalarına imkân hazırlamalıyız. Çok şükür varlıklı Müslümanlar, Ramazan ayını iyi geçirsinler diye fakire fukaraya yardım

paketlerini yola çıkarmış durumdadırlar. Kimi Müslüman kuruluşlar da "kardeşlik sınır tanımaz" sloganıyla çoktan ülke sınırlarını aşmış olacaklardır. Onlar, Gazze, Batı Şeria, Kudüs topyekûn Filistin, Doğu Türkistan, Kırım, Keşmir, Arakan gibi mazlûm coğrafyalarda zulme uğramış mağdur kardeşlerine merhametle dokunmak üzere yollardadır.

Diğer taraftan, Ramazan ayının olmazsa olmazı olan televizyon programları hazırlıkları bitirilmiş durumda... Elbette sağlıklı ve nitelikli programlar faydalı olmakla birlikte, Ramazan ayı, bütünüyle televizyon ekranlarına kilitlenip zamanın berhava edileceği bir zaman dilimi de değildir. Daha çok ibâdete yoğunlaşmak gerekir. Namazıyla, mukâbelesiyle, orucuyla, itikâfiyle, zekât ve sadakasıyla, iftar ve sahuruyla, itikâf ve seheriyle, paylaşma ahlakıyla bu aya kilitlenilmelidir. Çünkü bu ay, bir mekteptir. Bu ayda elde edeceğimiz ahlâkî yücelikler, bizi diğer aylara da hazırlayacaktır. Biz dinimizi, ilmiyle âmil olan âlimlerden ya da onların yazdığı eserlerden öğrenmeliyiz. Âkil-bâliğ çağı-

na erişen kadın ve erkek her Müslüman farz-ı ayın olan ilimler konusunda mutlaka bilgilenme sürecine girmelidir. Ramazan ayı gelmeden önce, ilmihâl kitaplarımızdan oruç, teravih, itikâf, zekât, sahur, iftar, fitre gibi bahisler ciddî anlamda yeniden okunmalıdır. Hatta mümkünse, akşam ile yatsı arasında tüm aile fertlerinin katılacağı bir okuma programı da düşünülmelidir. Televizyonlarda her ne kadar dinî içerikli programlar veriliyorsa da bunlar küllî olarak bütün detaylarıyla aktarılması zaman bakımından mümkün değildir.

Ramazan ayı, günahlar karşısında müteyakkız olmayı gerektirir. Bir Müslüman, sadece midesine ve nefsânî arzularına değil, tüm azalarına da oruç tutturur. Çünkü oruç, kendisine gösterişçi dindarlık karışmayan bir ibâdet olup tam da irade eğitimin bir örneğidir. Bundan dolayı merhum Aliya, "Oruç, özgürlüktür." demiştir. Oruç tutmakla insan, karnına ve fercine hâkim olmakta, bir nevi, melekleşme sürecine katılmaktadır. Yoğun bir ibâdetle kuşanmışlık, insanın topyekûn azalarına ve benliğine ege-

men olmasının yolunu açar. Bundan dolayı "Kimin Ramazan ayı düzgün geçerse, senenin diğer ayları da düzgün geçer." denilmiştir.

Ramazan ayı, bir arınma mevsimidir. Başta içinde barındığımız evlerimiz, ibâdet mekânlarımız olmak üzere, Allah'ın nazargâh-ı ilâhisi olan gönül kâbemizi bizi Allah'ı anmaktan alıkoyacak her türlü bâtinî hastalıklardan arındırmalıyız. Çünkü kaliteli Müslümanlık, ünlü İslâm bilgisi İmam-ı Gazâlî'nin dediği gibi, salt namaz ve oruçta değil, ahlâkî değerlerin temsilinde ortaya çıkar. Zaten şekil, mekân ve zamanla kayıtlı olan ibâdetler, eğer mânevî boyutlarıyla birlikte yerine getirilirse, insanda ahlâkî bir dönüşümü gerçekleştirir. Ahlâkî değerleri içselleştirmek alanında da Ramazan ayına yönelik terâvih ve teheccüt namazları konusunda da mânevî bir hazırlık yapmalıyız.

Bilindiği gibi Ramazan ayı, aynı zamanda "Kur'ân'ın doğum ayı"dır. Hakîkatte her Müslüman son nefesini verinceye kadar Kur'ân'la olan irtibatını asla kesmemelidir. Bu anlamda bir Müslümanın hayatında "vahiy fetreti" yaşanmamalıdır. Bu sebeple, Kur'ân'la ilişkilerimizi yeniden kurma noktasında kısa bir muhâsebe yapmalıyız. Bizim hayatımızda mukâbele bağlamında Kur'ân okumalarının bir metin bir de bu metni anlama boyutları olmalıdır. İş sadece lâfza indirgememeli, anlamaya ve anladıklarımızı yaşamaya çalışmalıyız. Bu arada Ramazan ayı girmeden hadis kitaplarından Ramazan ayı, Kur'ân, oruç, itikâf, yardımlaşma gibi konularla ilgili bölümler okunmalı, Hz. Peygamber (s.a.v.)'in Ramazan ayını nasıl değerlendirdiği öğrenilmelidir.

Evveli rahmet, ortası mağfiret, sonu cehennem azabından kurtuluş olan mübârek Ramazan ayına erişmek dileğiyle. Ne mutlu bu kutlu aya hazırlık yapıp tüm benliğiyle bu ayı karşılayanlara...

Dipnot

* Prof. Dr. Ramazan ALTINTAŞ, Selçuk Üniversitesi

Zamanına Damgasını Vuran Sünbülüye Tarîkatının Pîri Sünbül Sinan Efendi

On beşinci yüzyılın sonları ile on altıncı asrın başlarında yaşamış olan Sünbül Sinan Efendi'nin tam adı Şeyh Yûsuf b. Ali b. Kaya Bey'dir. Kendisine Şeyh Sinâneddin Yûsuf da denilmektedir. Amasya'nın Merzifon ilçesinde dünyaya gelen Sünbül Sinan Efendi ilk tahsîlini memleketinde aldı. İstanbul'da medrese tahsiline başlayan Sünbül Sinan Efendi devrin ileri gelen âlimlerinden Efdalzade Hamîdüddîn Efendi'nin yanında zâhirî ilimleri tahsîl etmiştir. Tahsîl hayatı boyunca mutasavvıfların aleyhinde olan Sünbül Sinan, bazen sûfîlerin meclislerine devam ettiği için arkadaşlarından birine; "Bu sûfîlerin meclislerinde ne bulursun?" diye çıkıştı. Sünbül Sinan Efendi, Cemâl-i Halvetî'nin müritlerinden bir âlim ile aynı medresede idiler. Bir gün ikisi bir aradayken Şeyh Cemâl-i Halvetî ile karşılaşırlar. O şahıs Sinan Efendi'yi görünce; "İşte bizim Efendimiz geliyor!" der. Şeyh Cemâl-i Halvetî'nin sohbetine katılan Sinan Efendi, Şeyhin vaaz ve nasihatlerinden etkilenir. Cemâl-i Halvetî sohbetinde; "Şeyh o kişidir ki, istidatlı tâlipleri bir nazarda maksûda ulaştırır!" değerlendirmesinde bulunur. Sinan Efendi'ye firâset nazarıyla bakması ile göz göze gelen Sinan Efendi düşer bayılır. Sohbet sonrasında Cemâl-i Halvetî, "Getirin benim Sünbül münkirimi onun tarîkat elbisesini ben giydireceğim!" der.

Böylesi bir etkileşim sonucu tasavvufa ilgi duyan Sünbül Sinan Efendi, ilim yolunu bırakarak Çelebi Halîfe'ye intisap etti. Yûsuf Sinan Efendi'nin medrese tahsîlini yarıda bırakıp başlangıçta şiddetle karşı olduğu tasavvufa yönelmesi ve Koca Mustafa Paşa dergâhında irşat faaliyetlerini sürdüren Cemaleddîn-i Halvetî aracılığı ile Halvetîliğe bağlanması hem kendi hayatı hem de İstanbul'un tasavvuf kültürü açısından bir dönüm noktasıdır. Sünbül Sinan Efendi, şeyhinin yanında kaldığı sürede zorlu riyâzet ve mücâhede deneyimlerini gerçekleştirir. Üç yıl süren seyr u sülûkunu tamamladıktan sonra 895/1490 tarihinde Cemâleddîn-i Halvetî'den hilâfet alır ve şeyhinin isteği üzerine tarîkat faaliyetlerinde bulunmak

"Otuz üç yıllık meşîhati döneminde Sünbül Sinan Efendi, II. Bâyezîd, Yavuz Sultan Selim ve Kanûnî Sultan Süleyman dönemlerini idrak etmiştir. Sultan II. Bâyezîd, Sünbül Sinan Efendi ile de yakın ilişkiler kurmuş ve onu dergâhında bizzat ziyâret etmiştir."

amacıyla Mısır'a gider ve orada bir müddet irşad ile meşgûl olur.

Şeyhi Çelebi Halîfe İstanbul'dan hacca gitmeye niyet ettiğinde, Mısır'da bulunan Sünbül Sinan Efendi'ye de haber göndermiş, kendisinin de Mısır'da hacca gelmesini istemiştir. Ancak Şeyhi Çelebi Halîfe'nin Hicaz'a ulaşmaya ömrü vefâ etmemiştir (899/1494). Vefât etmeden önce müritlerine yaptığı son vasiyetinde Sünbül Sinan Efendi'yi İstanbul'daki makamına oturmasını ve kızı Safiye ile evlenmesini beyan etmiştir. Sünbül Sinan Efendi Harem-i Şerif'e ulaştığında, şeyhin vasiyeti kendisine bildirilmiştir.

Şeyhi Cemâl-i Halvetî'nin vasiyet gereğince İstanbul'a gelen Sünbül Sinan Efendi, dervişler, eşraf, halk ve yöneticiler tarafından coşkuyla karşılanmıştır. Daha sonra şeyhi Çelebi Halîfe'nin kızı Safiye ile evlenip Koca Mustafa Paşa Dergâhı'nda posta oturmuştur. Halvetiyye Tarîkatı'nın ana kollarından Cemâliye koluna bağlı Sünbüliyye şubesinin kurucusu olarak kabul edilmiştir.

Bir yandan Koca Mustafa Paşa Dergâhında müritlerinin terbiyesi ile meşgûl olurken, bir yandan davaazlarıyla halkı irşat etti. Tefsir ilmine vâkıf olduğu için vaazlarında âyet-i kerimelerin tefsirine ehemmiyet veren, etkileyici konuşması ve güçlü hitâbeti ile tanınan Sünbül Sinan Efendi, Cuma günleri genelde Fâtih Câmiî'nde,

kimi zaman da Ayasofya Camii'nde vaaz etmekteydi. Vaazdan sonra dervişlerine devran zikri yaptırıyordu. Sünbül Sinan Efendi'nin bu uygulaması ulemâ ile meşâyih arasında devrân ve semâ tartışmasının yeniden nüksetmesine yol açtı. Bu hususta ikiye ayrılan ulemânın geneli Sünbül Sinan'ı desteklemekteydi.

Otuz üç yıllık meşîhati döneminde Sünbül Sinan Efendi, II. Bâyezîd, Yavuz Sultan Selim ve Kanûnî Sultan Süleyman dönemlerini idrak etmiştir. Sultan II. Bâyezîd, Çelebi Halîfe'den sonra makamına geçen Sünbül Sinan Efendi ile de yakın ilişkiler kurmuş ve onu dergâhında bizzat ziyâret etmiştir.

Babası Sultan II. Bâyezîd gibi Yavuz Sultan Selim de Sünbül Sinan Efendi ile yakın münâsebetler kurmuştur. Sünbül Sinan Efendi'yle Yavuz Sultan Selim'in ilk buluşması, hoş olmayan bir hadise üzerine gerçekleşmiş, fakat bu buluşma umulmadık bir şekilde güzel neticelenmiştir. Nakledildiğine göre, Yavuz

Sultan Selim tahta oturduğunda, amcası Cem Sultan'ın öldürülmesinde rolü olduğu gerekçesiyle Koca Mustafa Paşa Dergâhının kurucusu Koca Mustafa Paşa'nın idam edilmesi ve yaptırdığı imâret ve caminin de yıkılması için ferman vermiştir. Fakat burada irşad faaliyetini sürdürmekte olan Sünbül Sinan Efendi direnince, yıkım için gelen görevliler geri dönmek zorunda kalmışlardır. Bunun üzerine padişah, yıkımı gerçekleştirmek üzere adı geçen mahalle gitmeye karar verir. Bunu haber alan Sünbül Sinan Efendi, başına siyah bir imâme sarıp eline de siyah bir asâ olarak dervişleriyle birlikte padişahı karşılamaya çıkar. Rivâyete göre, padişah kendisini karşılayan şeyhi gördüğünde gazabı sevgiye dönüşmüş ve hiçbir şey olmamış gibi şeyhin hatırını sorup gönlünü almaya çalışmıştır. Sultan, "Sizi ziyârete geldik." diye söze başlayınca, Sünbül Sinan Efendi, "Padişah ahd ve emirlerinin yerine getirilmesi gerekir. Hiç olmazsa medrese kubbelerinin üzerindeki ocak bacalarını yıksınlar." diye mukâbele etmiş, şeyhin bu inceliğinden çok duygulanan

Foto: Cemil Şahin

padişah da üzerinde bulunan beyaz yün kaplı samur kürkü çıkarıp şeyhe giydirmiştir. Sümbül Sinan Efendi'nin çoğu zaman bu kürkü giydiği nakledilmektedir. Şeyh ile bu şekilde başlayan sıcak münâsebet, zamanla daha samîmî bir şekilde devam etmiştir. Öyle ki, sultanın zaman zaman tebdil-i kıyafetle Sümbül Sinan Efendi'nin yanına geldiği ve beraberce karşılıklı sohbet ettikleri kaydedilmektedir.

Bu olayda Osmanlı'daki devlet-tekke ilişkilerinin oturduğu temel görmek mümkündür. Bu temel, tarafların birbirlerinin saygınlığına halel getirecek davranışlardan çekinmeleridir. Gazabı baskın olan bir padişahın sükûnetle düşündüğünde kâmil bir şeyhin değerini anlayıp hatasından dönmesi, onun da her hâlükarda âdâb-ı veçhile hatayı önlemeye çalışırken devleti zora düşürecek ve fitneye sebep olabilecek davranışlardan kaçınması devlet-tekke ilişkilerinin genel çizgisine uygun bir yaklaşım tarzı olmuştur.

Mısır'ı fethettikten sonra İbrahim Gülşenî'ye (ö.940/1533-34) tekke kurması için yer verip hayır duâlarını alan Yavuz Sultan Selim'i, sefer dönüşü karşılayanlar arasında Sümbül Sinan da bulunuyordu. Nakledildiğine göre, Yavuz Sultan Selim bu seferden dönüşünde Sarayburnu'nda yazlık bir köşk yaptırmak istemiş, mimarbaşının Koca Mustafa Paşa Camii revaklarında iki adet değerli somaki mermer sütunun köşk için gerekli ve uygun olduğunu söylemesi üzerine, direkleri aldirmek için adamlar gönderilmişti. Ancak Padişah Şeyh Sümbül'ün buna razı olmadığını öğrendiğinde direkleri söktürmekten vazgeçmiş ve Mîrâhur Camii'nin direklerini aldirtmiştir.

Yavuz Sultan Selim kendi adına yaptırdığı Selimiye Camii açılış merasiminde Sümbül Sinan Efendi'ye hutbe okutmuştur.

12 Muharrem 936/16 Eylül 1529'da altmış yedi yaşındayken vefât eden Sümbül Sinan Efendi'nin Fâtih Camii'ndeki cenaze namazını Şeyhülislâm Kemalpaşazâde kıldırmıştır. Koca Mustafa Paşa Dergâhı hazîresinde medfûn olan Sümbül Sinan Efendi'nin türbesi İstanbul'un en önemli ziyaretgâhlarındanır.

Vefâtına;

"Eyledi bostân-ı zühdün sünbülü me'vâya azm",

"Cennete azmyledi pîr-i azîz" ,

"Cânına Sümbül Sinan'ın Fâtiha" gibi mısraların yanı sıra,

"Feyz-i ilâhî" ve "Üstâd-ı aşk" gibi terkiplerle tarih düşürülmüştür.

Sümbül Sinan Efendi'nin vefâtı İbn Kemâl'i çok üzmüş ve şeyhin ardından bir mersiye kaleme almıştır. Mersiye'nin sonunda şeyhin vefâtına tarih düşen İbn Kemâl şöyle demektedir:

Hâtif-i gaybî dedi târîhini

Nûr olâ Sümbül Sinan'ın kabri hep.

Sümbül Sinan Efendi vefât ettiği sırada, İbn

Foto: Cemil Şahin

Kemâl'in ziyâret maksadıyla onun yanında bulunduğu kaydedilmektedir. İbn Kemâl şeyhe "geçmiş olsun" deyip aralarında meydana gelen kısa konuşmadan sonra, şeyhin hâlinin iyi olduğuna kanaat getirerek ser-tarîkin odasına geçer. O sırada kendisine ikram edilen şerbeti içerken Sünbül Efendi'nin vefât ettiği haberi gelir. Bu âni vefâta şaşırın şeyhülislâm, "Hey Molla Şeyh ayık geldin, ayık gittin." diyerek şaşkınlığını dile getirmiştir. Şeyhin namazını da onun kıldırıldığı rivâyet edilmektedir.

Sünbül Sinan Efendi'nin vefâtında yazdığı sekiz beyitlik tarih manzûmesinde Şeyhülislâm Kemalpaşazâde onu şu şekilde yâd etmektedir:

*Pîşvâ-yı sâhib-i ehl-i edeb
Muktedâ-yı tâlib-i Rûm u Arab*

...

*Eyledi şehri-i Muharrem'de sefer
Leyletü'l-isneynde ol zü'n-neseb*

...

*Yer ve göklerde kamu ins ü melek
Cem' olup kıldı namazın bî-ta'ab*

Hâtif-i gaybî didi târîhini

Nûr ola Sünbül Sinân'ın kabri hep.

Sünbül Sinan Efendi'nin eserlerini; er-Risâleü't-tahkîkiyye, Risâle fî hakkı't-tevhîd, Etvârü's-seb'a, Tarîkatnâme olarak sıralayabiliriz. Bursalı Mehmed Tahir birkaç tane de ârifâne ilâhileri bulunduğunu bildirmektedir. Sünbül Sinan Efendi'nin Risâletü't-Tahkikiyye adlı eseri, devran zikrini haram kabul edenlere reddiyesi olması bakımından ayrıca önem kazanmaktadır. Sünbül Sinan Efendi'nin bu eserini Şeyhülislâm Kemalpaşazâde tasdik etmiştir.

Sünbül Sinan Efendi'nin en meşûr halîfeleri, Maksûd Dede, Merkez Efendi, Cemâleddîn Akşehrî, Şeyh Ahmed Çavdarlı'dır. Sünbül Sinan Efendi döneminde devlet adamlarının tarîkata rağbeti devam etmiş, Sünbül Sinan'ın halîfeleri İstanbul'un yanı sıra Manisa, Kütahya, Karaman ve Akşehir gibi şehirlerde yaptıkları faaliyetlerle tarikati yaymışlardır.

Dipnot

* Prof. Dr. Kadir ÖZKÖSE, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Yazının geniş dip notlarını, wep sitemizde bulabilirsiniz.

Çanakkale

Çanakkale Batı'nın ölüm kustuğu yerd,
Medenî silahlara Mehmetçik göğüs gerdi,
Kudurmuş canavara şehadet dersi verdi.

Arşa çıkan canların yoludur Çanakkale,
Şehidin cennetteki gülüdür Çanakkale.

Çanakkale her türlü vahşeti gören belde,
Göğüsteki imanın hakkını veren belde,
Zalimlerin zulmünü denize seren belde...

Mazlumun Allah diyen dilidir Çanakkale,
Şehidin cennetteki gülüdür Çanakkale.

Sırtlanlar anladı ki surda gedik açılmaz,
Bu cennetten vatana asla paha biçilmez,
Bütün dünya bir olsa Çanakkale geçilmez!

Milletin tutunacak dalıdır Çanakkale,
Şehidin cennetteki gülüdür Çanakkale.

"Çanakkale" bir zafer adı değil sadece,
Kınalı kuzuları can verdiği sürece,
İslam'ın gül yurdunun aydınlandığı gece...

Mü'minin en mübarek hâlidir Çanakkale,
Şehidin cennetteki gülüdür Çanakkale.

Yusuf DURSUN

Vefâ

Üniversite yıllarında bir süre aynı evi paylaştığımız bir arkadaşımın telefonunu bir tevâfuk sonucu öğrendim ve kendisini aradım. Önce tanıttım kendimi, beraber kaldığımızı söyledim. Beni hatırlayamadı, tanımadı. Çok üzüldüm. Ben onu unutmamıştım fakat o beni hatırlamıyordu bile! Aradan elli yıl geçmiş, hayal kırıklığına uğradım, üzüldüm, ne diyeceğimi şaşırımdım. Hatırlamamasında garipse-necek bir durum yoktu oysa. Ben vefâsızlığına

verip gücendim. Sonra düşündüm, ben onu hiç aramış değildim. Benimki de vefâsızlık değil miydi? Ona hak verdim sonra içimden. Bu kez onu ithâm edişime üzüldüm. İnsan zamanla unutup demek ki... Vefâ kelimesi zihnime takılıp durdu.

Sözlükte, sözünde durma, sözünü yerine getirme, dostluğu devam ettirme gibi mânâlarda kullanılan vefâ kelimesini şairler güzel kokuya

benzetmişler. Günlük konuşmalarda da sık sık kullanırız bu kelimeyi. Atalarımız, "Bir acı kahvenin kırk yıl hatırı vardır." demiş. Kırk yıl dile kolay... Vefâlı insan, deriz bizi hatırlayıp arayana. Vefâ göstermiş, sağ olsun deriz. İnsanımız vefâ kelimesini o kadar sevmiş ki ölümsüzleştirmek, sürekli hatırlatmak için İstanbul'da bir semt adı olarak tescil ettirmiş.

Vefâ insan için bir ihtiyaç mı bir zarûret mi diye sorulduğunda farklı cevaplar verilebilir. Aslında ihtiyaçla zarûret çoğu kez bir noktada kesişir. Vefâ insanî bir özellik, bir haslet, yaşayabilen için büyük bir nimet. Hâlimizin hatırımızın sorulmasını isteriz. Dostlarımızın, arkadaşlarımızın bizi hatırlamalarını isteriz. Bizden de vefâ beklendiğini kimi zaman unutup veririz. Oysa önce bizim vefâlı olmamız gerekir.

Binlerce ihtimâl arasından bizi insan olarak yaratana, sonra kendimize vefâ göstermeli değil miyiz? Taş, toprak, bitki, hayvan değil de büyük bir lütuf eseri insan olarak yaratıldık. Duygu, düşünce ve bunları ifade edecek dil ile donatıldık. Bütün varlıkların üzerinde bir değerde konumlandırıldık. Bize, "varlıkların en şerefli" payesi verildi. Bu nimete de vefâ gerekmez mi?

Önümüze kâinat kitabı açıldı; bakın okuyun, hikmetini düşünün; sahibine vefâ gösterin diye. Râh penceresinden bu kitabın sayfalarına dalarken yazarını aklımıza getirmek de vefâ gereği değil mi? Bir gözetleyici, bir nâzır olarak önümüze serilen muhteşem manzaraya bakarken sahibini hatırlamak, yâd etmek vefâ gereği değil mi? En önemlisi ten kafesine rûhu bağışlayıp hayat verene vefâ göstermek insan olmanın gereği değil mi?

Vefâ çağrışımları daldan dala atlamama sebep oluyor, hoş görün! Vefâ sözünde durmak, dostları, dostlukları hatırdan çıkarmamak; ihtiyaç olduğunda değil, hasbî olarak aramak, sormaktır. Günümüz şartlarında daha çok işimiz düştüğünde dostları hatırlar olduk. Oysa irtibat kurmak, hâl hatır soruşmak o kadar kolaylaştı ki zahmeti, sıkıntısı yok denecek kadar.

"Vefâ insanî bir özellik, bir haslet, yaşayabilen için büyük bir nimet. Hâlimizin hatırımızın sorulmasını isteriz. Dostlarımızın, arkadaşlarımızın bizi hatırlamalarını isteriz. Bizden de vefâ beklendiğini kimi zaman unutup veririz. Oysa önce bizim vefâlı olmamız gerekir."

Ceplerimizdeki telefonun tuşlarına dokunmak kâfi.... İndelhâce değil indel-muhabbet dostlarımızı, arkadaşlarımızı aramak zamanı değil mi? Aklımıza düştüğü anda tuşlara dokunmak çok mu zor? Bir dost sesi duymak, o sesin çağırıştırdığı hayal âlemine yelken açmaktan, hatırlara dalmaktan güzel ne olabilir.

İnsan önünde çok uzun bir zaman varmış vehmine kapılmaya çok hevesli. Hâlbuki zaman kısa, sınırlı ve ne zaman nokta konulacağı meçhûl! Bugün akla gelip de aramayan dostun yarın arandığında ulaşılabileceğinden nasıl emin olabilir insan! Bir bakarsınız madenî bir ses kulaklarınızda çınıyor: "Aradığınız kişiye şu anda ulaşamıyor!" Bu kadar basit... Aynı şey bizim için de geçerli; dün geçti, şu an varız. Yarın çalan telefona cevap verebilecek miyiz? Meçhûl. Bir bilinmezlik içindeyiz. O hâlde fırsatı fevt etmeden sevdiklerimizi, dostlarımızı, arkadaşlarımızı arayıp sormayı, vefâlı olmayı unutmayalım. Şikâyet etmeyi de bırakalım; biz vefâlı olalım önce. Kendi âleminde haklı olsa da biz iğneyi kendimize batırıp; Fasîhî gibi, "Ömrümü verip vefâ umduklarım bana dünya gibi vefâsızlık etti." diye sızlanmayalım:

*Nakd-i 'ömrüm verüp ümmîd-i vefâ itdüklerüm
Bîvefâlık eyledi âhir bana dünyâ gibi*

Dipnot

*Prof. Dr. Mahmut KAPLAN, İstanbul Beykent Üniversitesi

Hulûsi Efendi Konulu Röportaj Eski Millî Eğitim Bakanımız Metin Emiroğlu

“Malatya Milletvekilliği çalışmalarımız esnasında Hulûsi Efendi ile müşerref olduk. Seçim akabinde istekleri ne ise gereğini yapmaya çalıştık. Onun istekleri hep memleket hizmeti yönünde olmuştur, hiçbir zaman maddî meseleler için olmamıştır.”

Eski Millî Eğitim Bakanımız Metin Emiroğlu Bey'e bizleri kabul ettiği için teŖekkür ediyoruz. Yaptığımız uzun röportajın bir kısmını siz değerli okuyucularımızla paylaşıyoruz.

Kısaca özgeçmişinizden ve doğduğunuz topraklardan bahseder misiniz?

Ailemiz Arapgir'den, Emiroğulları sülâlesindedir. Ailemizin nasıl bir tarihin üzerinde vücût bulunduğunu daha sonradan öğrendim. Arapgir'de 1943 yılında dünyaya gelmişim. Anacığım "Kiraz vakti doğdu." diyordu. Biliyorsunuz, eskiden doğum vakitleri "kiraz vakti doğdu, erik vakti, dut vakti doğdu" şeklinde tarif edilirdi. Üç kızın üzerine son evlât olarak doğmuşum. Tabiî, tek erkek çocuk olarak biraz ihtimamla büyütüldüm.

İlk beş yaşımla Arapgir'de geçti. Bizim ailemiz, Arapgir'de birçok aile gibi mensûcatla yani tekstil üretimiyle uğraşırdı. Darende'de de o tarz üretim vardı; yani, doksan santimetre eninde pamuklu, ipekli kumaşlar dokurlardı. Arapgir'de müthiş bir sanayi vardı. Bu sanayi, aslında Türkiye'de geliştirilmesi gereken bir sanayiydi; sanayi ve kalkınma modeli olarak değerlendirilebilirdi. Düşünün ki, bir ev halkı sabahleyin kalkıyor; yediden yetmişe üretime yönelik bir hayat sürüyor. Kızlar, kızanlar, delikanlılar hepsi üretimin bir ucundan tutuyor; hatta yaşlılar bile eline bir kirman alıp, köşede yünleri önce topak yapıyor, sonra ondan iplik üretiyor, ipliği örerek kışlık ihtiyaçlarını karşılıyor. Bütün ev halkı üretime yönelik bir yaşam sürüyor; hayat böyle akıyordu.

Demek istediğim, Arapgir öyle bir yerdi. Beş yaşına kadar orada kaldık. 1948'de ailemiz Malatya'ya geldi. Orta ve liseden sonra İstanbul Hukuk Fakültesi'ne başladım. Annemin beni yönlendirmesi sayesinde okuldaki derslerimde başarılıydım; hocalar da beni çok methediyordu. Annem, kafasında "Bitiştiğimizde vali var;

"Kendisi, milletine, devletine ve Yüce İslâm'a, örnek olacak büyük hizmetlerde bulunmuştur. Tek tesellimiz yerini doldurmaya aday olan değerli bir evlât yetiştirmiş bulunmasıdır. Ateş Hoca'nın hatırası daima kalplerimizde yaşayacaktır."

Vali Konağı Caddesi'nde oturuyoruz; işte vali geliyor, arabadan iniyor; konağı var..." gibi hayaller beslemeye başladı. "Sen iyi okuyorsun, ileride vali olacaksın; beni de getirip bu konakta oturtacaksın." diyordu. Çok akıllı bir kadındı; annem, okumam için çok uğraştı.

İş ve çalışma hayatına nasıl başladınız?

Üniversiteden sonra ne iş bulayım, ne iş bulayım diye sorunca, "Yav, dedi, senin hemşerin planlamada müsteşar." dediler. "Peki,

“Şeyh Hâmid-i Velî Külliyesini, yapılan diğer hizmetleri görünce Hulûsi Efendi'nin hayrû'l-halef evlâdı Hamideddin Efendi'yi tebrik ediyorum.”

bu hukukçuları alıyorlar mı planlamaya?” diye sordum; “Alıyorlar.” dediler. İstanbul'a gittim; orada İşletme Fakültesinde yüksek lisansa başladım. O sırada staj zamanı geldi; iki aylık staj yapıyordum. Birden aklıma “Acaba ben Devlet Planlamada staj yapabilir miyim?” sorusu geldi. Hocaya, “Hocam, beni Devlet Planlamaya gönderir misiniz?” dedim. “Şimdiye kadar aklımıza gelmemiş.” dediler. Staj yeri olarak çok iyi bulundun, Metin Bey; “Bir mektup yazayım, kabul ederlerse seni göndereyim.” dedi. Mektubu yazdı; İşletme fakültesinde mezun bir yöneticinin eline geçti. Herkes buraya gelir, işletmeciler “Niye gelmesin?” dedi. Efendim, bizi kabul ettiler.

Devlet Planlamaya girdik; iki ay boyunca, bir rapor hazırlayacaktım. Bu raporu, müdürlüğe, İşletme İktisadi Müdürlüğüne akademik olarak teslim edecektim. Gidiyorum da, daire başkanlığı; Nevzat Yalçıntaş, evet güzel insanlarla; Ekrem Ceyhun, daire başkanı, müsteşar Turgut Özal... Gitmeden evvel Hafize Özal Hanım bizim komşumuz ondan bir tavsiye mektubu alayım dedim. Turgut Bey'e vereyim, beni tanıtan bir mektup olsun dedim. Allah razı olsun, beni çok iyi bilirdi Hafize Hanım. Dedim ki, “Öyle güzel yazın ki beğensinler; ben oraya girmek istiyorum, Hafize Hanım... Beni iyi tanıttı bir şey yazın.” dedim. Turgut Bey ile daha önce hiç karşılaşmamıştık; Hüsnü Bey'i tanırım, Yusuf Özal'ı tanırım; Korkut Bey'i de tanırım. Turgut Bey'in ismini duyarım. Derler ki, “Hafize Hanım'ın bir oğlu var, çok zeki, çok

akıllı, Ankara'da yüksek makamda.” ama onu bilemeyiz, çünkü hiç rastlaşmamıştık. Korkut Özal, Elazığ'da Devlet Su İşlerinin Bölge Müdürü iken arabasıyla gelip giderken onu görürdük. Yusuf Abi, Allah rahmet etsin, çocukluk arkadaşımız; bizden üç yaş büyüktü ama beraber oynardık. Hüsnü Doğan benden iki yaş küçüktür; yine mahallede birlikte oynardık. Aramızda üç ev vardı aile ile komşuluk hukukumuz vardı.

Hafize Hocamızı da çok severdik. Ona gittim; mektubu yazdı, götürdüm; fakat ne zaman gitsem Turgut Bey “Mecliste.” dediler. Ben de meclise gittim, orada Turgut Bey'e verdim. İmtihanla beni 1969 yılında Devlet Planlama Teşkilatına aldı. Hasan Celal Güzel Bey ile de orda tanıştık.

Siyasete geçişimizden sonra biz üç sene orada çalıştık. Sonradan 12 Mart'ta çok acı olaylar yaşandı; Turgut Bey Dünya Bankası'na gitti, Nevzat Bey ayrıldı; Planlama Teşkilatı'nda zor günler geçirdik. O ekibin gitmesinin ardından ben de bir sene çalıştıktan sonra ayrıldım; İstanbul'a geldim ve Tekstil İşveren Sendikası'na genel sekreter yardımcısı oldum. 1983'te Turgut Bey partiyi kurdu ve bana “Geleceksin!” dedi. Allah nasip etti, çalıştık, bakanlık yaptık.

Emiroğulları sülâlesindeniz dediniz. Şeyh Hâmid-i Velî (Somuncu Baba) ile gönül yakınlığınız var mı?

Şeyh Hâmid-i Velî Hazretleri ile Emir Sultan Hazretleri'nin dostluğu Yıldırım Bâyezîd zamanına Bursa Ulu Camii açılışına dayanıyor. Ailemiz Buhâra'dan gelmiş; Anadolu'da bir tarihimiz var, bir beylik kurmuşlar. Hacı Emiroğulları Beyliği kurulmuş. Şeyh Hâmid-i Velî'nin, Hacı Bayram-ı Velî'nin, Akşemseddin Hazretleri'nin, yaşadığı dönemde bu tarih yazılmaya başlanıyor.

Seçim çalışmalarında Darende'ye çok gittim. O gidişlerimde Hulûsi Efendi ile beni tanıştırdılar.

Gönül dostluğumuz çok eski temellere dayanıyor, bunu Cenâb-ı Allah bilir. Bu birliktelik, tarihin derinliklerine kadar uzanıyor; bence Emir Sultan'a kadar gidiyor. Biz de, Emir Sultan ailesindeniz. Çünkü biz Buhâra'dan, orduyla, Anadolu'ya, Malatya'ya gelmişiz; zamanın halifesi tarafından, Bizans'a karşı en büyük savaşların yapıldığı şehir olarak Malatya'da görevlendirilmişiz. Bizans'a karşı orada savaşmışız. Battal Gazi döneminden hemen sonra oraya gelmişiz. Sonra orada ordu teşkil edilmiş; 1071'e katılmışız. Konağımızın 1071 ismini taşıması atalarımızın, 1071'de çevirme harekâtını yapan insanların olmasındandır. Bahadır Gazi, Bahadır Emiroğlu... Tarihler bunu tespit ediyor. Üç kardeşin biri ayrılarak Arapgir'e geliyor; Arapgir'de sülâlemiz kurucu aile olarak yerleşiyor.

Hulûsi Efendi Hazretleri'nin Darende'ye yaptığı hizmetlerde ilginiz ve şahitlikleriniz vardır. Sizden dinleyelim.

Malatya Milletvekiliği çalışmalarımız esnasında Hulûsi Efendi ile müşerref olduk. Seçim akabinde istekleri ne ise gereğini yapmaya çalıştık. Onun istekleri hep memleket hizmeti yönünde olmuştur, hiçbir zaman maddî meseleler için olmamıştır. Âhirete irtihâlden birkaç gün sonra mahdûmu Hamideddin Ateş Efendi'ye taziye gitmiştim. Bana dediler ki Darende İlâhiyat Fakültesi'nin açılmasını vasiyet etmişti, bunu da Metin Emiroğlu tâkip eder buyurmuştu. Âdetâ konuyu bize vasiyet etmişti. Bülent Çaparoğlu ile bir araya geldik istişâre ettik. O günlerde meclise üniversitelerle ilgili kanun teklifi verilecek Bülent Bey bana telefon etti; "Efendim İlâhiyat Fakültesi için üzerimizde büyük vebâl var, Hulûsi Efendi bu hizmeti özellikle sizden bekliyordu, Ankara'ya gelin de komisyona sizinle iştirak edip konu hakkında ısrar edelim." dedi. Ben Ankara'ya geldim ama erken toplanılmış ve Darende maddesini görüşüp hemen reddetmişler. Bunun üzerine benim biraz geç kalmama Bülent Bey çok üzümüş ve bu kadar

önemli bir konu hakkında neden geç kaldın abi diyerek bir sitem mektubu yazıp benim masama bırakmış, o üzüntüyle çıkıp gitmiş. O mektubu alınca arkadaşım olan komisyon başkanına gittim. O sırada Millî Eğitim Bakanı Nahit Menteşe ile YÖK Başkanı Necati Doğramacı'yı komisyon başkanının odasına çağırdım, bir konu görüşmem lâzım dedim. Benim sizden eski bir Millî Eğitim Bakanı olarak özel bir şey isteme hakkım var mı, dedim. Ne demek tabî buyurun dediler. Darende'ye İlahiyat Fakültesi açılması konusunu görüşmüş, reddetmişsiniz ben onun için buraya geldim, Hulûsi Efendi her türlü alt yapısını ve binasını hazırlamış her türlü imkânın var olduğunu anlattım tamam dediler. Sen burada otur biz tekrar-i müzâkere yani yeniden görüşme yapacağız, dediler. Beş dakika sürmedi bir yanlışlık olmuş Darende İlahiyat Fakültesinin açılmasını kabul edenler etmeyenler derken ben de içeride dinliyorum, kabul ettiler. Hepsine teşekkür ettim hemen telefonla Bülent Çaparoğlu'nu arayıp konuyu takip ederek sonuçlandırdığımı bildirdim. O da hatıratında yazdı bu konuyu. Böylece bir vasiyet yerine getirmiş ve mânevî bir vebâlden kurtulmuş olduk. Hulûsi Efendi ile kesişmemizin en önemli noktalarından biri İlahiyat Fakültesinin açılmasını tâkibimiz oldu.

Bir ziyâretimiz esnasında Hulûsi Efendi bana bir esans hediye etti. Metin Bey yanınızda olsun, yanınızda taşıyın dedi. Daha iki aylık Millî Eğitim Bakanlığımı, Malatya'dan Ankara'ya döndüm o gün Turgut Özal Bey beni telefonla aradı; "Seni Sofya'ya göndereceğim. Bulgarlar Türklerin isimlerini değiştiriyor, din değiştirmeye zorluyor; kabul etmeyenleri Belen Adası'na sürüyorlar; büyük zulüm var. Ekonomik Kalkınma ve İş Birliği Örgütü (OECD) toplantısına git, bunlarla görüşme yap; bu kongreye katıl, genel kurulda anlat." dedi. Genel kurulda durumun anlatılması istendi. Ben de olur efendim, diyerek hava yoluyla Bulgaristan'a gittim. Orada bir büyükelçi vardı, karşıladı bizi; durumu tezekkür ettik.

Bulgarlar, Türklerin isimlerini değiştiriyor, kabul etmeyenleri Belen Adası'na sürüyor, tırnaklarını çekiyorlardı. Çok büyük zulümler vardı. Biz de o zaman, milliyetçi, muhafazakâr, Türk bürokrati olarak oturduk; büyükelçiliğin genç kadrosu ile iki gün çalışıp hazırlık yaptık. Üç dilde yaptığımız hazırlığımızı üç safhaya yaydık. Kabul edilirse şöyle olur, etmezlerse öyle olur şeklinde önermeleri hazırladık, diğer dillere çevirdik, üç gün çalıştık. Sonrasında toplantıya girildi; adamlar konuşurken, sıra bana geldi. Ben çıktım, zehir zemberek bir konuşma yaptım. O güne kadar görülmemiş, ortalık fenâ şekilde karıştı, iyice gerginleşti; "Siz Türklerin isimlerini değiştiriyorsunuz, Türklerin kültürlerini bozmaya çalışıyorsunuz, bu milleti yok sayıyorsunuz." dedim. Yaptıklarının anayasaya, uluslararası hukuka, Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Beyannamesine aykırı olduğunu, insanlığa aykırı olduğunu belirttim. Güzel bir konuşma yaptım.

Tabî, karşılığında söz istediler; sonrasında "Buna bir cevap verecek misiniz?" diye sordular. "Evet, çünkü biz onu hazırlamıştık." dedim. Bizim Büyükelçi de çıktı cevâben konuştu; ardından "Siz cevaba cevap verecek misiniz?" diye sordular onlara. "Onlar, 'Yok' dediler; çünkü komünist rejimde, eğer hazırlıklı değilsen, inisiyatif alıp yanlış bir şey söylersen kellen gider. Bunu bildikleri için üçüncü bir hazırlıkları olmadığından, oradaki bürokratlardan hiçbiri çıkıp konuşmayı göze alamadı. Biz de üçüncü cevabımızı verdik; vermekle kalmayıp meclise tercümeleleri dağıttık. Dağıtıktan sonra onlar, "Hayır" deyince bürokrasi dilinde havlu attılar. O anda, hariciyedeki genç bürokratlardaki sevinci görecektiniz; Türkiye Cumhuriyeti, orada bir zafer kazanmış, mazlûmun âhını yerde bırakılmamıştı. Çok güzel bir şey oldu. Özal da bunu duydu, çok memnûn kaldı.

Orada, ortamı biraz yumuşatayım ama ne yapayım diye bir yandan düşünürken o sırada

ADRES: Bulgarî Ağah Efendi Sok. No. 6/37 Etiler 06030 ANKARA Tel: 0312 333 00 00

Ekim-Kasım 1993

Ruhlar onları okutur! İzzetleridir. Celal oluruz ve izzet alırız (H. Muhammed S.A.T.)

DARENDELİ 'NİN SESİ

Yıl: 4 Sayı: 63-66

İzzetlilerin en büyük haberiye gazetesidir. Aboneleri dağıtır. TİKA adına bedeli 250.000 TL'dir.

VASIYETLER GERÇEKLEŞİYOR

Darende İlahiyat Fakültesi'nin açılacağı bina (Üstte) ile bu fakültenin açılması için sağlığında büyük çabalar harcamış, fakülte binasını yaptırmış olan Merhum Es Seyyid Osman Hulûsi Ateş (Solda üstte) ve babasının irtihalinden sonra, onun başlattığı hizmetler zincirini devam ettirmede büyük gayret gösteren Hamideddin Ateş (Solda altta) görülmüyor.

İlahiyat Fakültesi açılıyor

OECD'nin genel sekreterinin yanına vardım. Adı Muhtar Embov idi (tam hatırlayamıyorum ama sanırım Senegalli idi, Müslümandı). Ona gittim, durumu anlattım; "Ben konuşma yaptım, siz de bunu birinci ağızdan duyun. Biz buna izin vermeyiz, büyük hadiseler, uluslararası olaylar olur. Gereken hassâsiyeti lütfen gösteriniz." dedim. Elim de cebimdeydi; âniden cebimde Hulûsi Efendi'nin, yanında bulunsun diyerek verdiği esans elime geldi. Adama bir hoşluk olsun diye, "Bakın, çok değerli bir kokudur, bunu bana görüşlerine çok önem verdiğim, mânevî derecesi yüksek olan bir zat-ı muhterem büyüğüm var; buraya gelirken bana o vermişti. Bu esansı size hediye etmek istiyorum, bu anı güzel hatırlayın." diyerek kendisine verdim. O kokladı; "Olamaz, böyle bir şey," dedi; kendinden geçti. Böyle bir hatıra, öyle bir anı olarak kaldı; hocamızın mânevî değerini yanımızda hissetmiş olduk. Bulgaristan'daki kardeşlerimize zulmü

engelleme çalışmalarımızda Hulûsi Efendi'yi yanımızda bulduk.

Hulûsi Efendi'den sonra vakıf hizmetlerini nasıl değerlendiriyorsunuz?

Hulûsi Efendi Hazretleri'nin irtihalinden sonra Hamideddin Efendi'yi ziyaretimiz ettik. O gün kütüphanedeki deftere de yazmıştık; "Şahsiyetine, ilmine vukûfiyetine saygı duyduğum değerli hocamız Hacı Osman Hulûsi Ateş'in kaybindan duyduğumuz acı ve üzüntü sonsuzdur. Kendisi, milletine, devletine ve Yüce İslâm'a, örnek olacak büyük hizmetlerde bulunmuştur. Tek tesellimiz yerini doldurmaya aday olan değerli bir evlât yetiştirmiş bulunmasıdır. Ateş Hoca'nın hatırası daima kalplerimizde yaşayacaktır. Cenâb-ı Allah'ın rahmeti üzerine olsun. 4.7.1990"

Aradan otuz dört yıl geçiyor; şimdi Darende'nin, Şeyh Hâmid-i Velî Külliyesini,

yapılan diğer hizmetleri görünce Hulûsi Efendi'nin hayrî'l-halef evlâdı Hamideddin Efendi'yi tebrik ediyorum. Onun başkanlığında vakfının hizmetlerine baktıkça daha çok güzel işler yapacağına inanıyorum. Değerli hocamıza takdirlerimi sunuyorum, kendisini çok özledim. Bir fırsat bulup gelmek istiyorum inşallah.

Hamideddin Efendi'nin ismini aldığı ecdâdı Şeyh Hâmid-i Velî Hazretleri ilk başta bahsettiğim gibi, Emir Sultan, Hacı Bayram-ı Velî Akşemseddîn Hazretleri gibi büyük isimler onun döneminde yetiştirdiği mânevî önderlerdir. Anadolu'nun Müslüman Türk'ün vatani yapılmasında çok büyük pay sahibidirler. Mânevî iklimi inşâ ve ihyâ eden, kuran, yol gösterici kişilerdir bunlar. Biz, Anadolu'nun Müslüman Türk'ün vatani haline gelmesini bu insanlara borçluyuz. Dolayısıyla, o kuşağın devamı olarak, on üçüncü batından Hamideddin Ateş Efendi bugün ecdâdının misyonunu yürütmektedir. Hristiyan âleminin, Siyonist âlemin emelleriyle Anadolu'yu karıştırmaya çalışanlar varken, en büyük dayanağımız o mânevî liderlerin kurduğu görüşe sahip çıkmak, onu ihyâ etmek ve sahip çıkmaktır. Yani, mânevîyatımıza sahip çıkmaktır. Hamideddin Efendi bu vazifenin ehli olarak hizmetlerine devam etmektedir.

Dolayısıyla, Hamideddin Efendi'nin şu anda yürütmüş olduğu güzel faaliyetler, ümitlerimizi ileriye dönük pekiştirmiştir. Devletimiz bu mânevîyattan çok fayda görmüştür. Ülkemizdeki yanlış akımlara düşmeden, yanlış örnekler vermeden yürütülen bu, devletçi, sahih tasavvuf anlayışı sahte anlayışlardan uzaktır. Şeyh Hâmid-i Velî Hazretleri'nden beri Hacı Hulûsi Efendi'nin, Hamideddin Efendi'nin bu ülkeye getirdiği mânevî iklim, bizim geleceğimiz için çok güzel bir dayanak oluşturuyor; bir kuvvet, güç veriyor. Külliye'nin en son şeklini inşallah gidip tekrar göreceğim. Hemşehrilerime selâm ediyorum.

Metin Emiroğlu/Özgeçmiş

1948 yılında ailesi ile birlikte Malatya'ya yerleşti. İlk, orta ve lise öğrenimini Malatya'da tamamladı. 1966 yılında İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ni bitirdi. 1968 yılında vatani görevini piyade komando olarak yaptı. Daha sonra İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi İşletme İktisadi Enstitüsü'ne devam etti ve lisans üst 1 yıllık eğitim dönemini bitirdi.

1969-72 yılları arasında DPT Sosyal Planlama Dairesi'nde Çalışma sorunları, Sosyal Güvenlik, Yaygın Eğitim Sektör sorumlusu olarak çalıştı. 1979 yılına kadar Türkiye Tekstil İşverenleri Sendikası Genel Sekreterliği yaptı. Bu dönemde mesleki kurslar açılmasını ve tekstil ihracatçı birliğinin kurulmasını organize etti.

1983 yılında Turgut Özal ile birlikte Anavatan Partisi Kurucu Üyesi ve milletvekili oldu. Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanı ve ardından, Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanı olarak kabinede yer aldı. 1987 seçimlerinden sonra Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı olarak görev yaptı. 24 Aralık 1995 Genel Seçimlerinde de Malatya Milletvekili olarak parlamentoda bulundu. Metin Emiroğlu halen serbest müşavirlik ve avukatlık yapmakta olup, evli ve iki çocukludur.

Geldi Ya Şehri Ramazan

Onbir aya sultan olan
Geldi ya şehri Ramazan
Gönüllere huzur dolan
Geldi ya şehri Ramazan

Sahur iftarın arası
Yanar müminin çırası
Rahmet mağfiret ortası
Geldi ya şehri Ramazan

Nur üstüne nur alınır
Sâlât teravih kılınır
Resule sena salınır
Geldi ya şehri Ramazan

Mahyalarla süslü vatan
Dua ister,hasta yatan
Sihhat bulur oruç tutan
Geldi ya şehri Ramazan

Fakire bak, gör halini
Düşküne uzat elini
Gıybetten koru dilini
Geldi ya şehri Ramazan

İftar ettir zengin fakir
Kimseyi hor görme hakir
Müslümanız buna şükür
Geldi ya şehri Ramazan

Oruçlu mis kokar paktır
Kefili ol yüce haktır
Ahrette sevabı.çoktur
Geldi ya şehri Ramazan

Mahşerde gölgelik bize
Mükafatı sığmaz söze
Mümkün ise etme kaza
Geldi ya şehri Ramazan

Susuz çölde suya erdik
Kendimizi hakka verdik
Bir mübarek aya girdik
Geldi ya şehri Ramazan

Bu ayları etme heba
Çekilme sonra hesaba
Hem ince ol,olma kaba
Geldi ya şehri Ramazan

Hilkatıyım nefsin öldür
Aradan nefisi kaldır
Orucun hikmeti boldur
Geldi ya şehri Ramazan

Ramazan PAMUK

Ümmetine Kible-Nümâ Muhammed (s.a.v.)

“Hanım şairlerimizden Leylâ Hanım’da samîmî bir peygamber sevgisi gözden kaçmıyor. Çok orijinal buluşları, sanatlı ifadeleri olmasa da bu şiiri Peygamber aşkını dile getirmesi açısından önemlidir.”

'Alîl-i derd-i isyâne devâsın yâ Rasûlallah
Bize sây-i cinâne rehnümâsın yâ Rasûlallah
Sana âşık olanlar secde eyler hâk-i pâyinde
Cemî-i ümmete kiblenümâsın yâ Rasûlallah
Yaratılmazdan evvel pâdişahım hep bu âlemler
Cenâb-ı Hak ile sen âşinâsın yâ Rasûlallah
Cihânda fâsık ü fâcir kerem senden ümmîd eyler
Şefâat kıl Habîb-i Kibriyâsın yâ Rasûlallah
Ne yüzle varacak Leylâ huzûra rûz-ı mahşerde
Ona rahm eyle şâh-ı enbiyâsın yâ Rasûlallah

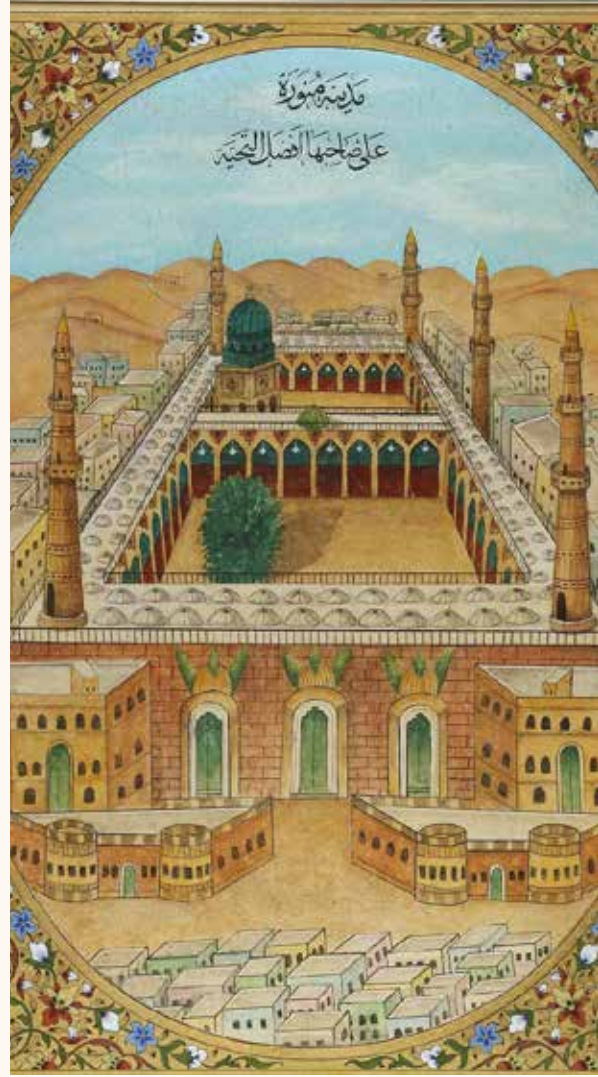
Leylâ Hanım (?- 1847)

"Yâ Rasûlallah, sen isyân derdine dûçâr olmuş hastaların derdine devâsın. Bize cennet yolunu gösteren bir kılavuzsun." anlamındaki beytiyle başlıyor şair na'tine. Leylâ Hanım, Hz. Muhammed (s.a.v.)'in insanlara yol göstericilik vasfını dile getiriyor bu beytiyle. O, gerçekten insanlar için en hayırlı rehnümâdır.

İkinci beyitte Leylâ Hanım bir münasip hüsn-i ta'lîl sanatıyla Hz. Muhammed (s.a.v.)'in kibleyi gösteren bir pusula oluşuna işaret ediyor. Ona âşık olanlar ayağının tozuna secde eyler derken, Peygamber Efendimiz'i sevenlerin, O'nun ayağına secde etmeleri gerektiğinden bahsetmiyor. Zira Allah'tan başkasına secde edilmesi dînen hoş görülmez. Buradaki secde etmekten maksat O'nu takip etmek O'nun ayağının izinden gitmek anlamındadır.

Leylâ Hanım üçüncü beyitte dünya yaratılmadan önce Hz. Muhammed (s.a.v.)'in rûh olarak yaratıldığına işaret ediyor. Zaten bir hadiste; "Allah önce benim rûhumu yarattı." buyurulmaktadır.

Kiyâmette şefâat edici olan tek peygamber, Hz. Muhammed (s.a.v.)'dir. Dolayısıyla insanlar ne kadar günah işlerlerse işlesinler, Ondan şefâat dileyebileceklerdir. Ama onu dilemek

için de yüz olması gerekir. Şair son beyitte kendisinin de Mahşer gününde onun huzuruna varmaya yüzünün olmadığını söylüyor. Çünkü ona lâyük bir ümmet olmak kolay değil. İnsan sevdiğinden bir şey isterken, onu istemeye yüzü olması gerek diye düşünüyor şair. Olsun, yine de şefâat dilemek bütün Müslümanların hakkıdır; çünkü o, peygamberlerin padişahıdır.

Hanım şairlerimizden Leylâ Hanım'da samîmî bir peygamber sevgisi gözden kaçmıyor. Çok orijinal buluşları, sanatlı ifadeleri olmasa da bu şiiri Peygamber aşkını dile getirmesi açısından önemli görülebilir.

Reîsü'l-Hattatîn
Hasan Çelebi ve
Darendede Muhabbeti

Okumuş yazmış, ilmi ve irfânıyla tanınmış kimselere verilen unvan", "görgülü, kibar, zarif, terbiyeli, nâzik kimse" manalarına gelen Çelebi, Reisü'l-Hattatın Hasan Çelebi'nin soyadı/eserlerine attığı imzası olduğu gibi onun hasletlerini en güzel ifade eden kelimedir.

88 yıllık ömrüne sayısız eser ve çok sayıda uluslararası talebe sığdıran Hasan Çelebi'nin dünya hayatı, 1937 yılında Erzurum'un Oltu ilçesine bağlı İnci Köyü'nde başladı. Küçük yaşta okuma yazmayı öğrenirken Kur'an-ı Kerim'i de hıfzetti. 1954 yılında dinî eğitim almak amacıyla İstanbul'a giderek Üçbaş ve Çinili medreselerinde Arapça ve İslâmî ilimler tahsil etti. 1956'da Üsküdar Mihrimah Sultan Camii'ne müezzin olarak tayin edilerek resmî görevine başladı. Çeşitli camilerde görev yaptıktan sonra 1987 yılında kendi isteğiyle emekliye ayrıldı.

Hat sanatına olan ilgisi küçük yaşlardayken başlamıştı. O yaşlarda camide gördüğü yazıları, bulduğu kâğıt parçalarına kopya etmeye çalışıyordu. Yaşı ilerledikçe yazıya olan tutkusu da ilerlemişti. İslâmî ilim tahsili için geldiği İstanbul onun bu tutkusuna cevap verecek yegâne adrestti. Bir gün Karacaahmet civarından geçerken bir mezar taşı ustasının işlerine takılıp kalmıştı gözleri. Bunu fark eden usta onu Halim Özyazıcı'ya yönlendirmiş böylece hüsn-i hat serüvenine ilk adımını atmıştı. Hattat Halim Özyazıcı'nın 1964 yılında elim bir trafik kazasında yaşamını yitirmesinden sonra Hattat Hamid Aytaç'tan meşke devam etti. 1975 yılında Hamid Bey'den sülüs-nesih icazeti aldı. Hattat, Hafız, Tanbûrî Kemal Batanay'dan da talik derslerine devam ederek 1981'de icazetini aldı. Hat sanatını Osmanlı devrinden Cumhuriyet devrine taşıyan mümtaz sanatçılardan Kemal Batanay'ın 1981'de, Hamid Aytaç'ın ise 1982'de vefatından sonra Hasan Çelebi'nin omuzlarına hat sanatının büyük sorumluluğu yüklenmişti. O yıllardan

“Çağımızın en velûd hattatı olan Reisü'l-Hattatin Hasan Çelebi, Malezya'dan Avrupa'ya kadar her coğrafyada hat eserleri ile Allah'ın mescitlerini güzelleştirerek doğru yolu bulanlar kervanına katılmıştır.”

Hulûsi Efendi Divan'ından bir beyti incelerken

itibaren, Türkiye'nin ve dünyanın dört bir yanından hat sanatını öğrenmek isteyenler onun kapısını çalıyor, o da çelebi gönlü ile kimseyi geri çevirmeden hocalarından aldığı sorumluluğu devam ettiriyordu.

Çağımızın en velûd hattatı olan Reisü'l-Hattatin Hasan Çelebi, Malezya'dan Avrupa'ya kadar her coğrafyada hat eserleri ile Allah'ın mescitlerini güzelleştirerek doğru yolu bulanlar kervanına katılmıştır. Mescid-i Nebî'nin hat yazılarının onarılması ve bazı yeni yazıların eklenmesi, Kuba Mescidi ve Kibleteyn Mescidi'nin yazılarının yazılması gibi hem manevi hem de sanatsal sorumluluğu ağır olan vazifeler ona nasip olmuş, gayreti ve engin sanat görüşü ile bu vazifeleri layıkıyla ifa etmiştir. Ülkemizdeki tarihî eserlerden Sultan Ahmet Camii ve Hırka-i Şerif Camii'nin

Şeyh Hamid-i Veli Camii Mihrab Âyeti

yenilene yazıları ona aittir. Bunlardan başka TBMM Mescidi, Darende Şeyh Hamid-i Velî Camii ve Büyük Çamlıca Cami'nin mütenevvi yazılarını kaleme almıştır. Burada ismini sayamayacağımız birçok camide hat eserleri mevcuttur.

Sanat hayatı boyunca pek çok sergiye katılan Hasan Çelebi, sergileri de hayır vesilesi olarak görmüştür. 2016 yılında talebeleri ile "Kalemde Kalbe, Dünya Yetimler Günü Hat Sergisi"ne katılarak sanatın toplumsal ve insanî yönünü ortaya koyan mümtaz sanatçılardan olmuştur.

Hat sanatına ve Türk-İslâm kültürüne vermiş olduğu emeklerinin neticesinde 2008 yılında Kültür Bakanlığı Sanata Hizmet Ödülü'ne, 2011 yılında Cumhurbaşkanlığı Kültür ve Sanat Büyük Ödülü'ne, 2024 yılında ise Necip Fazıl Saygı Ödülü'ne layık görülmüştür. Hattat Hasan Çelebi'nin Cumhurbaşkanlığı Kültür Sanat Büyük Ödülü'nü alırken söylediği şu

sözler onun her hâl ve durumdaki mütevazı tavrına kıymetli bir örnektir: "Geçmiş ustalarım adına vekâleten; yaşamakta olan hattatlar adına asaleten, gelecekteki hattatlar için de niyâbeten bu nişanı kabul ettim."

1976 yılından itibaren hat dersleri vermeye başlayan Hasan Çelebi, yurt içi ve dışında sayıları yüzü bulan talebe yetiştirmiştir. Geleneksel meşk usulünü titizlikle devam ettiren Çelebi, asr-ı saadetten günümüze kadar ulaşan hattatlar silsilesinin 20. ve 21. asırdaki en önemli halkası idi. Hat sanatını öğrenmek isteyen herkese kapısını açtığı, bilgisini paylaştığı gibi uzak mesafelerde olanlar için de mektup yoluyla meşk verdiği vakidir.

Divan-ı Hulûsî-i Daredevî'nin Yazma Nüshasını Kendisine Takdim Ettim

Yüzlerce talebenin gönlünde silinmez izler bırakan Hattat Hasan Çelebi hakkında talebelerinden Hattat Cafer Kelkit şunları

Dr. Kemal Demir, Dîvân'ı Hattat Hasan Çelebi'ye takdim ederken

söylemektedir: “Hocamız, hat sanatının bizim kuşaklara aktarılmasında bir köprü vazifesi gören mümtaz bir şahsiyetti. Ömrünü hat sanatına vakfetmiş, ayet-i kerimeler, hadis-i şerifler, hilye-i şerifler, dualar, kıt’alar, kelimeler, kibarlar yazarak sayısız eserler vermiştir. Zaman zaman ‘En beğendiğim eserim talebelerimdir’ diyerek bizleri teşvik etmiş, hat sanatını öğretmekte gösterdiği gayretlerle bu sanatın geniş kitlelere ulaşmasına vesile olmuştur. Kendisini 1986’da Medine’de ziyaret ettiğimde Kuba Mescidi’nin yazılarını yazıyordu. ‘Allah’a hamd olsun Cenab-ı Hakk Hz. Peygamberin namaz kıldığı mescitlerde yazımızın olmasını nasip etti.’ diyerek bu vazifeden duyduğu saadeti dile getirmişti. Orada kendisinden bir meşk istedim yazdı, bana kalem, kâğıt, mürekkep de verdi. Ücretini takdim etmek istediğimde ‘Bu bizim sanatımızın zekâtıdır, hocamızdan böyle gördük, gücümüz yettiğince devam edeceğiz’ diyerek âlîcenaplık gösterdi. Uzun yıllar süren meşkler neticesinde bizi icazete layık gördü.

Sonraki yıllarda kendisiyle yaptığım telefon görüşmelerinde ‘Sivas’ta ocak tütüyor mu?’ diye sorar, ders halkası oluşturmamızı tavsiye eder, ‘Anadolu bizim için önemli oralarda da bu sanatın sevilmesine öğrenilmesine gayret et.’ derdi. Yazmaya gayret ettiğim diğer eserleri kendisiyle istişare ettiğim gibi rik’a hattıyla yazdığım Divan-ı Hulûsî-i Darende’vi eserini kendisine takdimimden sonra görüşlerine başvurdum. Hulûsî Efendi Divanı’nın çok kıymetli bir eser olduğunu, günümüzde az kullanılan rik’a hattı ile yazılmasının bu hattın yeniden canlanmasına vesile olacağını söyledi. Şeyh Hamid-i Veli Camii’ndeki mihrap ve cehar-yâr yazıları da Hasan Çelebi Hocamızın eseridir.

Çeşitli zamanlardaki sohbetlerimizde Hulusi Efendi ve Hamid Hamideddin Ateş Efendi’ye muhabbetlerinin ziyade olduğunu, Hulusi Efendi’nin son devrin büyük mutasavvıf ve şairlerinden olduğu beyan ederdi. Hulûsî Efendi Vakfı’nın sanatı ve sanatkârı destekleyen, eser üretmelerine vesile tavrından bahsederek

Hattat Hasan Çelebi ve Talebesi Cafer Kelkit

Hattat Hasan Çelebi ve Talebesi Ahmet Kutluhan ve Ş. Hamideddin Tektas

bu durumun manevi sahada hizmet edenlere örnek olmasını temenni ederdi."

Şeyh Hamid-i Veli Camii'ndeki Mihrab Âyeti

Üstad Hasan Çelebi'nin öğrencilerinden Hattat Ahmet Kutluhan ise şunları aktarmaktadır: "Yüce Allah, Hasan Çelebi'ye birçok öğrenci yetiştirme imkânı nasip etmiştir. Japonya'dan Amerika'ya, Güney Afrika'dan Rusya'ya kadar dünyanın dört bir yanında

talebeleri bulunmaktadır. Hasan Çelebi'nin en önemli özelliklerinden biri, hat sanatına ilginin son derece azaldığı bir dönemde dahi bu sanattan vazgeçmemesi ve sabırla hocasının vefatına kadar sanatını sürdürmesidir. Bu kararlılığı, hat sanatına gönül veren birçok insanın ona yönelmesini sağlamıştır. Eğer o da bu sanattan el çekseydi, belki de günümüzde yetişen birçok hattat var olmayacaktı. Eğitim anlayışında bir baba şefkatiyle yaklaşması ve öğrencilerine kızmadan, sevgiyle öğretmesi, onun pek çok talebe yetiştirmesine vesile olmuştur. Bugün Medine'yi ziyaret edenler, özellikle hanımlara ayrılan bölümde kalan kısımlarda, hocamızın Mülk ve Cuma surelerini yazdığını görebilirler. Kuba Mescidi, Mescid-i Cuma, Mescid-i Kibleteyn, Hz. Ali, Hz. Ebubekir ve Hz. Ömer'e nispet edilen mescitlerin kapılarındaki yazılar da onun kaleminden çıkmıştır. Bu çalışmalar, 1980'li yıllarda gerçekleştirilmiştir. Darende'deki Şeyh Hamid-i Veli Camii'ndeki mihrab ayeti ile cehar-yâr levhaları da hocamıza aittir. 90'lı yıllarda yazdığı bu yazılar esnasında bize de talebesi olarak yazı kalıplarını mermer geçirme görevini vermişti. Bu yazılardan yaklaşık yirmi sene sonra Şeyh Hamid-i Veli (Somuncu Baba) Hazretleri'nin türbe örtüsündeki yazıları hazırladım. Böylece bu güzide mekânda hocam ile beraber yazılarım yer almış oldu. Bundan dolayı bahtiyarım. 2010 yılında Hulusi Efendi Vakfı'ndan bir heyet, Hulûsi Efendi Dîvânı'ndan beyitlerin hat sanatı ile yazılması arzusuyla Hasan Çelebi'yi ziyarete gelmişti. Ben de ta'lik icazetimi yeni almıştım, Hasan Hocam, 'Ahmet yazar, ben de kontrol ederim.' diyerek beni vazifelendirdi. Daha sonraları yüzü aşkın esere ulaşan Hulûsi Efendi Vakfı Hat Koleksiyonu'ndaki ilk eseri yazmak hocamın sayesinde bana nasip oldu. Yıllarca baba şefkatiyle bize her alanda destek olmuştur. Kendisini rahmetle yâd ediyorum."

Bendeniz de Hattat Ahmet Kutluhan'dan

hat meşkine başladığım yıllarda hocamın vesilesiyle Üstad Hasan Çelebi ile tanışma, meclisinde bulunma bahtiyarlığına eriştim. Üsküdar Balaban Tekkesi'ndeki meşkten sonra Ahmet Kutluhan Hoca ve talebeleriyle birlikte Üsküdar Fatih Mahkemesi'ne Hasan Çelebi Hoca'yı ziyarete giderdik. Hocanın meşhur talebeleri, dünyanın dört bir yanından hat öğrenmek isteyenler, müzehhipler, akademisyenler, koleksiyonerler gibi farklı zümrelerden sanat muhibbanı Hasan Çelebi hocanın meşkinde bir araya gelir, Hoca'dan istifade ederdi. Biz de iptidai bir talebe olarak bu meclisten çokça istifade ediyor, bir yandan henüz yeni başladığımızdan hocayı meşgul etmeyelim düşüncesiyle hocaya yazı göstermeye çekiniyor diğer yandan da hocanın dersimize göz ucuyla da olsa bakmasını umuyorduk. Hasan Çelebi Hoca kimin elinde bir kâğıt görse "Getir bakalım ne yazdın?" diyerek yanına çağırır, kimseyi ayırt etmeden ilgilenir; detaylı çıkartmalar yaparak bilgisini, tecrübesini aktarırdı.

Âhir Ömründe Yazdığı Son Eserlerden Biri: "Nasihat Gazeli"

Yine böyle bir cumartesi günü Hulusi Efendi Vakfı'ndan birkaç görevli Hasan Çelebi Hoca'yı ziyaret ederek, beyitlerden oluşan koleksiyonun genişlediğini, Hulûsi Efendi'nin "Nasihat" adıyla meşhur nutk-ı şerifinin ise henüz tamamen yazılmadığını, Vakıf Başkanı Hamid Hamideddin Efendi'nin eserin Hattatların Reisi Hasan Çelebi tarafından yazılmasını arzu ettiklerini iletiler. Hasan Çelebi Hoca "Yaşlılığım nedeniyle çok eser yazamıyorum fakat bu nutk-ı şerifin ve Hulûsi Efendi'nin himmetiyle bir gece ilham gelir yazarız inşallah" dedi. Kendisine verilen "Nasihat" nutk-ı şerifini sesli okuyup akabinde oradaki hazirûna beyitler üzerinden kısa bir sohbet yaptı. Birkaç ay sonra nefis nesih hattı ile yazmış olduğu eseri tamamlayarak Vakfa teslim etti. Bu güzide eseri ahir ömründe

Hasan Çelebi'nin âhir ömründe yazdığı son eserlerinden biri

yazdığı son eserlerden biri olarak Hulusi Efendi Vakfı Hüsn-i Hat Koleksiyonu'na dâhil olmuştur.

Hattat Hasan Çelebi, sanatındaki zarafet ve manevi derinlik ile yalnızca döneminin değil, çağlar ötesinin de önemli bir temsilcisi olmuştur. O, kalemiyle olduğu kadar ahlâkiyle de talebelerine rehberlik etmiş, geleneksel sanatımızın ihyasına büyük katkılar sağlamıştır. Ardında bıraktığı eserler ve yetiştirdiği hattatlar, onun sanat dünyasındaki yerini daima yaşatacaktır. Şüphesiz ki Hasan Çelebi, kalemiyle yazdığı her harfte ve gönüllerde bıraktığı izlerle hat sanatının ebedî simalarından biri olarak anılmaya devam edecektir.

Her Yaşta Kur'ân Öğrenmek

“Dünyevî meşgalelerimiz ve işlerimizle ilgili olarak bizlere faydası olacak hususları öğrenmekte çok zorlanmayız. Bunlarda yaşımız pek aklımıza gelmez. Bir beklentimiz olduğu için işimizi aşırarak için her vola başvururuz. İş Kur'ân'a gelince, öğrenmekte bir parça zorlandığımız için, nefsimiz direnir.”

Mü'minin Rabb'ine yönelik yaptığı her şey ibâdetdir. Namaz kılmak, oruç tutmak gibi taat dediğimizde hemen aklımıza gelen her şey yanında kul hakkına dikkat etmek, gıybetten kaçınmak gibi hususlar da ibâdetdir. Rabb'imizin bize yönelik emir ve yasaklarını öğrenmemizi sağlayan Kur'ân'ı okumak da ibâdetin bir parçasıdır. Allah Rasûlü'nün hadislerini okumak da aynıdır.

Kur'ân Okumak Hz. Peygamber (s.a.v.)'in Yaptığını Yapmaktır

Arapçasından okumuş olduğumuz âyetler bizzat Allah tarafından gönderilmiş olan ifadelerdir. Bunlar insan sözü değildir. İnsan Kur'ân'ı okurken Allah'ın kelâmını tekrar etmiş olur. Bunun yanında Hz. Peygamber (s.a.v.)'i örnek alarak âyetleri bizzat onun gibi okur. Dolayısıyla Kur'ân okuyan bir anlamda Hz. Peygamber (s.a.v.)'i taklit eder. Esasında bir insanın Hz. Peygamber (s.a.v.)'i yüzde yüz taklit edebileceği ibâdet sayısı azdır. Örneğin namazımızı ve haccımızı ne kadar ona benzetmeye çalışsak ve onun yaptığı gibi yapmaya gayret etsek bile mutlak sûrette bir yerinde farklılık oluşur. İbâdetimiz birebir onun yaptığının kopyası olmaz. Sonuçta birer insanız. Ancak Kur'ân okumak böyle değildir. Metni Hz. Peygamber (s.a.v.)'in insanlığa okuduğu hâliyle önümüzdedir ve aynı şekilde kırâat etmek durumundayız. Bu nedenle Kur'ân okumak hem Peygamberimiz (s.a.v.)'i birebir örnek almak hem de onun "Kur'ân okumak" sünnetini devam ettirmektir.

Kur'ân Okumak Ortak Şerlerimizdendir

Dünyanın neresine giderseniz gidin, insanlar Allah'ın kelâmını onun nâzil etmiş olduğu kelimeler üzerinden okurlar. Ümmet pek çok uygulamada olduğu gibi, burada da vahdeti korumuş, İslâm'ın değerlerinden birine sahip çıkmış olur. Bu nedenle okunan Kur'ân'lar İslâm ümmetini ümmet yapan temel dinamiklerden bir tanesidir. Tıpkı ezan gibi. Nitekim yeryüzünün herhangi bir bölgesinde Arapçasından Kur'ân'ı

"Kur'ân okuyan bir anlamda Hz. Peygamber (s.a.v.)'i taklit eder. Esasında bir insanın Hz. Peygamber (s.a.v.)'i yüzde yüz taklit edebileceği ibâdet sayısı azdır."

okuyan birini gördüğünüz zaman, mü'min bir kardeşimizi görmenin verdiği keyifle son derece mutlu oluruz. Çünkü bizi biz yapan değerlerden birini yapmaktadır. Ve bu birliktelik kardeşimizi kolayca tanımamızı sağlar.

Kur'ân ile Aramıza Başkası Girmemelidir

Hiçbir meal Allah'ın nâzil etmiş olduğu metnin karşılığını aynı lezzette sunamaz. Bu yüzden Arapçasından okunmayan Kur'ân asla aynı tadı vermez. Çünkü biri Rabb'in vahyi, diğeri kul elinden çıkma bir çalışmadır. Bu durum, mânevî hazzı tadabilmek için mushafı aslından okumayı gerektirir. Böyle yaptığımızda Allah'ın kelâmı ile aramıza bir kul girmemiş olur. Çünkü mealinden okuduğumuz zaman Allah ile aramıza bir başkasını koymuş, onun anladığını Allah kelâmı olarak okumuş oluruz. Bu da bizi Kur'ân'ın aslına yöneltir.

Meale de Bakılmalıdır

Kur'ân elbette anlaşılacak ve amel edilmek için nâzil olmuştur. Sadece Araplara inmiş bir kitap değildir. Bu nedenle mealini de okumak gereklidir. Mealini de okuyalım ki tüm insanlığa inmiş olan kitapta yüce Rabb'imiz bizlere ne tür emirler ve müjdelere ferman ediyor, bunları öğrenmiş olalım. Çünkü Müslümanın Allah'ın kitabıyla bağına koparmaması şarttır. Bu yüzden Arapçasından okumak yanında mealine bakmaya çalışmak da güzel olur. Herkesin Arapça öğrenmesi mümkün olmadığına göre mealini yanımızdan eksik etmemek durumundayız.

Bu arada şu gerçeği de unutmamalıyız: Farklı dillerdeki tercüme her zaman Allah'ın kelâmını karşılamaz. Mealler arasında farklılıklar olabilir. Kur'ân pek çok mânâyı içeren

ilâhî bir kitaptır. Mütercimler bu manalardan birini öne çıkarmış olabilirler.

Yaşlıların Kur'ân Öğrenmesi

Gençliğinde Kur'ân okuma imkânını bulamamış yaşlarımızın, kaç yaşlarında olduklarına bakmaksızın, Kur'ân öğrenmek için çaba sarf etmeleri gerekir. "Bu yaşta sonra öğrenmek zor olur." diyerek kendilerini geri çekmemelidirler. Bir iki deneme sonrasında ye'se kapılarak, "Ben bu işi halledemeyeceğim." diye üzüntü ve ümitsizliğe düşmemelidirler. Elbette yaşlılıkta öğrenmek gençlikteki gibi değildir. İnsanın bedeni gibi hâfızası da dinçliğini kaybeder. Bununla birlikte azim sahibi olmak her şeyin başıdır. Allah'ın kitabını öğrenmeye çalışmanın verdiği hazla ısrardan vaz geçmemek gerekir. Kaldı ki, insan ısrarcı olduğu zaman birkaç harfi, ardından diğer

harfleri öğrenmeye başladığında büyük keyif almaya başlar. Okumayı çözdükçe aldığı tat zirveye çıkar. Öğrenmek için büyük bir iştihaya sahip olur. İyice öğrenene kadar Allah'ın kitabını elinden bırakmak istemez. Hele de okumayı bir çözdü mü, "Öğrenemiyorum." diyen insanın birkaç ayda bir hatim yaptığını ve günlük okumayı kendisine vird edindiğini görürsünüz. Bu aşamaya geldikten sonra da başlangıçta yaşamış olduğu yılgınlık için esef ettiğini ve neden daha önce öğrenmeye çalışmadığına hayıflandığını şâhit olursunuz.

Bu satırlarının yazarının merhûme annesi 71, babası da 74 yaşında iken ikisi birlikte umreye gittiler. Annem başka milletlerden olan insanların, yaşlısıyla genciyle sürekli Kur'ân okuduklarını görüp kendisinin sadece tavaf, namaz kılmak ve tesbih çekmekle yetinmek zorunda kaldığını düşününce, müthiş derecede

üzülür ve hayıflanır. "Memlekete dönünce ilk yapacağım şey Kur'ân okumayı öğrenmek olacak." diyerek Rabb'ine gözyaşı döker.

Dönüşte babam annemin hocası oldu. Yaşlı insanların birbirlerine bir şeyler öğretmeleri doğrusu çok hoş oluyor. Tamamını kayıt altına alıp sonradan seyretmek gerekir. Babam bazen harfleri unutan anama bağılıyor, bazen kızıp gidiyordu. Ama kavga-gürültü bu işi bitirdiler. Sonrasında yaşlı karı koca karşılıklı Kur'ân okudular evde. Annem kendisine bir ders edinmiş, her gün en az bir sayfa mutlaka okuyordu. Cuma akşamları Yâsin okumayı da ihmâl etmiyordu. Bu arada Kur'ân'ı kırktan fazla hatmetti. Ziyâretine gittiğimde günlük okumasını sesli olarak yapmasını istiyordum ve ben de başka bir mushaftan babamla birlikte takip ediyordum. Bunun mânevî hazzını anlatamam. Her şeyden önce, hem annemin hem de babamın mutlu olabilecekleri artık bir şey yaptıklarını görmek beni de mutlu ediyordu. Kur'ân okuduktan sonra adeta bir namazı edâ etmişçesine sevinçli olduklarını söylüyorlardı. Bir evlât yaşlı anne ve babasını huzurlu ve mutlu görmekten başka ne bekleyebilir ki? Bu yüzden, yaşlı büyüklerimizin ilerlemiş yaşlarında Kur'ân okumayı çözüp, bizleri karşılıklarına oturtarak okumalarını dinlemenin tadına doyum olmaz.

Okuyamıyorum mazeret değildir

Dünyevî meşgalelerimiz ve işlerimizle ilgili olarak bizlere faydası olacak hususları öğrenmekte çok zorlanmayız. Bunlarda yaşımız pek aklımıza gelmez. Bir beklentimiz olduğu için işimizi aşımak için her yola başvururuz. İş Kur'ân'a gelince, öğrenmekte bir parça zorlandığımız için, nefsimiz direnir. Ancak bizlere hitâp eden son hitâbın dünyalık işlerimizden daha önemli olduğu izahtan varestedir.

Başkalarına Okutmak Yerine Kendimiz Okumalıyız

Ölmüş olan yakınlarımızı anmak ve evimizi Kur'ân'la süslemek için, Cuma geceleri başta

“Okunan Kur’ân’lar İslâm ümmetini ümmet yapan temel dinamiklerden bir tanesidir. Tıpkı ezan gibi. Nitekim vevyüzünün herhangi bir bölgesinde Arapçasından Kur’ân’ı okuyan birini gördüğünüz zaman, mü’min bir kardeşimizi görmenin verdiği keyifle son derece mutlu oluruz.”

olmak üzere zaman zaman Kur’ân okuturuz. Belki bunun için evimize bir hâfız veya hoca çağırduğumuz da olur. Ancak bunu en samîmî ve içten yapacak olan birileri varsa onlar da bizleriz yani ölmüş olanların yakınlarıdır. Bu nedenle işimizi başkalarına havâle etmek yerine kendimiz yapmaya gayret edelim. Bunun yolu ise Kur’ân’ı okuyabilmekten geçer. Aynı durum kabir ziyâretlerinde de söz konusudur. Birilerinden medet beklemek yerine Kur’ân’ımızı açıp kendimiz okuyabilmeliyiz.

Lâtin Harflerinden Okumamalıdır

Kur’ân’ın Lâtin harfleriyle yazılmış metnini okumaya gelince, Arapçadaki bazı harfler Türkçede yoktur. Bu nedenle Türkçe harflerle Arapça bazı kelimeleri ifade etmek imkânsızdır. Kelimelerin anlamı bu nedenle bozulur. Örneğin Arapçada üç çeşit z, kezâ üç çeşit s, iki k vardır. Ve her birinin kendisine göre bir sesi vardır. Bu da kullanılan harfe göre mânânın değişmesi anlamına gelmektedir. Buyüzenaslını öğrenmek en doğrusudur. Arapçasından okumayı öğrenene kadar Türkçesinden okunabilir ancak hedefimiz aslından okumayı öğrenmek olmalıdır. İlâhî lezzeti tatmak için bunu yapabilmeliyiz. Örneğin Arapçadaki ha harfini Türkçedeki h harfiyle telâffuz edersek hallâk yani “yaratıcı” kelimesini “berber”e döndürmüş oluruz. Kezâ peltek ze ile zukire kelimesi “bahsedildi” anlamına gelirken

bunu Türkçedeki z ile ifade ettiğimizde “kap dolduruldu” anlamına gelir.

Bu gerçek yanında, “Arapça orijinalinden veya Türkçe harflerle yazılmış Arapçasından okuduğumuzda, anlamını bilmediğimiz için nasıl okuduğumuz önemli değildir.” dememelidir. Çünkü Allah’ın kitabını onun inzâl ettiği gibi okumak ile ifadelerin ağzını burnunu kırmak aynı şey değildir. Öncelikle Rabb’imize saygımız aslı gibi okumayı gerektirir. Ayrıca Türkçe harflerle yazılmış Arapça metnini okuyan kardeşlerimiz şunu iyi bilmelidirler: Okudukları metni bir Arap dinlese kesinlikle okuduğumuzu anlamaz. Her şey bir yana, Allah’ın indirdiği metni onun indirdiği dil ile okumanın mânevî hazzı ve güzelliği başka bir şeyle ölçülemez.

Yaratıcımız ve Peygamberimiz Bizi Teşvik Ediyor

Rabb’imiz kitabının okunmasını emrederken şöyle buyurmaktadır: “Rabb’inin kitabından sana vahyedileni oku. Onun kelimelerini değiştirebilecek yoktur. O’ndan başka bir sığınak da bulamazsın.”¹

Hız. Peygamber (s.a.v.) de yüce kitabımızın okunmasının öğrenilmesini, öğretilmesini ve içindekilerle amel edilmesini isteyerek şöyle ferman etmektedir: “Sizin en hayırlınız Kur’ân’ı öğrenen ve onu başkalarına öğretenlerinizdir.”² “Kur’ân-ı Kerim’i okuyan ve hükümleriyle amel edenin anne ve babasına kıyamet günü bir taç giydirilir. Bu tacın ışığı -güneşi evlerinizin içinde farz etseniz- dünya evlerindeki güneş ışığından daha güzeldir. O halde Kur’ân’ı bizzat öğrenen hakkında ne düşünürsünüz? (Onun sevabını siz takdir edin).”³ “Kur’ân okuyunuz. Çünkü Kur’ân, kıyamet gününde kendisini okuyanlara şefaathçi olarak gelecektir.”⁴

Seferberlik Zamanı

Kendimizi Allah’ın kelâmını okumak ve onun hazını almaktan mahrûm etmeyelim. O lezzeti bir tattığımızda, bugüne kadar ne kadar büyük bir nimeti uzağımızda tuttuğumuza çok hayflanacağız. Şimdi kolları sıvama zamanı.

Mümkünse evdekilerin yardımıyla, bu olmuyorsa bir hocanın yanında diz kırarak Kur'ân okumaya koşalım. Böylece Allah Rasûlü'nün müjdesine nâil olalım: *"Allah'ın evlerinden bir evde Allah'ın kitabını okumak ve aralarında müzâkere etmek için bir araya gelen topluluk üzerine huzur iner, onları rahmet kaplar, melekler onları kuşatır ve Allahu Teâlâ onları kendi katındakilerle birlikte anar."*⁵

En fazla bir ay içerisinde kendi başımıza okuyacak duruma geleceğimizi bilelim. Rabb'imiz çabamızı lütfuyla bereketlendirecek ve çok mutlu olacağız.

Çocuklarımızı İhmal Etmemek

Anne babaya düşen bir görev de çocuklarının Kur'ân okumayı çözmelerini sağlamalarıdır. Çünkü Kur'ân çocuklarımızın dinle olan bağlantılarını sağlayan temel öğelerden birisidir. Bu nedenle yapabiliyorsak kendimiz,

elimizden gelmiyorsa bir kursa veya bir bilene göndermek suretiyle erken yaşlarda Kur'ân öğrenmelerini sağlayalım. Hatta kutsal gecelerde etrafına halkalanarak bir parça bize bir şeyler okumalarını sağlayalım. Böylece içten ve neşeli bir ortamla gecemizi değerlendirmiş olalım.

Tüm bunları yaparken anne babalarımızı da Kur'ân öğrenmeye teşvik edelim. Özellikle Cuma akşamları Yâsin, Tebareke ve Cuma Sûrelerini okuyarak evimizi şenlendirelim. Geçmişlerimizin rûhlarını şâd edelim.

Dipnot

* Prof. Dr. Enbiya YILDIRIM, Ankara Üniversitesi

1. 18/Kehf, 27
2. Buhârî, 4639
3. Ebu Davud, 1241
4. Müslim, 1337
5. Müslim, 4867

Sözden Öze Bir Gönül Sultanı: Sünbül Sinan Efendi

“Osmanlı'nın yetiştirdiği gönül er(en)lerinden Sünbül Sinan Efendi, gönül göğümüzün parlak yıldızlarından biridir, yolumuzu aydınlatandır. O, hakîkatin izini kendisine iz edinmiş bir alperendir.”

Bugün "İstanbul" adıyla andığımız ve bağrımıza bastığımız Konstantinopolis, İmparator Constantinus (Konstantin) tarafından milâdın dördüncü asrında kurulmuştur. O günden bugüne köprülerin altından ne sular akmış, nice insanlar bu kadim topraklarda yaşayıp göçmüştür. Her gelen İstanbul'da bir iz bırakarak sonsuzluk yolculuğuna çıkmıştır.

Sultan II. Mehmed'i "Fâtih" yapan ve Peygamber Efendimiz'in övgüsüne mazhar kılan aziz İstanbul, dünyanın gıptayla baktığı mümtâz bir şehir olmuştur. O ki Bizans ve Osmanlı olmak üzere iki büyük imparatorluğa ve Latin devletine başkentlik yapmıştır. Avrupa, Asya ve Afrika'nın tarihinde önemli bir yere sahip olan bu kadim şehir, Doğu ve Batı dünyasının tam ortasında yer alması hasebiyle de büyük bir ehemmiyete sahiptir.

İstanbul'un fethinden bugüne (2025-1453) 572 sene geçmiştir. Konstantinopolis veya Doğu dünyasındaki ifadesiyle Konstantiniyye'nin Türkler tarafından 1453'te ele geçirilmesi, dünya tarihini yeniden şekillendirmiş (dizayn etmiş), Orta Çağ'ın kapanıp Yeni Çağ'ın açılmasına vesile olmuştur. Bu büyük (kutlu) hadisenin mimarlığı da gencecik yaşında fetih ümidiyle yatıp fetih rüyaları gören Osmanlı'nın 7. padişahı II. Mehmed'e nasip olmuştur.

Byzantium'dan Fâtih'e Suriçi'nde Bir Deveran

Dün olduğu gibi bugün de Suriçi denince İstanbul, İstanbul denince de Suriçi akla gelmektedir. Öyle ki İstanbul, bu tarihî yarımadayla âdetâ özdeşleşmiştir. Bugünkü modern görünlü metropol İstanbul, Suriçi'nin çok uzaklarına kadar taşsa da kadim İstanbul bu mahâlde bütün haşmetiyle (ihtişamıyla) yaşamakta, gönüllerdeki yerini sağlamlaştırmaktadır.

Suriçi, İstanbul'un tarihî yarımadası olarak da bilinir. Bizans ve Osmanlı dönemlerinden kalma tarihî sarayları, camileri, kiliseleri ve diğer önemli yapıları ihtivâ eder. Önemli semtleri

"1494 yılından vefâtına kadar, kendi adıyla anılacak olan Koca Mustafa Paşa Dergâhı'nda 35 yıl irşad faaliyetini sürdürmüştür. Ayrıca Avasofya ve Fâtih camilerinde vaazlar vermiştir."

arasında Süleymaniye, Zeyrek, Cibali, Fener ve Balat bulunur.

İstanbul'u Osmanlı (dolayısıyla İslâm) topraklarına dâhil eden Fâtih Sultan Mehmed, Fetih'ten hemen sonra İstanbul'da çok kapsamlı îmar, iskân ve kültür faaliyetlerine girişmiştir. Fethi takip eden günlerde İstanbul'da ilim faaliyetlerinin başlaması için bazı kiliseler zaman kaybedilmeden medreseye çevrilmiştir. Bununla beraber külliye yapılmıştır. Bu kapsamda harabe hâlindeki Havariyyun Kilisesi'nin temelleri üzerinde 1463 yılında cami, Sekiz Sahn (Sahn-ı Seman) Medresesi, sekiz Tetimme Medresesi, Kütüphane, Tabhane ve İmarek, Darüşşifa, Darüttalim, Kervansaray ahırları, Fâtih ve zevcesi Gülbahar Sultan Türbeleri vs. olmak üzere birçok birimden oluşan Fâtih Külliyesi'nin inşâsına başlanmış, külliye 1471 senesinde hizmete açılmıştır. Bu külliye eğitim faaliyetleri hemen başlatılmıştır.

İstanbul'un ilim ve irfan müesseselerinin merkezi konumundadır tarihî ve kadim Suriçi. İlim merkezlerinin başında gelen Fâtih Medreselerinden yaklaşık bir asır sonra kurulan ve medrese teşkilatı açısından en yüksek seviyeyi temsil eden Süleymaniye Medreseleri yine bu mahalde inşâ edilmiştir. 1550-1557 tarihleri arasında tamamlanan söz konusu külliye cami, dört medrese, darühadis, tıp medresesi, darüşşifa (bimarhane), darüzziyâfe, tabhane, sıbyan mektebi, hamamlar ve türbeler bulunmaktadır. Bu kapsamlı külliye dinî, hukukî ve edebî derslere ek olarak hendese ve riyâziye derslerine de yer verilmiştir.

Foto: Cemil Şahin

Bir Mücevher Gibi Sünbül Sinan'ın Rûhu Yanar

İstanbul'un rûhunu iliklerine kadar hissettiren aziz ve necip coğrafyanın adıdır Suriçi... Onun da ruh merkezi bence Koca Mustafa Paşa'dır. Koca Mustafa Paşa deyip de geçmemek gerek... Koca Mustafa Paşa demek Suriçi demek, Suriçi demek Fâtihi demek, Fâtihi demek İstanbul demek... Koca Mustafa Paşa demek Sünbül Sinan demek, Koca Mustafa Paşa demek Merkez Efendi demek... Koca Mustafa Paşa demek ilâhî aşk demek, mânevîyat demek...

Halvetiyye Tarîkatından Sünbüliyye Koluna Sünbül Sinan Efendi

Asıl adı Yusuf Sinan olan ve halk arasında "Sünbül Sinan" olarak bilinen kıymetli Hak ve hakikat dostu 1452'de Merzifon'da doğmuş, 1529'da da İstanbul'da vefât etmiştir. "Sünbül" lâkabı ona şeyhi Cemâl-i Halvetî tarafından verilmiştir. Diğer lakapları Zeynüddin ve Sinanüddin'dir. Babasının adı (Kayabeyoğlu) Ali'dir. Ailesi hakkında başka da bilgi yoktur. Hayatına dair bilinenlerin önemli bir kısmı, halifelerinden Yâkub Efendi'nin oğlu Şeyh Yûsuf

Sinaneddin'in "Menâkıb-ı Şerîf ve Tarîkatnâme-i Pîrân" adlı eserinde babasından naklen verdiği bilgilere dayanmaktadır. Onun dışında söylenenler pek de güvenilir bilgiler değildir.

Sünbül Sinan ilk tahsilini memleketi olan Merzifon'da yapmıştır. Daha sonra ilmin en büyük kapısı olan İstanbul'a gelerek medrese tahsiline başlamıştır. İlerleyen zaman içerisinde devrin tanınmış âlimlerinden Efdalzâde Hamîdüddin'in talebesi olmuştur. Medrese yıllarında tasavvufa pek sıcak bakmayan Sünbül Sinan, bir arkadaşının etkisiyle Halvetiyye Tarîkatının ana kollarından Cemâliyye'nin pîri Cemâl-i Halvetî'ye intisap ederek tasavvuf yoluna girmiştir. Üç yıl talebelik döneminden sonra icâzet alarak irşâd vazifesiyle Mısır'a gitmiştir.

Hocası, Halvetiyye Tarîkatının Cemâliyye kolunun kurucusu ve bu tarîkatın İstanbul'daki ilk temsilcisi, âlim ve şair Cemâl-i Halvetî hac yolunda vefat edince Sünbül Sinan, hac dönüşü hocasının vasiyeti gereği İstanbul'a gelerek şeyhinin kızı Safiye Hatun'la evlenmiş, Koca Mustafa Paşa Dergâhı'nda postnişin (şeyh) olmuştur. 1494 yılından vefâtına kadar (1529), kendi adıyla

la anılacak olan Koca Mustafa Paşa Dergâhı'nda 35 yıl irşad faaliyetini sürdürmüştür. Bunun yanında Ayasofya ve Fâtih camilerinde vaazlar vermiştir. Yavuz Sultan Selim, yaptırdığı caminin açılış merasiminde vaaz etme görevini ona vermiştir.

İstanbul'un büyük velilerinden olan Sünbül Sinan, II. Bâyezîd, Yavuz Sultan Selim ve Kanûnî Sultan Süleyman dönemlerini görme ve o dönemlerde irşat vazifesini yerine getirme bahtiyârlığını doyasıya yaşamıştır. Sünbül Efendi, Muharrem 936'da (Eylül 1529) vefât etmiştir. Cenaze namazını Fâtih Camii'nde Osmanlı devleti şeyhulislâmlarından Kemalpaşazâde (İbn-i Kemal) kıldırılmıştır. Cenaze namazının akabinde İstanbul Suriçi Kocamustafapaşa'daki Kocamustafapaşa Dergâhı'nın haziresine defnedilmiştir. Şeyhin ölümüne zamanın önemli şairleri tarafından "Eyledi bostân-ı zühdün sünbülü me'vâya azm"; "Cânına Sünbül Sinân'ın Fâtihâ"; "Üstâd-ı aşk." ifadeleriyle tarihler düşürülmüştür.

Sünbül Sinan, Şiirle de Yakından İlgilenen Bir Söz ve Gönül Sultanıdır

Sünbül Sinan birçok talebe yetiştirmiştir. Başta Merkez Efendi olmak üzere Yâkub Germiyânî, Cem Şah Efendi, Akşehirli Cemal Efendi, Maksud Dede, Kefeli Alâeddin Ali, Çavdarlı Şeyh Ahmed Dede onun halifeleri arasında sayılabilir. Sünbül Efendi'nin vefâtından sonra yerine damadı Merkez Efendi postnişin olmuş, Sünbülüyye Tarîkatını yaygınlaştırmıştır.

Sünbül Sinan, semâ ve devrana çok önem vermiş, bu özelliğinden dolayı devrin âlimleri tarafından şiddetli şekilde eleştirilmiştir. Yapılan bir va'zın, okunan âyetlerin veya söylenen ilâhîlerin etkisiyle uygulanan ve çoşan bir sūffinin çoğu kez iradesi dışında yerinden fırlayıp dönmeye başlamasına devir, devran, de-veran, semâ ve benzeri isimler verilmektedir. Sünbül Sinan "Risâletü't-tahkikiyye" adlı eserinde devranın kâfir oyununa benzetilmesine, ona raks denilmesine şiddetle karşı çıkmaktadır.

"Sünbül Sinan birçok talebe yetiştirmiştir. Başta Merkez Efendi olmak üzere Yâkub Germiyânî, Cem Şah Efendi, Akşehirli Cemal Efendi, Maksud Dede, Kefeli Alâeddin Ali, Çavdarlı Şeyh Ahmed Dede onun halifeleri arasında sayılabilir."

Şeyhliğinin yanında dîvân şairi de olan Sünbül Sinan'ın "Risâletü't-tahkikiyye, Risâle Der Hakk-ı Zikr ü Devrâ, Risâletü etvârî's-seb'a, Tarîkatnâme, Risâle fî deverânî's-sûfiyye" adlarında kıymetli eserleri mevcuttur. O, bu eserlerinde ve çoğu şiirlerinde tarîkat adabını anlatmış, bu konularda yapılan eleştirilere ve hücumlara cevap(lar) vermiştir.

Sünbül Sinan Efendi sanatla ve onun çok mühim bir şubesi olan şiirle (Dîvân şiiri) ilgilenen bir kalem erbabıdır. Bu yüzdendir ki onun yolundan gidenler (müntesipleri) sanatla, musikiyle ve şiirle ilgilidir. "Gel ey sâlik diyem bir söz ki hak'tır" dizesiyle başlayan on beyitlik bir ilâhîsi bestelenmiş ve dergâhlardaki ayinlerde okunmuştur. İşte onun birkaç dizesi: "Gel ey sâlik diyem bir söz ki hak'dır/İşitir Hakkı şol kim hak-kulak'dır/Hadîs-i Hak durur hak söz hakîkat/Egerçi söyleyen dildir dudak'dır//Şular kim geçmedi cân u cihândan/Ne duydu 'aşkı ne de duyacaktır/Sorarsa hânkâh-ı 'aşkı zâhid/Makâm-ı 'âlîdir ulu ocak'dır//Münevver olamaz zühd ile zâhid/Anın yeri karanlık bir buca'dır/Kalanlar zühd ü takvâda mukarrer/Sefer ehli değildir o durak'dır"... "Sarây-ı vahdet olmuşken makâmım/Bu kesret âlemin seyrâna geldim/Çü birdir Sünbül ma'rûf ü ârif/İdüp da'â deme irfâna geldim"

İstanbul'un Manevî Mekânlarından Sünbül Sinan Efendi Türbesi

Köklü bir tarîkat olan Halvetiyye Tarîkatının

Foto: Cemil Şahin

Sümbüliye kolunun kurucusu olan Sümbül Sinan'ın İstanbul'daki türbesi dün olduğu gibi bugün de en çok ziyâret edilen türbelerden biridir. Sümbül Sinan Türbesi, İstanbul'un Fâtih ilçesinde bulunan tarihî bir yapıdır. Hak ve hakikat dostları, bu büyük Allah dostunun türbesini görmeye iştiyâkindir.

Hak ve hakikat dostu Sümbül Sinan'ın türbesinin de yer aldığı Kocamustafapaşa, İstanbul'un Fâtih ilçesi sınırlarında yer alan tarihî bir semttir. Burası adını Sadrazam Koca Mustafa Paşa'dan almıştır. II. Bâyezîd saltanatı sonunda ve I. Selim saltanatı başında 1511-1512 döneminde sadrazamlık yapan Osmanlı devlet adamlarından olan Koca Mustafa Paşa, Bizans döneminden kalan Ayios Andreas Manastırı Kilisesi'ni 1489 yılında camiye çevirmiştir. Fakat Koca Mustafa Paşa demek en çok da Sümbül Sinan demektir. Çünkü bu semtin Müs-

lüman kimliği Sümbül Sinan'ın ve onun talebesi olan Merkez Efendi'nin eseridir.

Sümbül Sinan Türbesi bugünkü görünümünü Sultan II. Mahmud Han (1808-1839) zamanında yapılan onarım ve Serasker Mehmet Rıza Paşa'nın 1920 yılından önce yaptırdığı restorasyonla almıştır. İlk yapıldığı zaman sekizgen plânlı olan türbe, bugün yuvarlak planlı ve üzeri kubbelidir. Türbenin güneyine yamuk planlı bir giriş bölümü eklenmiş, bu bölüme Sümbül Efendi ile Serasker Mehmet Rıza Paşa'nın mezarlarının bulunduğu bölümün kapıları açılmıştır. Ayrıca burada Hattat Ömer Efendi'nin mezarı ile bir de kuyu bulunmaktadır.

Osmanlı'nın yetiştirdiği gönül er(en)lerinden Sümbül Sinan Efendi, gönül göğümüzün parlak yıldızlarından biridir, yolumuzu aydınlatandır. O, hakîkatin izini kendisine iz edinmiş bir alperendir.

Sümbül Sinan Hazretleri

Bütün güzel insanların,
Gönlümüzde âli yeri,
Bir pîridir evliyanın,
Sümbül Sinan Hazretleri...

Merzifon'dan duy hitabı,
Yazılmış derviş kitabı,
Şeyhinden 'Sümbül' hitabı,
Sümbül Sinan Hazretleri...

Mütevazı bir köşede,
Gelenler aşkı nûş ede,
Koca Mustafa Paşa'da
Sümbül Sinan Hazretleri...

İki torun bin bir pâye,
Kaç yıllık çınar hediye,
Halvetiyye, Sümbüliyye,
Sümbül Sinan Hazretleri...

Beyazıt, Selim, Süleyman,
Varlığın dillere destan,
Bir komşun da Hafız Osman,
Sümbül Sinan Hazretleri...

Ey şeyh Yusuf Sinaneddin,
Sonra Musa Muslihuddin,
Ne mürşitler yetiştirdin,
Sümbül Sinan Hazretleri...

Nice hatırası kalmış,
Celil'in gözleri dolmuş,
Üç Sultana vasıl olmuş
Sümbül Sinan Hazretleri...

Halil GÖKKAYA

Sümbül Sinan Efendi'nin (k.s.) Vasiyyet-nâme'sinde Zikir ve AŞk

“Zikrin istikrarlı bir Şekilde hayata yön verebilmesi için sabır ile zikir yoluna devam edilmesi gerektiğini belirten Sümbül Sinan Efendi, ahmak, gúnahta ısrar eden, dünyaı seven ve yalancılıkla tanınan kimselerden uzak durmayı tavsiye etmiştir.”

Sümbül Sinan Efendi, yetiştirdiği halîfeleri, kaleme aldığı eserleri ve mânevî tesir halkasıyla Halvetiyye Tarîkatı'nın on altıncı yüzyıldaki önemli temsilcilerinden biridir. Özellikle dev(e)rân tartışmalarının yoğun bir şekilde yaşandığı dönemde bu usûlle zikri, eserleri ve fiilî uygulaması ile savunan Sümbül Sinan Efendi'nin tasavvufî düşüncesinin merkezinde zikir ve aşk konularının yer aldığı söylenebilir. Bu çalışmada Sümbül Sinan Efendi'nin Vasiyyet-nâme adlı eserinden hareketle onun zikir ve aşk ile hayatı anlamlı kılma düşüncesine ışık tutulacaktır.

Sümbül Sinan Efendi: Hayatı, Eserleri ve Misyonu

Asıl adı Yusuf Sinan olan Sümbül Efendi, Merzifon'da dünyaya gelmiştir. Kayabeyoğlu Ali Bey'in (öl. ?) oğlu olduğu bilinen Sümbül Efendi'nin ailesine dair başka bir bilgi bulunmamaktadır. Memleketinde ilk öğrenimini tamamladıktan sonra Efdal-zâde Hamîdüddîn Efendi'nin (öl. 908/1503) ilim halkasına dâhil olmuş ve medrese eğitiminin ardından Halvetiyye Tarîkatı'nın önemli isimlerinden Cemâl-i Halvetî'ye (öl. 899/1494) intisap etmiştir. Üç yıl süren seyrüsülûk sürecinin ardından Mısır'a halîfe olarak gönderilen Sümbül Sinan Efendi, şeyhinin hac yolculuğu esnasında vefâtı ve üstâdının vasiyeti üzerine İstanbul'daki Koca Mustafa Tekkesi'ne şeyh olmuş ve hocasının kızı Safiye Hatun ile evlenmiştir.

Vefâtına kadar görev yaptığı bu tekkenin bir faaliyeti olarak Cuma günleri Ayasofya ve Fâtih Camilerinde vaaz edip ardından mürîdleri ile Halvetî zikri icra eden Sümbül Sinan Efendi, Yavuz Sultan Selîm'in (öl. 926/1520) yaptırdığı caminin açılışında vaaz etme görevini üstlenmiştir. II. Bâyezîd (öl. 917/1512), Yavuz Sultan Selîm ve Kanûnî Sultan Süleyman (öl. 974/1566) dönemlerinde yaşamını sürdüren Sümbül Sinan Efendi, 936/1529'da İstanbul'daki tekkesinde vefât etmiştir. Cenaze namazı Fâtih Camii'nde Kemalpaşa-zâde'nin (öl. 940/1534) imâmetinde kılınmış ve görev yap-

“Sümbül Sinan Efendi'ye göre daimî bir şekilde zikre yönelmek için kalabalıklardan uzaklaşıp saf bir gönül eşliğinde Hak ile baş başa kalmalı ve hayatın sırrı Hak'ın zikir sayesinde lütfedeceği ikramlarla ilâhî bir çözüme kavuşturulmalıdır.”

tığı Koca Mustafa Paşa dergâhının bahçesine defnedilmiştir.

Sümbül Sinan Efendi'nin vefâtından sonra seçkin talebesi ve 500'den fazla halîfe yetiştirdiği nakledilen Merkez Efendi (öl. 959/1552) ve onun halîfeleri Yakub Germiyanî (öl. 979/1571), Cem Şah Efendi (öl. ?), Akşehirli Cemâl Efendi (öl. ?), Maksûd Dede (öl. ?), Kefeli Alaeddin Ali (öl. ?) ve Çavdarlı Şeyh Ahmed Dede (öl. ?) gibi isimler tarafından Sümbüliyye faaliyetleri etkili bir şekilde sürdürülmüştür.

İstanbul'da Alâeddin (Aksaray), Hacı Evhad (Yedikule), Ferruh Kethüdâ (Balat), Şah Sultan (Davutpaşa), Hacıkadın (Samatya), Mehmed Ağa (Çarşamba), Kara Mehmed (Aksaray), Saffetî (Silivrikapı), Koruk (Fındıkzade), İmrakor, Ramazan Efendi (Kocamustafapaşa), Yavsî Baba (Fatih), Karabaş (Tophane), Keşfi Câfer Efendi (Fındıklı), Cihangir, Yorganî (Sirkeci), Sinan Erdebilî (Sultanahmet), Merkez Efendi, Tercüman Yûnus (Draman), Mimar Acem (Mevlânâkapı), Eyüp Şah Sultan, Balçık (Eyüp) tekkelerinde Sümbülî âyinleri yapılmış ve Sümbül Efendi'nin temsil ettiği bu anlayış Karaman, Akşehir, Hayrabolu, Kütahya, Manisa, Çorlu, Amasya, Siroz, Kırım/Kefe, Sofya, Mısır, Tire, Dimetoka, Yanbolu, Filibe, Niğbolu, Lofça, Yenice-i Karasu, Drama, Nevrekop, Usturumca, İnebahtı, Avlonya ve Selânik gibi birçok merkezde faaliyetlerine uzun yıllar devam etmiştir.

Sema ve dev(e)ranın meşrûiyetiyle ilgili hususları içeren Risâletu't-Tahkikiyye, bu eserin Türkçe özetim mâhiyetinde olan Risâle Der Hakk-ı Zikir-i Devrân, seyrüsülûk mertebelerinden bahseden Risâle fî Beyan-i Atvari's-Seb'a, yolunun inceliklerini konu edindiği Tarîkatnâme ve yine sûfîlerin dev(e)ranlarını işlediği Risâle fî deverâni's-sûfiyye adlı eserleri kaleme alan Sümbül Sinan Efendi, mânevî şahsiyetinin yanı sıra bu çalışmalarıyla zâhir ilmî birikimini de gözler önüne sermiştir.

Sümbül Sinan Efendi'nin Vasiyyet-nâme'sinde Zikir ve Aşk ile Hayatı Anlamlandırma Örgüsü

Daha önce de ifade edildiği ve eserlerinin adlarından da anlaşıldığı üzere Sümbül Sinan Efendi'nin tasavvufî düşüncesinin merkezî kavramları zikir ve aşktır. Kaynaklarda ona ait olduğu yönünde bir bilgi bulunmayan ve Süleymaniye Kütüphanesi Hekimoğlu Kitaplığı

438/006'da 72b-74a varakları arasında bulunan Vasiyyet-nâme adlı eserinden alıntılanmış bir belirlenen eserinde de Sümbül Sinan Efendi, merkez kavramlar olarak zikir ve aşk konularını ele almıştır. Bu Vasiyyet-nâme'de Sümbül Sinan Efendi, seçkin veya avam herkes için zikir ve aşkın vazgeçilmez konumda başlıklar olduklarını ifade ederek söze başlamıştır. Ona göre gaflete düşmemek ve elde olan nimetlere aldanmamak için Hakk'ı yâd etmek en önemli koruma faaliyetidir. Ona göre daimî bir şekilde zikre yönelmek için kalabalıklardan uzaklaşıp saf bir gönül eşliğinde Hak ile baş başa kalmalı ve hayatın sırrı Hakk'ın zikir sayesinde lütfe-deceği ikramlarla ilâhî bir çözüme kavuşturulmalıdır.

Zikrin istikrarlı bir şekilde hayata yön verebilmesi için sabır ile zikir yoluna devam edilmesi gerektiğini belirten Sümbül Sinan Efendi, ahmak, günahta ısrar eden, dünyayı seven ve yalancılıkla tanınan kimselerden uzak durmayı tavsiye etmiştir. Fayda ve zararını bilmeyen, inat kimseyi ahmak olarak tarif eden Sümbül Sinan Efendi, böyle kimselerin kişiye fayda veriyim derken cehaletlerinden dolayı zarara sebep olacaklarını belirterek bu vasıftaki kimselerden uzak durmanın gerekçesini de dile getirmiştir.

Sümbül Sinan Efendi, günahta ısrara eden kimsenin Hakk'ın gazabına uğrama durumu, böyle bir kimsenin kalbinde Allah korkusunun bulunmaması, onunla oturup kalkan kimsenin gazaba uğrama tehlikesi, hevâsına tâbi olan günahkâr kimsenin dost düşman ayırt edemeyecek şaşkınlığı sebebiyle kişiyi saptırma ihtimâli gibi sebepleri zikrederek, nefsinin istek ve arzularından dolayı gönlü vesvese ile dolan böylesi azgın kimselerden uzak durulması tavsiyesinde bulunmuştur. Baş sevdasına düşmekten de uzak durulması gerektiğini belirten Sümbül Sinan Efendi, gaflete kapı aralayacak bu hâl dolayısıyla kişinin zikirden ayrılıp Hak dostları kervanına katılamayacak duruma düşüreceği uyarısında bulunmuştur.

Ona göre, Hak rızâsı ve amel etme gayesi olmadan ilim öğrenmek, başkalarının ıslahı için nasihatlerde bulunup kendini ihmâl etmek de hakikat perdelerinin aralanmasına mânî olan adımlardır.

Cennet beklentisi olmadan sadece Hakk'ın sevgisini arzulayan kimseye hakikat kapılarının açılacağını belirten Sümbül Sinan Efendi, âbid, zâhid ve âşık modellerinden âşıkların yolunu sâlike tavsiye etmiştir. Ona göre âbid, sadâkatle ehl-i hayr olan kimse, zâhid ise ahlâkî güzelliği konusunda hassas davranan kişidir.

Âbidlerin ahyâr zümresinden olduklarını, zâhidlerin ise virdlerinde dikkatli davrandıklarını buna mukâbil âşıkların Hak'tan başka her kayıttan sıyrılıp sadece O'nunla hemhâl olarak hakikati idrak ettiklerini söyleyen Sümbül Sinan Efendi, bu aktarımı ile aşk yolunun bendesi olma tercihi ile vuslâta ermeyi benimsediğini gözler önüne sermiştir. Âşığın can vermekten başka bir çare bulamayan kimse olduğunu vurgulayan Sümbül Sinan Efendi, ölmeden önce ölmek tecrübesini tadan âşığın her şeyden uzaklaşıp Hak ile beraber olma nimetine kavuşması vesilesiyle birçok kimseye nasip olabilecek türlü hakikat ikramlarına nâil olacağını sözlerine ekler.

Hakk'ın rızasına vâsıl olmanın muhabbete bağlı olduğunu gündeme getiren Sümbül Sinan Efendi, Hakk'ın muhabbetini talep eden bir bireyin kimsenin ayıbını görmemesi gerektiğini, başkalarından ziyâde kendi ayıbıyla meşgûl olması gerektiğini de hatırlatır. Ona göre mânevî yolculuğun neticesini arzulayan kişi, başkaları hakkında kötü düşüncüyü terk etmeli, hatayı nefsinde görmeli ve vuslâta varıncaya dek zahmet yükünü sırtında hissetmelidir. Hakk'ı yâd ederek O'nun muhabbetine ulaşan kimselerin yolunun, kimsenin kınamasından çekinmeyenlerin yani melâmet düşüncesine sahip olanların yolu olduğunu ifade eden Sümbül Sinan Efendi, tevhîd aşkı ile yola giren kimselerin maksatlarına ulaşabileceklerini ve zikirle gönlü mağrur olmaktan kurtaran bu âşıkların güzel

ahlak ilkeleri ile donanıp vâsıl-ı ilallâh konumuna yükseleceklerini belirtir:

*"Hem muhabbet ehlinindir iş bu yol
Çok meşakkat görse gerek yolda ol*

*Hem melâmet yolu derler bu yola
Kim melâmet görse nakş yoluyla*

*Geldi bu yola gelenler aşkla
Buldu maksûdun bunlar aşkla*

*Sen de gelirsene bulasın aşkla
İçü ben zehri bi-lâ sen aşkla*

*Dahi gönlün ona mağrûr olmasın
Ayağın bend etme yolda kalmasın."*

Sonuç olarak ifade etmek gerekirse Sümbül Sinan Efendi, Vasiyyet-nâme adlı eserinde mânevî yolculuğa dair görüş ve düşüncelerini ana hatlarıyla dile getirmiş, bu bağlamda psiko-sosyal açıdan birçok konuya değinmiştir. Daimî bir zikir telakkîsi ile cemaatten ayrılmamak, ahmak, ahlâksız, ısrarla büyük günah işleyen, dünya muhabbeti olan ve yalancılığı ile tanınan kimselerden uzak durmak, âbid ve zâhid hassasiyetlerine sahip olmakla birlikte âşıkların yolunu tutmak, kendi kusurlarını araştırmak, nefse odaklanıp onu ıslah etmek, kınayanın kınamasından çekinmemek, sabır zırhını kuşanmak, baş sevdasında olmamak, gaflete düşmemek, muhabbetle vuslat yoluna varıp âşıkların haliyle bezenmek gibi nasihatleriyle Sümbül Sinan Efendi, hakikati arayanlara yaptığı tavsiyelerde zikir ve aşk merkezli bir yöntemi benimsediğini resmetmiştir.

Dipnot

* Dr. FâtiH ÇINAR, Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi. Yazının geniş dipnotlarını web sitemizin makaleler bölümünde bulabilirsiniz.

Galiçya Cephesi ve Osmanlı'nın Son Kahramanları

“Anadolu’da hiçbir Müslüman aile gösterilemez ki bir veya daha fazla evlâdını Ruslara karşı yapılan savaşlarda şehit vermemiş olsun. Vatanımızda tütmeven nice ocağın her biri diğerine bir Rus savaşında bestelenmiş suskun bir iniltiyi durmadan tekrar eder durur.”

Osmanlı'nın, Birinci Dünya Savaşı'nda müttefiklerine yardım amacıyla asker gönderdiği cephelerden biri de Galiçya idi. Bu cephede Mehmetçiklerimiz Ruslara karşı sayısız kahramanlık destanları yazdılar. Ve daima hatırlanması ve ibret alınması için de bunları tarihe, dolayısıyla bize emânet ettiler. İşte onların ebedî yadigârlarından emsâlsiz birkaç numâne-i imtisâl:

Galiçya Kahramanı Şehit Abdurrahman Komutan

Abdurrahman Komutan, Galiçya Cephesinin kahramanlarındandı. 15. Kolordu, 20. Tümen'e bağlı 61. Alay'da tabur komutanıydı. Kendine özgü terbiyesi, ahlâkı, komutanlarına itaati, vazifesini yerine getirmedeki gayret ve sebâtı ile 15. Kolordu'nun gözbebeği bir subayı ve milletin kıymetli bir evlâdı olduğunu ispatlamıştı. Cephede görev aldığı bölge oldukça önemli ve tehlikeliydi. Düşmanın, eceline susamış keşif birlikleri, dört gün boyunca cephemize durmadan saldırıyordu. Düşmanın en fazla hücum ettiği, ağır kayıplar verdirdiği yer ise Abdurrahman Komutan'ın bağlı olduğu birlikti.

Alay Komutanı Yarbay Bahaddin, kabiliyet ve liyâkatine güvenerek dört bölüğün, yani koca bir taburun emir ve komutasını ona emanet etmişti. Abdurrahman Komutan, kendisine teslim edilen emanete kanının son damlasına kadar sahip çıkmıştı. Özellikle 22 Eylül 1916'da gösterdiği cesaret ve fedakârlık Abdurrahman Komutan'ı, Allah katına daha da yaklaştırmıştı. Çünkü girdiği kanlı çarpışmalardan birinde vücuduna isâbet eden bir şarapnel parçası onu şehit etmiş ve ebedî saadet kapısından içeri girmesine vesile olmuştu.

Abdurrahman'ın şehitlik haberi, Alay Komutanı Yarbay Bahaddin'i derinden sarsmıştı. Şehit Abdurrahman'ın cenazesinin mutlaka geri getirilmesini emretmişti. Bulduğu ilk fırsatta da şehidin cenazesini lâyük olduğu mertebeye yükseltmişti. Alaydaki tüm askerlerin katılımıyla cenaze namazını kıldırılmış ve alay içerisindeki

“Bu yurdun dört bir tarafında nice ocak vardır ki viran olmuş ıssız duvarları, bir yakını Rus kurşunuyla şehit düşmüş nice Müslüman'ın oğluna, torununa, eşine, kardeşine ve babasına hasretle ulaştırmaya çalıştığı sesini soluğunu yıllarca dinlemiş, yasını tutmamış bulunmasın!”

şehitliğe törenle defnettirmişti. Mezarının başını da ufak çam ağaçlarıyla süsletmişti.

Şehidini sonsuzluğa uğurlayan Yarbay Bahaddin, Abdurrahman Komutan'ın şehâdet haberini, ailesine yazdığı aşağıdaki hüznü mektupla şöyle hikâye edecekti:

“Mektubunuza biraz geç cevap verişim belki canınızı sıkmıştır. Veya mektubunuzun gelmesi sizde bir fikir uyandırmıştır. Fakat değil; bendeniz rahatsız idim. Tedavi için Bohemya'da Tebliç Kasabasına gitmiştim. Mektubunuz özel olması nedeniyle dönüşüme bırakılmış idi. İşte sebep budur. Bu kusurum, umarım ki anlaşılır ve gecikmesini affedersiniz. Oğlunuz olan Abdurrahman'dan bahsediyor ve soruyorsunuz. Hizmetini, cesaretini, fedakârlığını hiçbir zaman hatırımdan silmek mümkün değildir. O kahramanı, mektubunuzu okuduğum zaman yine hayalimden geçirdim. O ve diğer fedakâr arkadaşlarımı bir daha gözümün önüne getirerek her biri için rûhlarına Fâtiha okudum.

Abdurrahman, ordunun değerli bir subayı, milletin kıymetli bir vücudu, vatanın öz evladı olarak özünde yer almıştı. Abdurrahman'ın şehâdetini işittiğim andaki durumumu yani harp durumu anında gözden geçirmek, insanoğlunun kudretinin dışındadır. Asker olarak şunu söyleyebilirim ki; ona bir taburun emir komutasını tamamen bırakmıştım. Şehâdet haberini aldık-

tan sonra çok etkilendim ve şehidin cenazesinin mutlak bir şekilde geriye getirilmesini emrettim. 24 Eylül'de, ancak bulabildiğim bir fırsatta şehidin cenazesini lâıyk olduğu mertebede, tüm arkadaşların katılımıyla alay karargâhında yaptır-dığım son yurduna naklettirdim. Kendisine özel hürmetimizle son vedâmızı yerine getirdik. Abdurrahman Allah'ına kavuştu. Biz ondan şefâat dileriz.

Kabrini yaptırdım. Ufak çam ağaçları ile süs- ledim. Ona lâıyk bir ebedî mekân hâline koydum. Cenâb-ı Hak, kulluğuna güzel hayırlar ihsan bu- yursun. Alay karargâhında yaptığım Şehitler Mezarlığı ki, âdeta bir bahçe hâlinedir. Her gün tabur imamları oraya giderek, Kur'ân okumakla vazifelidir. Durum elverdikçe her Cuma günü ge- nel bir ziyâret yaparız. Alay komutanı her birinin yapmış olduğu hizmetleri anlatarak ve rûhlarına Fâtîha okumak sûretiyle vazifesini yerine getirir.

Burada Türklüğün şan ve şerefi pek yüksektir. Türklerin gösterdiği cesaret ve fedakârlık gıpta edilecektir. Cenâb-ı Hak bundan sonra da başa- rılar ve zaferler ihsan eylesin efendim. Özellikle ellerinizden öper, ebediyete kadar unutulmaya- cak olan bir şehidin babası olduğunuzdan dola- yı sizi tebrik ederim. Cenâb-ı, şehit merhûmun mensup olduğu aile fertlerine uzun ömürler ih- san etsin.

15. Kolordu 20. Tümen 61. Alay Komuta- nı Alay Komutanı Yarbay Bahaddin"

Süleyman Nazif'in Aktardığı Meçhûl Asker ve Şehit Babası

İşte Ruslara karşı çarpıştığımız Galiçya Cep- hesinde yaşanmış meçhûl bir kahramanlık öy- küsü daha... Ve ardında bir mahzûn babaya bı- rakılan hasret kokulu, duygu seli ve gözyaşları ile ıslatılmış içli bir mektup demeti... Süleyman Nazif, "Firâk-ı Irak" isimli risâlesinde "Şehidin Babası" başlığı ile hikâye ediyor. Özetleyip kendi üslûbumuza uyarlayarak aktaralım:

Geçici müfettişlik görevleri ve kaymakam- lıklar derken Anadolu'nun birçok ilini yirmi se-

kiz yıl boyunca vazife aşkıyla dolaştı durdu. Bu süre içinde sadece dört defa İstanbul'a gelebil- miş, sadece sekiz ayını doğup büyüdüğü şehir- de geçirebilmişti. Taşraya çıktıktan bir yıl sonra bulunduğu ilin defterdarının kızıyla evlendi. Ev- liliklerinden iki yıl sonra güzel bir erkek çocuk- ları dünyaya geldi. Fakat genç kadın doğumun onuncu gününde dünyasını değiştirdi. Bu acı, kendisini fena hâlde sarstı. Oğluna şimdi bir de annelik görevi yapacaktı. Babalık vazifesini bir kat daha kuvvetlendiren bu mecbûrî durum, onu çocuğuna diğer babalara nazaran daha çok şef- katle bağlamıştı. Çocuk büyüdükçe bu bağlılık ve duyarlılık daha da arttı.

Emekli olduktan sonra hayattaki tek varlı- ğı olan oğluyla beraber Kınalı Ada'ya yerleşti. Bu sırada oğlu yirmi beş yaşına gelmişti. Artık aydın, zeki ve gayretli bir genç adam olmuştu. Gelecek vaat eden başarılı bir hukukçuydu. O yıl imtihanları iftihârla vermiş ve doktorasını da tamamlamıştı. Mesleğinde uzmanlaşmış ve ka- riyerinin doruğuna ulaşmıştı. Derken, Osmanlı, Birinci Dünya Savaşı'na girdi. Seferberlik ilân edildi. Genç hukukçu da diğer arkadaşlarıyla birlikte silahlıya çağrıldı. Babası bu gelişmeyi Allah'a teslimiyet içerisinde kabullendi.

Hukukçu genç, üç aylık iyi bir eğitimden son- ra yedek subay sıfatıyla cepheye gönderildi. İlk görev yeri Irak cephesi idi. Oradan babasına de- vamlı mektup yazdı, onu hiç mektupsuz ve ha- bersiz bırakmadı. Cepheden yolladığı mektup- larda hep hararetle bir dille din, vatan ve millet aşkından bahsediyordu. Bir mektubunda sağ göğsünden bir makineli tüfek kurşunuyla yara- landığını ve tedavi için Bağdat'a gönderildiğini bildirmişti. Sonraki bir mektubunda, hava deği- şimi için bir süreliğine İstanbul'a gönderileceğini haber vermişti.

Bağdat Askerî Hastanesinde elli gün yattıktan sonra üç aylığına hava değişimi için İstanbul'a geldi. Babası, biricik oğlunu tekrar gördüğü için çok sevinmişti. Fakat vücudunun harap düşmüş hâli karşısında bir o kadar da üzülmüştü. Hava değişimi süresi daha dolmamıştı ki bu defa Ga-

liçya Cephesine gönderilmişti. Baba ve oğul hiç yakınma belirtisi göstermeksizin bir kez daha gözyaşlarıyla birbirlerine veda ettiler.

Galiçya'dan, mahzûn babaya ikişer hafta arayla kırkar gün gecikmeli üç mektup geldi. Genç hukukçu, son mektubunda gördüğü garip bir rüyayı ve neye yorması gerektiği hakkındaki kaygılarını şöyle kâğıda dökmüştü: "Bu gece rüyamda dedenizi gördüm. Ne kadar sevimli bir adamdı. Beni yüzümden gözümünden öperek durumumu ve sizi sordu. Doğuşunuzdan çok evvel ölmüş, sizi bilmiyormuş. Bana da 'Ne vakit yanıma geleceksin oğlum?' dedi. Bu soru keşke olağanüstü bir duruma işaret, bir sevinç belirtisi olsa!"

Babası, yazdığı cevabî mektupta rüyasını hayra yordu, daha doğrusu yormak istedi ve oğlunu teselli etmeye çalıştı. Ancak aradan haftalar, aylar geçti, oğlundan bir haber alamadı. Mektupların da arkası kesildi. Habersiz ve mektupsuz geçen haftalar, kederli babanın kalbindeki endişeleri her geçen dakika daha fazla artırıyordu. Günün birinde bahçe kapısının çingırağını, postacı çekingen bir biçimde çaldı. Hizmetçiye, sağ köşesi damgalı resmî bir zarf uzattı. Verir ver-

mez de âdeta kaçarcasına oradan uzaklaştı.

Gelen resmî yazı harbiye nazırlığındandı. Oğlunun bir siperi düşmandan alırken bölüğünün başında şehit düştüğü üzüntüyle duyuruluyordu. Babaya, başsağlığı dileği iletildikten sonra oğlunun, kemikleri Galiçya'nın topraklarına karışmış olan atalarının rûhlarını kahramanca şehit düşmesiyle gururlandırdığı ifade edilmişti. Son söz olarak da böyle kahraman bir evlât yetiştirdiği için kendisi, ordu adına tebrik edilmişti.

Galiçya'da Son Perde ve Son Kahramanlar

Süleyman Nazif'in, "Galiçya" başlıklı eserinden, Mehmetçiklerimizin tarihimize armağan ettikleri Galiçya kahramanlıklarından birkaçını daha aktarmayı ve aziz hatıralarını hayırla anmayı sürdürüelim:

62. Alay, 3. Tabur, 9. Bölük'ten dört yiğit asker: Celal oğlu Yedek Subay Abdülhamid, Bekir oğlu Çavuş Mahmud, Veli oğlu Onbaşı Kamil ve Mehmet oğlu Er Mehmet... Ve tarihe sığmaz kahramanlıkları:

Bu dört kahraman, bir hüçûm sırasında bü-

yük bir Rus siperine dalmışlardı. Birçok düşman askerini süngülemeyi ve esir almayı başardılar. 421 rakımlı tepenin savunmasına 3. Tabur görevlendirilmişti. 11 Eylül'de Ruslar, hiçbir zaman netice alamadıkları saldırılarından birisine daha soyunmuşlardı.

Yedek Subay Abdülhamid Efendi, emrindeki takımıyla bölüğün sağ yanını güçlendirme ihtiyacı duydu. Bu esnada, düşmanın yoğun top atışlarıyla siperlerimizi harap edip ele geçirdiğine üzülerek tanıklık etti. Takımındaki, en çok güvendiği, cesaretlerine inandığı üç yiğit askeri yanına aldı: Mahmud Çavuş, Kamil Onbaşı ve Er Mehmed... Böylece Abdülhamid Efendi dışında kalan üç kahramanımız da sahneye çıkmış oldu.

Dört yiğitlik âbidesi Mehmetçik zerrece korkuya kapılmadan Rus siperlerine atıldılar. Ellerindeki süngülerle karşılına çıkan düşman askerlerini bir bir devirmeye başladılar. Zaten Rusların en büyük korkularından birisi de Osmanlı askeriyeye teke tek kalıp süngü savaşına girmekti. Dört savaşçı süngüyle koca Rus siperini ele geçirmesini bildi. Altmıştan fazla düşman askeri de Mehmetçik'in ölüm saçan süngüsü altında can vermektense teslim olmayı canlarına minnet buldular.

Fakat Abdülhamid Efendi kelle koltukta giriştiği bu kıyasıya çarpışmada kolundan vurulmaktan kurtulamamıştı. Vatanına ve vazifesine o

kadar delicesine âşıktı ki yarasını önemsemiyor ve geri aldığı siperi canı pahasına koruyup düşmana kaptırmak istemiyordu. Silah arkadaşlarına söylediği şu sözle, kahramanlığını tarih huzurunda onaylattı ve adını ebedî kıldı; "Sağ elim sağlamdır. Silahımı yere dayar, yine düşmana ateş ederim!"

Yedek Subay Abdülhamid, dediğini yaptı ve mertçe vuruşmaya devam etti. Kolundaki yarayı âdeta unutmuşçasına tekrar tekrar düşman üstüne atıldı. Alayına şanlı bir zafer kazandırınca ya kadar üç arkadaşıyla birlikte yılmadan azimle çarpıştı. Vazifesini tamamladığına kanaat getirince de nihayet hastaneye gitmeyi kabul etti.

Maalesef Kamil Onbaşı ve Er Mehmed, başka bir saldırıda, yüzlerce Rus askeri tarafından korunan bir düşman siperine yine korkusuzca atıldıkları sırada son büyük arzularına eriştiler. Şahâdet şerbetini kana kana içtiler ve dünya cephesinden ebediyet cephesine kanat çırpıtlar...

57. Alay, 15. Bölük'ten Takım Komutanı Ali Çavuş... 17 Temmuz günü Ruslar, yeni getirdikleri taze kuvvetlerle siperlerini takviye etmişlerdi. Sabah erkenden de siperlerimize doğru amansız bir top atışı başlatmışlardı. Topçu ateşi tam sekiz saat sürdü. Ardından bütün Rus birlik-

leri "hurra" sesleriyle saldırıya geçtiler. Rusların saldırıya geçtiğini gören Ali Çavuş, süngülerini takmış, düşmanın hücumunu bekler durumdaki askerlerine döndü. Ve yiğitlik ve cesaretin zirveleşen örneklerinden birisi olduğunu şu haykırışıyla ispatladı; "Allah'ını, Peygamber'ini, vatanını seven arkamdan gelsin!"

Sözünü tamamlar tamamlamaz da düşman üzerine atıldı. Arkasındaki takım da gerilmiş bir ok gibi fırladı ve kahraman komutanlarını takip etti. Düşman askerleri, kahraman Mehmetçik'in çelikten iradesi ve parlayan süngüleri karşısında şaşkına döndüler ve geri dönüp kaçmaya başladılar. Fakat Ali Çavuş, onları yakalamayı başardı. Birçoğunu yokluk mezarına yollarken epeyce bir askeri de esir alıp siperine dönmeye muvaffak oldu.

Ne var ki bu kanlı çarpışmalar sırasında aldığı ağır bir süngü yarası sonucunda kahraman Ali Çavuş şehitler kervânına iftiharla katıldı. Herhangi bir mükâfat beklemeksizin gösterdiği kahramanlığın karşılığını, Yüce Allah tarafından şehitlik beratı ile taltif edilerek alan bahtiyarlar zümresine o da dâhil oldu.

62. Alay, 3. Tabur, 10. Bölük, 10. Manga'dan Ali oğlu Er Mehmed... 27 Temmuz Savaşı'ydı... Bölük Komutanı Mustafa Efendi, 421 rakımlı tepenin doğusunda ve orman içinde bulunan siperleri işgal eden düşmana karşı saldırıya geçilmesini emretti. Bölüğüyle beraber düşman üzerine atıldı.

Süngü şakırtısına karışan "Allah Allah" sesleri düşmanı şaşırtıp sindirdi ve bozguna uğrattı. Elli kişilik kahraman Osmanlı birliği, Rusları temizlemeyi ve siperleri geri almayı başardı. Tam bu esnada, bir düşman şarapneli Er Mehmed'i göğsünden yaraladı. Güçsüz düşen kahraman Mehmed, sırtını siperine yasladı ve arkadaşlarına dönerek şöyle seslendi: "Bu siperleri vaktiyle biz yaptık. Hepimiz ölürüz, yine siperimizi düşmana vermeyiz!"

Fakat yiğit Mehmed'in yarası çok ağırdı. Öyle olmasına rağmen düşmanın aralıksız yağdırdığı şarapnelere alay edercesine mücâdelesine devam etti. Sonunda yarası kendisini teslim aldı ama Ruslar asla alamadı. Kahraman Mehmed'in son sözü şu oldu: "Yaşasın 10. Bölük!" Canını fedâ ettiği siperde düşman bir daha ayak basamadı, Şehit Mehmed'in kanını ve hatırasını çiğneyemedi!

Galiçya Kahramanlarına İthafen

Anadolu'da hiçbir Müslüman aile gösterilemez ki bir veya daha fazla evlâdını Ruslara karşı yapılan savaşlarda şehit vermemiş olsun. Vatanımızda tütmeyen nice ocağın her biri diğerine bir Rus savaşında bestelenmiş suskun bir iniltiyi durmadan tekrar eder durur. Bu yurdun dört bir tarafında nice ocak vardır ki viran olmuş ıssız duvarları, bir yakını Rus kurşunuyla şehit düşmüş nice Müslüman'ın oğluna, torununa, eşine, kardeşine ve babasına hasretle ulaştırmaya çalıştığı sesini soluğunu yıllarca dinlemiş, yasını tutmamış bulunmasın!

Nice Galiçya Kahramanı, şimdi cenk arkadaşlarıyla kol kola girmiş bir hâlde kendilerine ayrılan mekânda şehitlik hatıralarını tekrar tekrar yâd ediyor ve birbirlerini kutluyorlar. Dini, vatanı ve milleti için varlıklarını adayan, Galiçya'nın karlı dağlarına kendilerini emânet edip sıradağlar gibi dizilen bu asil şehitlerimizin hatıraları, tarihimizin ve millî hafızamızın en müstesna köşesinde sonsuz bir saygı, sevgi ve özenle korunmaya, rahmet ve şükranla yaşatılmaya devam ediyor.

Kaynakça

- Süleyman Nazif, Malta Geceleri, Firâk-ı Irak ve Galiçya, Hazırlayan: İhsan Erzi, Tercüman 1001 Temel Eser İstanbul, 1979.
- Kahramanlık Destanları, Genel Kurmay Yayınları, İstanbul Askeri Matbaası, 2. Baskı, İstanbul, 1938.
- Asker Kahramanlar, Hazırlayan: Genelkurmay Askeri Tarih ve Stratejik Etüd Başkanlığı, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1988.
- Cepheden Mektuplar, Hazırlayanlar: Hülya Yazar, Mustafa Delialioğlu, Milli Savunma Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1999.
- Recep Şükrü Apuhan, Sina'dan Galiçya'ya Mehmetçik, Timaş Yayınları, İstanbul, 1997.

Sünbül Sinan Hazretleri'nin Hayatında İki Önemli Tarihî Olay

“Sünbül Sinan Hazretleri, Halvetî Tarîkatı mürşidi olup II. Bâyezîd, Yavuz Sultan Selim ve Kanûnî Sultan Süleyman'ın ilk zamanlarında yaşamıştır. Osmanlı Hükümdarları ve devlet erkânı ile yakın görüşmeleri olmuş yaşayış ve hâli ile onları etkilemiştir.”

Sünbül Sinan Hazretleri, hac dönüşü şeyhinin vasiyeti gereği İstanbul'a dönerek kızı Safiye Hatun'la evlendi ve Koca Mustafa Paşa Dergâhında postnişin oldu. 1494 yılından vefâtına kadar (1529) kendi adıyla anılacak olan Koca Mustafa Paşa Dergâhında irşâd faaliyetini sürdürdü. Sünbül Sinan Efendi cuma günleri Ayasofya ve Fâtih camilerinde vaaz ederdi, muhipleri çok fazlaydı. Halvetî Tarîkatının bu dönemdeki mürşidi olup II. Bâyezîd, Yavuz Sultan Selim ve Kanûnî Sultan Süleyman'ın ilk zamanlarında yaşamıştır. Osmanlı Hükümdarları ve devlet erkânı ile yakın görüşmeleri olmuş yaşayış ve hâli ile onları etkilemiştir. Sünbül Sinan Hazretleri ile ilgili üç tarihî olayı izaha çalışalım.

Çifte Sultanlar

Sünbül Sinan Efendi Camii avlusunda türbeleri bulunan ve halk arasında "Çifte Sultanlar" olarak bilinen Hazreti Hüseyin Efendimiz'in torunlarından Hz. Fatıma ve Hz. Sakine Validelerimizin kabrini Sünbül Sinan Hazretleri keşfederek tespit etmiştir. Ve kabrinin Çifte Sultan'ların ayakucunda olmasını vasiyet etmiştir. Hazret'in kabri şerifi bugün Hz. Hüseyin Efendimiz'in torunlarının ayakucundadır. Sünbül Sinan Hazretleri'nin vasiyeti şu şekildedir: "Benim kabrimi Hazreti Hüseyin Efendimiz'in torunlarının ayak kısmına defnediniz ki, başım onların ayakaltına gelsin..." Nitekim de dediği gibi olmuş, Peygamber Efendimiz'in torunlarının ayakucunda ebedi istirahatgâhında bulunmaktadır.

Hz. Hüseyin Efendimiz'in torunları olan Çifte Sultanlar; Bizans İmparatoru Konstantin'in Araplarla yaptığı bir savaşta esir düşerler ve kendilerine Hristiyan dinine girmek için hazırlıklı olmaları adına kırk gün mühlet verilir. Bu 40 gün boyunca "Çifte Sultan'lara eşlik eden Bizans imparatorunun kızı Katerina, onların güzellikleri, ibâdetleri ve tavırları karşısında Müslüman olur ve babasına karşı tavır alır. Nihayet beklenen kırkıncı gün gelip çatınca Çifte Sultanların dilinden şu sözler dökülür:

"Çifte Sultanlar" olarak bilinen Hazreti Hüseyin Efendimiz'in torunlarından Hz. Fatıma ve Hz. Sakine Validelerimizin kabrini Sünbül Sinan Hazretleri keşfederek tespit etmiştir."

"Allah'ım rûhumuzu al ve bizleri kâfirlerin eline bırakma, ölümümüz onların elinden olmasın." Onlar bu duâyı yaparken imparatorun kızı da aynı anda, "Ya Rabbi, sevdiğim canlarımı şu anda günahsız yere öldürecekler. Beni onların ardında bırakma, bana bu acıyı tattırma ve benim de canımı onlarla al!" şeklinde duâ eder. Duâları kabul olmuş ve Cenâb-ı Allah'a emânetlerini teslim etmişlerdir. Ehl-i Beyt'in aşkıyla iman eden Sarı Katerina'nın ismi Sarı Sıdika olmuştur ve kabri de Çifte Sultan'ların hemen yanı başındadır.

Yavuz Sultan Selim Hân

Yavuz Sultan Selim Hân, Şah İsmail'i Çaldıran'da mağlûp ettikten sonra, Mısır Seferine çıktı. Seferine çıkarken vezirleri ve devlet erkânına şunları söylemişti: "Bana mâneviyat meclislerinden bir emir gelmedikçe bir bölgeye sefere çıkmam." Böylece hem bu sefere karşı olanları susturuyor hem de gayesinin ilâ-i kelimetullah olduğunu tüm âleme bir kez daha duyuruyordu. Şam'a gelindiğinde Şeyhül-Ekber Muhyiddin İbnü'l Arabî Hazretleri'nin türbesi bulunuyor ve mâmûr hâle getiriliyordu. Ancak Mısır'ın fethinin kendisine nasip olamayacağı düşüncesi zihnini kurcalıyordu. Bunu çok sevdiği yakın dostu ve sırdaşı Hasan Can'a anlattıktan sonra; "Bizi bu hususta ferahlatacak, Allahu Teâlâ'nın dostlarından bir velî varsa ona niyetimizi anlatalım, merak eder dururum." buyurdu. Hasan Can'da; "Hünkârım, Emevî Camii'nin bir köşesinde, sabah akşam

Allahu Teâlâ'yı zikreden bir derviş vardır. Ola ki o sizin meselenizi hâlleder." dedi. Bunun üzerine Yavuz Sultan Selim Hân, sabahın erken saatlerinde camiye gitti. Bu dervişi tarif edilen yerde murâkabe hâlinde iken buldu. Yanına varıp selâm verdi. Yavuz Selim Hân daha bir şey sormadan; "Ey muzaffer Sultan! İnşâallahu Teâlâ, Cenâb-ı Hak Mısır'ın fethini sana müyesser edecektir. Allahu Teâlâ'nın bütün sevdiikleri seninle beraberdir. Allahu Teâlâ yardımcın olsun. Mısır'ın fethinden sonra İstanbul'a döndüğünde, oradaki Sünbül Sinan'dan gâfil olma sakın!" dedi. Yavuz Sultan Selim Hân, bu müjdeye ziyâdesiyle memnun oldu. Şükür secdesine kapandı. Bu müjde vaki olacak ve Mısırın fethi Osmanlı Devleti'ne müyesser olacaktır. Mısır Seferinin neticesi olarak hem kutsal emânetler İstanbul'a getirilecek hem de halifelik Osmanlı'ya geçecektir. Yavuz Sultan Selim Han Mısır seferinden sonra İstanbul'a döndüğünde Sünbül Sinan Hazretleri ile görüşmüş tazim üzere saygıda kusur etmemiş, yakın irtibatları kurulmuştur.

Hüseyin Vassâf, Sefîne-i Evliyâ'da Şeyhülislâm Kemal Paşazâde'nin Hazret'in vefâtı dolayısıyla onun hakkında bir manzûme yazmıştır demektedir. Bu manzûme türbesi dışındaki çini üzerine işlenmiştir. Bu manzûme şu şekildedir:

Pîşüvây-ı sâhib-i ehl-i edeb,/Muktedâ-i tâlib-i rûm-u areb

Rehber-i ehl-i tarîk-ı Halvetî,/Ebülvefâ kim şeyh Sünbül'dür lakab

Mülk-i fâniden bekâ iklimine,/Gitti tevhit ede o şirin leb,

Eyledi şehr-i muharrem'de sefer,/Leylet-ül-isneynde ol zünne seb.

Ağladı ol gün yolup saçın başın,/Döktü gözler yaşın her İbn-il-eb.

N'ola münkir dökmese gözyaşını,/Sen ki hardan çıkar mı şu aceb.

Yerde gökte kamu ins-ü-melek,/Cem' olup kıldı namazın bîtab,

Hâtif-ü gaybî dedi, târihini,Nûr ola Sünbül Sinân'ın kabri hep.

Rahmet Sağanağı

Hilal ince ince güldüğü zaman,
Yaprak çiçeklenir, dal çiçeklenir.
Mübârek Ramazan geldiği zaman,
Yürek çiçeklenir, kul çiçeklenir.

Melek duaları beyaz bir gonca,
Açılır semâda gece boyunca.
Niyet edip ilk sahura kalkınca,
Şafak çiçeklenir, gül çiçeklenir.

Akşam kurulunca iftar sofrası,
Nurla dolar yerle göğün arası.
Gelince Mevlâ'nın ikram sırası,
Dilek çiçeklenir, el çiçeklenir.

Sabır ile şükür besler geceyi,
Teravih namazı süsler geceyi,
Kuşatır en güzel hisler geceyi,
Sokak çiçeklenir, yol çiçeklenir.

Bin aya bedeldir bir tek hecesi,
Gelince mübârek Kadir Gecesi,
Rahmet sağanağı, yağmur öncesi
Dudak çiçeklenir, dil çiçeklenir.

Tek yürek olunca yaşlısı genci,
Dökülür gözlerden binlerce inci.
Gönüllerde başlar bayram sevinci,
Petek çiçeklenir, bal çiçeklenir.

Bestami YAZGAN

Ramazan Kur'ân ve Oruç Ayıdır

“Ramazan ayı rahmet ve mağfiret ayıdır. Duâ, tevbe ve istiğfâr ayıdır. Ramazan, yapılan ibâdetlere, hayır ve hasenâta kat kat sevap verildiği muhteşem bir aydır.”

Yüce Allah Bakara Sûresi 185. âyette şöyle buyurmaktadır: “Ramazan ayı, insanlara yol gösterici, doğrunun ve doğruyu eğriden ayırmanın açık delilleri olarak Kur’ân’ın indirildiği aydır. Öyle ise sizden ramazan ayını idrak edenler onda oruç tutsun. Kim o anda hasta veya yolcu olursa (tutamadığı günler sayısınca) başka günlerde kaza etsin. Allah sizin için kolaylık ister, zorluk istemez. Bütün bunlar, sayıyı tamamlamanız ve size doğru yolu göstermesine karşılık, Allah’ı tazim etmeniz, şükretmeniz içindir.”

Her nimetin içine saklanmış güzel bir nimet vardır. Bütün bir yıl içerisinde inanan insanların özlemle beklediği ve coşkuyla karşıladığı bir ay vardır. İşte o ay Ramazan ayıdır. Ramazan ayı rahmet ve mağfiret ayıdır. Duâ, tevbe ve istiğfâr ayıdır. Ramazan, yapılan ibâdetlere, hayır ve hasenâta kat kat sevap verildiği muhteşem bir aydır. Ramazan gündüzleri oruç ile geceleri terâvih ile geçirilen ibâdetlerin artırıldığı kulun Rabb’ine daha çok yöneldiği bir zaman dilimidir. Ramazan ayı içerisinde Kur’ân-ı Kerim’in inmeye başladığı, bin aydan daha hayırlı olan Kadir Gecesi’ni barındıran bir muhteşem aydır. Nitekim Allah Rasûlü bu ayı ashâbına Şaban ayının son gününde şöyle müjdelemiştir:

“Ey İnsanlar! Büyük ve mübârek bir ay yaklaştı, gölgesi başınızın üstüne kadar geldi. Bu öyle bir aydır ki, içinde bin aydan daha hayırlı olan Kadir Gecesi vardır. Yine o öyle mübârek bir aydır ki, Allah, o mübârek ayın gündüzlerinde oruç tutmayı farz, gecelerinde terâvih namazı kılmayı nafîle kıldı. Kim bu ayda hayırlı bir işle Allah’a yaklaşırsa başka aylarda bir farz edâ etmiş gibi olur. Kim bu ayda farz olan bir ibâdeti yerine getirirse başka zamanlarda yetmiş farz yerine getirmiş gibi sayılır. Bu ay Allah için açlık ve susuzluğun, Allah’a itaat ve ibâdetin meşakkatlerine sabır ve tahammül ayıdır. Sabrın karşılığı da cennettir. Bu ay yardımlaşma ayıdır, bu ay mü’minlerin rızkını arttıracak aydır. Bu ayda her kim oruçlu bir mü’mine iftar edecek bir şey verirse, yaptığı bu iş günahlarının bağışlanmasına ve cehennemden âzât olmasına sebep olur. Oruçlunun sevabından

“Ramazan gündüzleri oruç ile geceleri terâvih ile geçirilen ibâdetlerin artırıldığı kulun Rabb’ine daha çok yöneldiği bir zaman dilimidir.”

da hiçbir şey eksilmeden onun kadar sevaba kavuşur.”

Ashâb-ı Kiramdan bazıları, “Ya Rasûlallah, hepimiz oruçluya iftar edecek bir şey bulup verecek durumda değiliz.” dediler.

Bunun üzerine Rasûl-i Ekrem Efendimiz (s.a.v.); “Allah bu sevabı bir tek hurma ile bir içim su ile bir yudum süt ile oruçlu mü’mine iftar ettirene de verir.” buyurdular ve hutbelerine şöyle devam ettiler:

“Bu ayın başı rahmet, ortası mağfiret, sonu da cehennemden kurtuluştur. Bu ayda her kim kölesinin (işçi ve hizmetçisinin) işini hafifletirse Allah onu affeder ve cehennemden uzak tutar. Bunun için bu ayda şu söyleyeceğim dört hasletten ikisi ile Rabb’inizi râzı kılarırsınız, diğer ikisinden ise hiçbir vakitte ayrı kalamazsınız. Rabb’inizin rızâsına sebep olan hasletlerin birisi, kelime-i şahâdete devam etmeniz, diğeri de Allah’tan mağfiret dilemenizdir. Vazgeçemeyeceğiniz iki hasletin biri Allah’tan cenneti istemek, diğeri cehennemden Allah’a sığınmaktır. Her kim oruçluya bir yudum su verirse, Allah da ona benim mahşerdeki havuzumdan öyle bir su içirecektir ki, cennete girinceye kadar bir daha susuzluk çekmeyecektir.”

Ramazan Kur’ân Ayıdır

Ramazan ayı, Kur’ân ayıdır. Çünkü bu ay içerisinde bulunan Kadir Gecesi’nde, kalplere nur, gönüllere şifa, mü’minlere rahmet ve hidâyet kaynağı olan Kur’ân-ı Kerim, Hz. Peygamber (s.a.v.)’e inmeye başlamıştır. Nitekim Yüce Allah, “Ramazan ayı öyle bir aydır ki, insanlara yol gösterici, doğruyu ve yanlışını birbirinden ayırdedip

açıklayıcı olarak Kur'ân o ayda indirilmiştir..." buyurmaktadır.

Kur'ân-ı Kerim Yüce Allah'ın vahiy meleği Cibrîl vasıtasıyla Hz. Muhammed (s.a.v.)'e indirdiği son kelâmıdır. Onda insanlığı hidayete eriştirecek evrensel ilkeler vardır. Bu sebeple kıyâmete kadar her zaman ve mekânda bulunan bütün insanlara hitap eden ve onlara doğru yolu gösteren mûciz bir kitaptır. Nitekim Kur'ân-ı Kerim'in insanlığı iyiye, güzele ve doğruya yöneltecek tek ilâhî kitap olduğu şöyle ifade edilmektedir: *"Şüphesiz ki bu Kur'ân, en doğru yola iletir; iyi davranışlarda bulunan mü'minlere, kendileri için büyük bir mükâfat olduğunu müjdeler."*, *"Ey insanlar! Size Rabb'inizden bir öğüt, gönüllerdekine bir şifâ, mü'minler için bir hidâyet ve rahmet gelmiştir."*, *"Biz, Kur'ân'dan öyle bir şey indiriyoruz ki, o, mü'minler için bir şifâ ve rahmettir; zâlimlerin ise yalnızca ziyânını artırır."*

Ramazan ayı bir fırsat olarak değerlendirilmelidir. Mutluluk ve huzuru arayan günümüz insanı, yeniden Kur'ân-ı Kerim'e kulak vermeli ve hayatını Kur'ân ilkeleri doğrultusunda düzenlemelidir. Zira İslâm'ın birinci ve asıl kaynağı Kur'ân-ı Kerim'dir. Dinî hükümler en doğru bir biçimde sadece Kur'ân-ı Kerim'den öğrenilebilir.

Ramazan Oruç Ayıdır

Ramazan ayı, Kur'ân ayı olduğu gibi aynı zamanda bir oruç ayıdır. Çünkü Allahu Teâlâ, bu ayda mü'minlere oruç tutmayı farz kılmıştır. Nitekim Yüce Allah, *"Ey iman edenler! Oruç sizden öncekilere farz kılındığı gibi size de farz kılındı. Umulur ki, (oruç tutmak sûretiyle günahlardan) korunursunuz."* buyurmaktadır. Bu âyette ifade edildiği üzere, oruç tutmak bütün ilâhî din mensubu mü'minlere de farz kılınmış olan önemli bir ibâdetdir. Mü'minler Ramazan ayı boyunca oruç tutmak sûretiyle günahlardan kendilerini uzak tutarlar. Günahlardan arınmak sûretiyle Allah'ın sevgi ve rızâsına erişirler. Hz. Peygamber (s.a.v.), *"Kim faziletine inanarak ve karşılığını Allah'tan bekleyerek Ramazan orucunu tutarsa geçmiş günahları bağışlanır."* buyurmaktadır.

Tefsirini yaptığımız yukarıdaki âyette ifade edildiği gibi *"Kim hasta veya yolcu olursa (tutamadığı günler sayısınca) başka günlerde oruç tutarak kaza etsin."* buyurulmaktadır. Demek ki oruç tutmakta mazeret olarak kabul edilen iki özür vardır. Bunlardan birincisi hastalık, ikincisi ise yolculuktur. Ramazan ayında hasta veya yolcu olan bir Müslüman oruç tutmayabilir. Tutamadığı günler sayısınca orucunu Ramazan'dan sonra tutmak suretiyle kaza eder.

Allahu Teâlâ, kullarına daima kolaylık diler, zorluk dilemez. Zira İslâm dininde Allah'ın kullarına yapmalarını emrettiği bütün teklifler kolaydır. Kulların gücünü aşan hiçbir zorluk yoktur.

Netice olarak diyebiliriz ki, Ramazan ayı mü'minlerin özlemle beklediği ve coşkuyla karşıladığı rahmet ve mağfiret ayıdır. Ramazan ayı Kur'ân-ı Kerim ve oruç ayıdır. Bu âyetten çıkarılabilecek ilkeleri şöyle sıralayabiliriz:

Ramazan içerisinde Kur'ân'ın inmeye başladığı mübârek bir aydır. Kur'ân insanlığın hidayeti için indirilmiştir. Kur'ân-ı Kerim hakkı bâtıldan ayırt eden bir yüce kitaptır. Bütün bu nimetlere şükür ve günahlardan korunmak için Ramazan ayında oruç tutmak farzdır. Hasta ve yolcu olan Ramazan'da tutamadığı oruçları diğer günlerde tutması gerekir. Allahu Teâlâ insanlara daima kolaylık diler zorluk dilemez. Allahu Teâlâ'nın insanı hidâyete erdirmesi sebebiyle ve verdiği nimetlere karşı şükretmek gerekir. Oruç tutmak sadece Müslümanlara değil, Allah'a inanan önceki nesillere de emredilmiştir. Oruç bir kurtuluş vesilesidir. Oruç, Allah'ın sevgisini ve rızâsını kazanma yoludur.

Dipnot

*Prof. Dr. Mehmet SOYSALDI, Nevşehir Üniversitesi

Yazının geniş dipnotlarını web sitemizin makaleler bölümünde bulabilirsiniz.

Kar

Bembeyaz yağar
Temiz bir vicdan kadar
İnce ince, lâpa lâpa, daha nice şekli var
Gökyüzü ona dar
Tatil olan okullar
Sevince boğulan çocuklar
Kardan adam yapar
Burnuna havuç koyar
Boynuna kaşkol takar
Kızıktan kayar
Kartopu oynar
Pencereden bakar
Boş kalır salıncaklar
Durur, sonra yeniden başlar
Gökyüzü ağlar
Doyumsuz manzaralar
Kartpostallık ağaçlar
Siyah-beyaz fotoğraflar
Göklerden mûcize yağar
Duâlar gibi semâya ağar
Daha çok üşür fukarâlar
Bu havâda nereye gider kuşlar?
Nerede kalacak, evsiz barsızlar?
İyi ki, merhamet diye bir duygu var
O duygu insanı insan yapar
Kar-
lar

Onunla yıkanır dağlar
Ne güzeldir, bolluk bereket kadar
Karacaoğlan'da incecikten yağar
Elif Elif diye tozar
Denizler, göller, barajlar, dolar, taşar
Bu işin sonunda üşütmek de var
Çukurovalılar
Karmaç yapar
Erciyes, gelinliğini takar
Âşıklarının gönlünü yakar
Bayram eder kayakçılar
Oteller dolar
Kar şiiirdir, Türkçem kadar
Gelsin sımsıcak çorbalar
Üşüyenler kaşık sallar
Rize/Çayeli'nde Mustafa Kutlu'dan tav-
şan kanı çaylar
Şiir gibi demli yapar
Elhân-ı Şitâ'yı hatırlar
Dıranas'ın "buram buram" "Kar"ı var
Karla duygularım taşar
Âşık Oğuz şiiir yazar
Defterini sicillemeler kaplar
Rabbim Sana Şükür, Hamd ü Senâlar
Verdiğin, Vereceğin Sonsuz Nîmetler
kadar...

Bekir OĞUZBAŞARAN

Hulûsi Efendi'nin "Nasîhat" Şiirinde Allah İçin Tevâzû ile Mahlûkata Hizmet

"İslâm Ramazan ayında yardımlaşma, sadaka verme ve ihtiyaç sahiplerine hizmet etme konusunda çok güçlü bir öğreti sunar. Bu ay, sadece bireysel ibâdet değil, aynı zamanda toplumsal sorumlulukların yerine getirilmesi gereken bir zaman dilimidir."

İslâm, Ramazan ayında yardımlaşma ve ihtiyaç sahiplerine hizmet etme konusunda büyük bir önem verir. Bu ay, hem mânevî bir arınma hem de toplumsal dayanışma için önemli bir fırsattır. Dinimiz fertlerin maddî ve mânevî sorumluluklarını yerine getirirken toplumda yardımlaşma ve paylaşma kültürünü de teşvik eder.

Kur'ân-ı Kerim ve hadislerde, Ramazan'da yardımlaşmanın faziletine sıkça vurgu yapılmıştır. Özellikle oruç tutmanın amacı sadece açlık ve susuzluk çekmek değil, aynı zamanda yoksullara ve ihtiyaç sahiplerine karşı daha duyarlı olmayı sağlamaktır. Ramazan, zenginlerin fakirlerin durumunu daha iyi anlayabileceği ve onlara yardım edebileceği bir aydır.

Ramazan, toplumsal dayanışmanın pekiştiği, insanların birbirine yardımcı olduğu bir aydır. İslâm, zenginlerin, ihtiyacı olanlara yardım etmelerini, sadaka ve zekât vermelerini, yiyecek, giyecek ve diğer ihtiyaçlarını karşılamak için çaba göstermelerini teşvik eder. Bu yardımlar, sadece maddî değil mânevî anlamda da bir değer taşır. Yardımlaşmanın, İslâm toplumunun temel yapı taşlarından biri olduğu, özellikle Ramazan ayında daha belirgin hâle gelir.

Özetle, İslâm Ramazan ayında yardımlaşma, sadaka verme ve ihtiyaç sahiplerine hizmet etme konusunda çok güçlü bir öğreti sunar. Bu ay, sadece bireysel ibâdet değil, aynı zamanda toplumsal sorumlulukların yerine getirilmesi gereken bir zaman dilimidir.

Hulûsi Efendi'nin Dîvân'ında bulunan "Nasîhat" olarak adlandırılan, bu makaleye konu şiiri dokuz beyitten oluşmaktadır. Bu yazımızda birinci beyti insanlığa hizmet penceresinden bakarak inceleyeceğiz.

Allah İçin Tevâzû ile Mahlûkata Hizmet

Âlemi sen kendinin kölesi kulu sanma

Sen Hakk için âlemin kölesi ol kulu ol

(Yaratılmış bütün varlıkları, sen kendinin kö-

"Hulûsi Efendi'nin hayatına bakıldığında, insanların birbirleriyle yakın ilişkiler kurmalarına, sevgiyle davranmalarına, insanî ilişkileri doğru bir şekilde yürütmelerine büyük önem verdiği görülür."

lesi kulu zannetme, sen Allah rızası için âlemin kölesi kulu olup, insanlığın hizmetine yönel.)

Âlem; ilâhî varlığın dışında kalan ve duyu ya da akıl yoluyla anlaşılabilen veya düşünülebilen varlık ve olayların tümünü ifade eden bir terimdir. Hakk'ın varlığını gösteren işaretlerdir ve onun varlığının bilinmesini sağlayan alâmetlerdir. "Âlemûn-âlemîn" şeklinde kullanılan çoğul, cinler, melekler ve insanlar gibi akıl sahibi varlıkları ifade ederken, "Avâlim" diğer varlıkları belirtmek için kullanılır. Bu şekilde, âlem kelimesi, kâinatı veya özellikle insan topluluğunu ifade etmek amacıyla, genellikle "Âlemîn" şeklinde çoğul olarak kullanılmıştır. Kur'ân'da, Allah'ın bütün varlıkların ilâhî olduğu vurgulanmaktadır. Âyetlerde Allah'ın gökleri ve yeri yarattığı, onların maddî ve mânevî yönetimini elinde tuttuğu, semâvât ve arzın sırlarını sadece O'nun bildiği ve bu varlıkların kendisine itaat ettiği ifade edilmektedir. İnsan kendini bütün yaratılıştan aşağı görerek, Allah için canlı cansız bütün mahlûkatın hizmetinde olmalıdır.

Hulûsi Efendi, önderlik ettiği insanları her zaman kalpten etkilemiş ve onlara Allah için hizmet etmiştir. Allah'ın yarattıklarına sevgiyle yaklaşmış ve insanlığa hizmeti, Allah'a hizmet olarak görmüştür. Hz. Peygamber (s.a.v.)'in şefkat ve yardım anlayışını örnek almış, ecdadı Şeyh Hâmid-i Velî ve silsile-i sâdâtın izinden gitmiştir. Allah ve Hz. Peygamber (s.a.v.)'inin rızasını kazanmak için insanlara ve çevreye karşı duyarlı olmuş, yaşamı boyunca samîmîyetini

göstermiştir. Hulûsi Efendi'nin hayatına bakıldığında, insanların birbirleriyle yakın ilişkiler kurmalarına, sevgiyle davranmalarına, insanî ilişkileri doğru bir şekilde yürütmelerine büyük önem verdiği görülür. Muhiplerine, babanın çocuklarına gösterdiği şefkatin örneğini sergilemiştir. Canlı cansız bütün yaratılmışı hizmet etmiş, yardım faaliyetlerini gerçekleştirmiş, ihlâs ve samîmîyetle hayırlı işlerin öncülüğünü yapmıştır. Davranışları, duruşu, sözleri ve güzel ahlâkıyla topluma güven vermiş, kavgaları önlemiş, düşmanlık sergileyenleri kardeşlikle davet etmiş ve insanların birbirleriyle kaynaşmasına katkı sağlamıştır. Şiirlerinde insanı, ilâhî aşkı, mânevî coşkuyu, düşünmeyi ve şükretmeyi işlemiş olan Osman Hulûsi Efendi, Allah'ın rızâsına ulaşmak için kendini insanlara adanmış vakıf insanıdır. Sadece mânevî hizmet etmekle kalmayıp muhtaçların ihtiyaçlarını karşılamak için de çaba göstermiştir. Muhtaç ailelerin çocuklarının eğitimine katkıda bulunmuş, "Es-Seyyid Osman Hulûsi Efendi Vakfı" çatısı altında birçok hayır işine imza atmıştır. Ancak yaptıklarını her zaman gizli tutmuş ve kendini ön plana çıkarmamıştır.

Hulûsi Efendi, dünyanın imârını kendi sorumluluğu olarak görmüş ve ailesinin her üye-

sini hizmet faaliyetlerine dâhil ederek insanlığa hizmet etmeyi yaşam felsefesi hâline getirmiştir. Onun için tekkesi, hizmet etmenin merkezi olmuştur ve hizmet etmek, onun için ibâdetle eşdeğer bir öneme sahiptir. Osman Hulûsi Efendi, tasavvufun aslında insanlara hizmet etmek olduğunu düşünmüş ve hizmeti, mânevî yolculuğun ayrılmaz bir parçası olarak görmüştür. Edebiyat ve hizmet, mânevî geleneğin aktarımında önemli roller oynamış ve bu alanlardaki derin etkileri hissedilmiştir.

Hulûsi Efendi'ye göre; hizmet, Allah'ın bir lütfudur ve herkesin büyük ya da küçük olsa da özenle yerine getirmesi gerekmektedir. Hulûsi Efendi'nin mektupları, mânevî deneyimlerden ziyâde hayır işlerini gerçekleştirmek amacıyla yazılmıştır. Dolayısıyla, onun tasavvuf anlayışına göre hizmet, zikirten ve nâfile ibâdetlerden daha fazla değer taşır. Bu bakımdan, Osman Hulûsi Efendi, Nakşî geleneğinin etkisi altında, sadece dinî hayatta değil, sosyal hayatta da etkin bir rol oynamıştır. Zira Hâce Ubeydullah Ahrâr Hazretleri de insanlara hizmeti, nâfile ibâdet yapmaktan daha üstün bir değere sahip görmüştür. Bu görüş, tarîkat mensupları ve müridlerince de benimsenmiştir. Hulûsi Efendi, dünyayı Allah'a hizmet etmek için bir platform

olarak görmüş ve şiirlerinde bu kavrama sık sık yer vermiştir.

Herhangi bir kimse, kendisini evrenin merkezi, diğer insanları ise etrafında dönen bir uydu gibi görmek gibi bir küstahlığa kapılmamalıdır. Bu tür bir kibir, insanın kendi varlığını yok eder. Bu tutum, insanın hayatını sürekli hüsranslar içinde sürdürmesine neden olur çünkü yanlışlarla dolu bir bakış açısına sahiptir. İnsan, bir kuldur ve bu gerçeğin farkında olmalıdır. Kendini zayıf görmeli, diğerlerini ise güçlü olarak değerlendirmelidir. Kibir yerine bırakılmalıdır. Çünkü Allah, kibirli insanları sevmez. Hz. Peygamber (s.a.v.)'in öğüdü de Allah'ın hoşnutluğu için tevâzû gösterenleri yüceltmesidir. Kibrin reddedilmesi, tevâzûun teşvik edilmesi dikkate değerdir. Kibirden kurtulmak ve tevâzû sahibi olmak için, yaşlı birini görünce "Bu benden daha fazla ibâdet etmiştir." demeli, genç birini görünce "Bu benden genç, benden daha az günah işlemiştir." demelidir. Böylece kişi içsel bir muhâsebeyle kendisini hiç kimseden üstün görmemeye başlar. Hulûsi Efendi'nin tavsiyesi de aynı doğrultudadır: Herkesi kendinden üstün görmelisin. Sen -Allah için- herkesin hizmetçisi,

kölesi olmalısın. Bu, dinî anlamda değil, herkesin yardımına koşmak ve kibirlenmemek anlamındadır.

Hakk'ın ihsan ettiği tevâzû örneği Hz. Peygamber (s.a.v.)'dir. O, kibir, gurur ve hırs gibi olumsuz duygulardan uzak, yüce bir medeniyetin sembolüdür. Hz. Peygamber (s.a.v.)'in hayatı boyunca tevâzû örneği sergilemesi, tüm ümmet için bir ilhâm kaynağı olmuştur. Onun izinden giden bilginler ve gönül erleri, insanları kibir bataklığından kurtarmak ve tevâzûun erdemlerini öğretmek için büyük çaba sarf etmişlerdir. Hulûsi Efendi, tasavvufî Türk edebiyatı alanında kaleme aldığı şiirlerin yanı sıra, hem davranışlarıyla hem de sözleriyle tevâzû medeniyetinin devamını sağlamak için insanlığa rehberlik etmiş bir önderdir. O, İslâm medeniyetinin yaşadığı devirde temsilcisi olmuştur. "Sen, Allah için âlemin hizmetçisi ol, kölesi ol." mısraları, tevâzû, samîmiyet ve insanın kendi doğasını anlaması konusunda insanlığa umut veren bir mesajdır.

Dipnot

*Prof. Dr. Oğuzhan AYDIN, Ankara Gazi Üniversitesi

Sevgi Medeniyetimiz ve Ramazan

“İnsan inanan insan olursa, o zaman mü'min olur. İşte o zaman “iman kardeşliği” prensibi, bunun içerisinde yer alır.”

Gönül adamı” olmak... Gerçekten çok büyük bir haslet.

“Gönül adamı”, söylenişi kolaydır; fakat gönüllerde yer etmek ve bu gönüllerde yer etmeyi asırlarca sürdürebilmek, insanlara oradan daima bir şeyler sunabilmek ve onları gıdalandırmak, mânevî açıdan beslemek, fevkalâde bir haslettir ve İslâm bunun için çok büyük bir nimettir. İslâm dini, bu hasletlere sahip insanlar yetiştirir.

Bu toprağı mayalayan nice gönül adamları yetiştirdi... İşte Yunus’un şehrindeyiz. Hep birlikte ona kulak veriyoruz:

Elif okuduk ötürü/Pazar eyledik götürü
Yaradılmışı severiz/Yaradandan ötürü

Elifi ötre okumak ne demektir? O... Daha ilk cümlede, beni yok edip o diyebilmek! Yunus, bizi, benliği aşarak sevmeye çağırıyor.

Ramazan, benliği öldürme ayı... Algıları değiştirme, vücûd saatini yenileme, iç dengeyi yeniden kurma ayı. Onu, ötekini, fakir kardeşimizi düşünme ayı. Yaratanı, koyduğu kuralları, düzeni anlama ayı.

İnsan alışkanlıklarının çocuğudur... Yemeye, koşturmaya, çabalamaya öylesine alışıyoruz ki; yaratılış gayesini unutuyoruz, o demek yerine hep ben diyoruz, iğreti sevgiler zihnimizi işgal ediyor. Ramazan, tam da bu alışkanlıkların zihnimizi ele geçirdiği bir zamanda çıkıyor karşıma ve bize, asıl olmamız gereken yeri hatırlatıyor. Bu kadar tüketim niye? Bu kadar talan, bu kadar hırs, bu kadar benlik... Dur kendini yenile, zamanı yenile, hayatı ve algıyı yenile. Bu bakımdan Ramazan, rahmet ve mağfiret ayıdır.

Seven insan unutmaz. Daima “anar, zikreder”; çünkü zikretmek anmaktır.

Allah’ı anar, çünkü en çok Allah’ı sever; Peygamber (s.a.v.)’i anar, çünkü Allah’tan sonra en büyük sevgi ona hastır. Ve sevdiğini anar. İn-

“İnanan ve sâlih amel işleyenlere Hak, sevgi veriyor. Allah mü’minin gönlüne saf, katıksız ve temiz bir sevgi tohumu ekiyor. Demek ki, sevmek imanla oluyor, sâlih amelle oluyor.”

san, sevdiğini anar; sevdiğinin her şeyini sever.

Ramazan anış ayı, Kur’ân ayı... Kur’ân, Furkan’dır, insana hayır ve esenlik yolunu, sevgi yolunu öğreten kitap.

Şimdi Kur’ân’daki sevgi kavramlarını bendeniz 3MİM olarak formülleştireyorum. 3MİM, 3M.

Muhabbet, Meveddet ve Merhamet... Bu üç kelime medeniyetimiz temel kavramlarıdır.

Muhabbet, hûb... O da habbe kelimesinden türemiş. Habbe, sevgili ve sevimli olmak, durmak anlamına geliyor. Habib, sevgili kelimesi de buradan... Habîbullah.

Meveddet... Meveddet, el-Vedûd ismiyle aynı kökten. El-Vedûd, seven ve sevilen Allah. Hat sanatındaki vâv, çifte vâv Vedûd ismini temsil eder...

Kur’ân’da buyrulur ki, “İman edip sâlih amel işleyenler var ya, Rahman onlar için bir sevgi kılacaktır.” Burada “Se-yec’alu le-hümü’r-Rahmânu vüddâ” buyruluyor. Vüddâ, vedûd ve mevedded kelimelerinin kökeni... İnanan ve sâlih amel işleyenlere Hak, sevgi veriyor. Allah mü’minin gönlüne saf, katıksız ve temiz bir sevgi tohumu ekiyor.

Demek ki, sevmek imanla oluyor, sâlih amelle oluyor.

Şimdi Ramazan, inanma ayı, sâlih amel ayı... Oruç, fitre, zekât, terâvih ve okunan mukabeleler, sevgi tohumlarıdır.

Merhamete gelince... Merhamet, rahmet, rahmân, rahîm... İlâhî isimlerdeki sevgi tezâhürlerine dikkat eder misiniz?

“O Allah ki, O’ndan başka ilâh yoktur. Gaybı da, müşahede edileni de bilendir. Rahmân, Rahîm olan O’dur.”

Rahmân, kullarına merhamet eden Allah... İnansın, inanmasın herkese merhamet eden, kullarını seven, üzerlerine titreyen, onların ihtiyaçlarını gideren Allah.

Rahîm, mü’min kullarına acıyan, onlara merhamet eden Allah...

Dostlar,

Eskişehir sevgi şehridir. Sevgi şehridir zira burası Yûnus’un ayağının değdiği, sözünün, nefesinin dokunduğu yerler.

Sadece Yûnus mu? Mevlânâ ve Mevlevîlik için de önemli bu topraklar...

Hacı Bektâş-ı Velî ve Bektâşîlik için de önemli...

Bu isimler sevgi medeniyetinin zirve isimleridir... Keza sanatımızı edebiyatımızı ve mimarimizi etkileyen İbn Arâbî’yi de zikretmek lazım. İbn-i Arâbî bu topraklara uğradı, bir süre Konya’da kaldı. Onun aşk anlayışı, pek çok şairimizi ve düşünürümüzü etkilemiştir. Tabî, her ne kadar buralara uğramasa da, ocağında yetişen sevgi erenleri, Alp-Erenlerle Anadolu toprağını aydınlatan Hoca Ahmet Yesevî’yi de anmak lazım. Nasıl diyordu Ahmed Yesevî? Bakınız Yesevî’nin bir niyâzı var. Şöyle dua ediyor:

*Aşk yolunda yok olayım Hak bir ve var
Her ne eylesen, âşık eyle ey Allah’ım.
Elimi açıp dua kılayım, Azim Cebbâr;
Her ne eylesen, âşık eyle ey Allah’ım.*

Her ne eylesen, âşık eyle ey Allah’ım yahut orijinal ifadesiyle, “Her ne kılsang âşık kılğıl

Perverdigâr” diyor.

Sevgi medeniyetinin zirve isimleri demiştik... Dağlarda zirveler varsa, insanlarda da zirve olanları vardır. O zirvelere herkes ulaşamaz. Zirveler seyredilir; seyretmek zevk verir. Onun için biz bazen o zirveleri seyrederiz ve zirvelerden istifâde ederiz.

Ramazan, zirveleri seyretmeye imkân veriyor. Benlikten kurtuluyoruz; acıkıyoruz, susuyoruz, belki bazen halsizleşiyoruz ya... Sevgi medeniyetinin kurucu zirveleri, sadece Ramazan’da değil, diğer zamanlarda da acıktılar, susadılar, mahrum kaldılar. Ama şikâyet etmediler, sabrettiler, şükrettiler.

Sevgi şikâyeti bırakmaktır... Katlanabilmek, sabredebilmektir. Belki en önemlisi, şükredebilmektir.

İslâm, insanları ayırma tâbî tutarken şunu prensip olarak koyar: Bütün insanlar kardeştir. Bu insan kardeşliği, Hz. Âdem ve Havvâ’dan gelir. Ama bu insan inanan insan olursa, o zaman mü’min olur. İşte o zaman “iman kardeşliği” prensibi, bunun içerisinde yer alır. Bu prensip, son derece önemlidir. Çünkü orada bir sıralama yapar: Muhlîs olur, muhsin olur, muttakî olur.

Ramazan, muhlîs olmanın, muhsin olmanın, muttakî olmanın ortamını hazırlıyor.

Burada bir hususu belirtmekte yarar var: “Takvâ” mertebesi, aynı zamanda “sevgi” mertebesidir. Bunlara biz “makam” diyoruz. Çünkü bunlara ulaşmak kendi elimizdedir. İslâm, insanı elinde olmayanlarla değerlendirmez; insanı elinde olanlarla değerlendirir. Onun için bu değerlendirme ve derecelendirme çok önemlidir. İyi Müslüman olursak “muhlîs”, daha iyi Müslüman olursak “muhsin” ve daha iyi Müslüman olursak “muttakî” oluruz.

Şunu unutmamak gerekir: Kur’ân’da; “Bu Kur’ân, muttakîler için bir rehberdir.” buyrulur.

Cenâb-ı Hak, bir yol göstericisidir. Yüce kitâbında bir ölçü koyar. Hani hakîkati yazmak gerekirse, "inne ekrameküm..." âyetini yazmak gerekir, derim. Bütün dillere çevrilip yazılmalıdır; "Sizin en üstün olanınız, Allah'a en çok saygı duyanınız; O'ndan en çok korkanınız; O'nu en çok seveninizdir." Hangi şekilde tercüme edilirse edilsin, hepsi doğrudur.

Dolayısıyla medeniyetimiz bize, bir insana bakış perspektifi getiriyor: Önce "medeniyet ahlâkı"na sâhip olmamız gerekiyor. Şüphesiz bütün medeniyetler birbirinden etkilenir; âdetâ büyük bir nehir gibidir. Derelerin oluşturduğu bir nehir, nehirlerin ulaştığı bir okyanus; insanlık ailesi bunun yapıcısıdır, ortaya koyucusudur. Ama İslâm medeniyetinin insana bakış açısı, hakîkaten başka hiçbir medeniyetle kıyas edilemez. Neden? Çünkü İslâm bir kurallar dînidir. Bunları kısa kısa söyleyelim, çok önemli bir şeydir. Meselâ İslâm, insanlığa ilk defa harp yapmanın, savaşmanın kurallarını koymuştur. Büyük felâketler geçirince insanlar da sonradan kendileri birtakım kurallar koymuşlardır. Fakat insanlar bu kurallara hiç uymamıştır. Ama İslâm medeniyetini yaşayan insanlar, hiçbir zorlama olmadan bu kurallara uymuşlar; savaşta çocukları öldürmemişler, kadınlara zarar vermemişler, din adamlarına ve mâbedlere zarar vermemişlerdir. Ağaçları kesmemişler, tabiata zarar vermemişlerdir. Çünkü tabiatın dengesini bozmanın hakları olmadığına inanmışlardır. Dolayısıyla İslâm'da sevgi sadece insanı kapsamaz. Yeryüzünde canlı-cansız her şeyi kapsar.

Bugün İslam âlemi bir medeniyet krizi yayıyor. Kendi değerlerine yabancı aydınların, hafızası silinmiş ve sadece gündelik düşünen yazarçizerin tesiriyle ne yapacağını bilmiyor. Neyi sevecek? Nasıl sevecek? Sevgiyle hayata nasıl yön verecek? Hayatı nasıl anlamlı kılacak? Maalesef bu gibi sorulara sağlıklı cevap veremeyen bir toplum var. Bu bizde de böyle... Şimdi mesele çevre sorunları diyoruz. Bu nereden çıkıyor?

Göçmen kuşlar, sokak kedileri, tabiat tehdit altında... Tödürge Gölü. Anam, "Suya taşıt almaz." derdi. Ne var ki, torunları umarsızca denizi, gölü, akarsuyu kirletiyor. Neden böyle? Neyi kaybettik?

Sahi ne oldu bize?

Bakınız, zihni kirlenmeden, bilgi kirliliğinden, gıda kirliliğinden henüz söz açmadım... Sudan konuşuyorum. Ne oldu bize? Sadaka taşlarını, kuş evlerini, su vakıflarını sadece hatırlatayım... Nerede bu büyük miras?

Kemal Tahir, bir siyâsiyle Osmanlı'dan bahsediyorlarmış. Osmanlı medeniyetinden, onun üstünlüğünden, muhteşemliğinden, mükemmelliğinden bahsediyor Kemal Tahir. Siyâsimiz, artık adını bilmiyorum ama her kim ise diyor ki, "İyi de bu kadar övdüğün Osmanlı, Batı'nın karşısında iflâs etmiştir." Yenik aydın... Bizim son iki asırlık tarihimiz, biraz da bu yenik aydının tarihidir. Her ne ise, Kemal Tahir'in cevabı manidardır. Diyor ki: "Şimdi kristal ile taş çarpışıyor; kristal kırılıyor ve sen bana diyorsun ki, 'Kırılan değersiz, kıran değerlidir.' Yani kristal ile taş çarpışmış; Batı taştır, kayadır; Osmanlı bakmış ki, 'Ne kural biliyor ne insanlık biliyor; bununla baş edilmez.' diyerek köşesine çekilmiş. 'Allah'ım, bunlardan insanları koru!' diye duâ etmeye başlıyor. Ne yapsın, onun gibi öldüremez; onun gibi yok edemez."

Batı, billur avizeyi, kristali kırdı... Sonrada onun parçalarını fundamentalizm, İslâmcı terör gibi isimlerle pazarlamaya başladı. Oysa sevgi medeniyeti, insanı insan olarak devam ettirme, inşâ etme medeniyetidir... Korkuya komplekse kapılmaya gerek yok, yüz akıyla bütün bir dünyaya şunu rahatça söyleyebiliriz: Biz haksız yere kimsenin hukukuna, canına ve malına kasdetmedik, etmeyiz de. Şimdi bir efsane gibi anlatılır ya, Fâtih Sultan Mehmed, topları Bizans'ı döverken; "Allah'ım, gâvurcuklarımı öldürme!" diye duâ edermiş. Maksat insanı öldürmek değil, şeh-

ri sevgi medeniyetine açmak. Fetih bu, açmak...

Burada Yahya Kemal'i hatırlatmak isterim...
Nasıl diyordu üstâd:

*Atik Valide'den İnen Sokakta
İftardan önce gittim atik-valde semtine
Kaç defa geçtiğim bu sokaklar bugün yine
Sessizdiler; fakat ramazan maneviyyeti
Bir tatlı intizara çevirmiş sukûneti;
Semtın oruçlu halkı, süzölmüş benizliler,
Sessizce çarşıdan dönüyorlar birer birer.
Bakkalda bekleyen fukara kızcağızları
Az çok yakından sezdiriyor top ve iftarı
Meydanda kimse kalmadı artık bütün bütün;
Bir top gürültüsüyle bu sahilde bitti gün
Top gürleyip oruç bozulan lahzadan beri
Bir nurlu neş'e kapladı kerpiçten evleri.
Ya rab nasıl ferahlı bu âlem, nasıl temiz!
Tenha sokakta kaldım oruçsuz ve neşesiz
Yurdun bu iftarından uzakta kalmanın gamı
Hadsiz yaşattı ruhuma bir gurbet akşamı.
Bir tek düşünce oldu teselli bu derdime;
Az çok ferahladım dedim kendi kendime:
Onlardan ayrılış bana her an üzüntüdür;
Mademki böyle duygularım kaldı, çok şükür.*

Adın kırılması dedik ya... Yahya Kemal'in bu şiirinde bunu görüyoruz. Ama o bunun farkında. Son mısrayı hatırlayalım: Mademki böyle duygularım kaldı... Buna çok şükür. Oruç, nefisle savaşmak, içimizdeki örtüleri birer birer kaldırıp gönül kapısını açmaktır. Oruç budur; gönül kapısını açmak... Bu kapı sevgiyle açılır. Bakınız Üftâde bunu şöyle şerh ediyor:

*Âşıklar edin salâ
Oruç ayı geldi yine
Rahmet denizi cûş edip
Âlemlere doldu yine*

Kur'ân'da Allah öğdüğü

Cümle nebîler sevdiği

Ümmete Allah verdiği

Oruç ayı geldi yine

Aydın eden gönülleri

Mesrûr eden mü'minleri

Ma'mûr eden mescidleri

Oruç ayı geldi yine

Üftâde'nin cânı sever

Oruç ayın dâim öğer

Dost iline edin sefer

Oruç ayı geldi yine

Sevmek, gönlü aydınlatır... Dost iline doğru yola çıkmaktır.

Mehmet Akif, oruç ve fetih ilişkisini dikkate alarak Ramazan'da rûhun yenilendiğini söyler. Rûh yenileniyor. Arınıyor, temizleniyor. Ramazan, insanı rûh-ı nevîne ulaştırır diyor. Nevin, yeni, yepyeni demektir. Yeni yepyeni bir ruh.

Diyor ki,

Yâ Rab, şu muazzam Ramazan hürmetine

Kaldır aradan vahdete hâil ne ise

Yâ Rab, şu asırlarca süren tefrikadan

Artık ezilip düşmesin ümmet ye'se

Mâdâm ki verdin bize bir rûh-ı nevîn

Yâ Rab, daha bir nefha-i te'yîd insin

Ne güzel, ne anlamlı dua... Bu duâya âmin diyelim. Âmin iki şekilde olur: Bir lafızla, âmin dersiniz olur... İki, hâlde, bizzat o duânın gereğini yaparsınız, kini, nefreti, ayrımı, gayrımı yok eder, insana, vatana ve millete hizmet edersiniz... Bu hâl diliyle yapılan âmin, en makbul, en anlamlı amindir.

Hayal

Yine kösler vurulsun
Kişnesin doru atlar
Yine otağ kurulsun
Kuşanılsın pusatlar

En önde yalın kılınc
Yürüsün Sultan Fatih
Hakk'a rıza, zulme hınc
Her adım yeni fetih

Tüm cihan Kızılelma
Ve deryalar göl olsun
Sultan Selim'den kalma
Cümle diyar il olsun

Dalgalansın bayraklar
Gölgesi arşı tutsun
Kan damlayan topraklar
Gül bebekler uyutsun

Dillerde Allah adı
Semalarda ezanlar
Bu zamanın Kürşad'ı
Sayılsın er doğanlar

Hak korkusu bilmezse
Türk korkusu yayılsın
İtaatle gelmezse
Kılıç hakkı sayılsın

Türk kılıcı adalet
Cihanı mekân tutsun
Dünyada lider millet
Başında Hâkân tutsun

Diz çöksün cümle küffâr
Hâkân'ın otağında
İslam adlı tek bahar
Hüküm sürsün çağında...

Ekrem KAFTAN

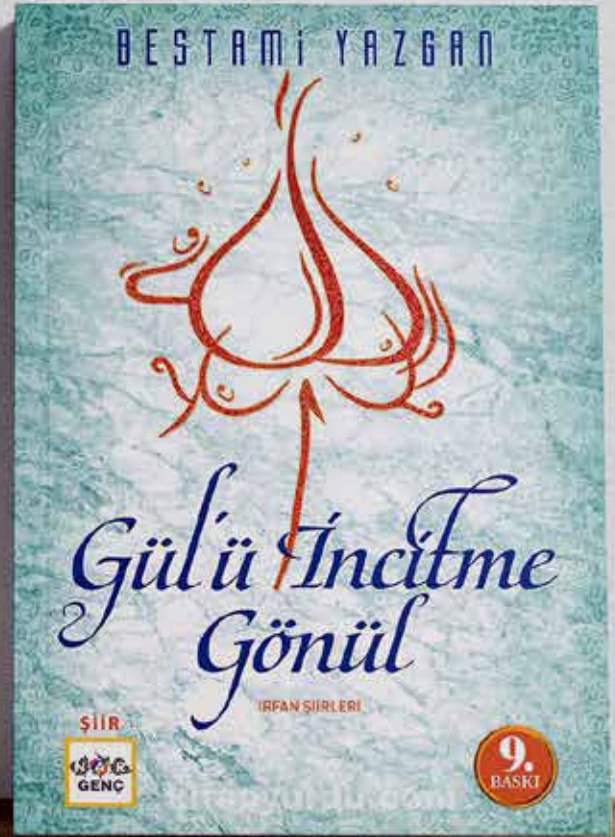

Gülü İncitme Gönül

“Yazgan’ın şiirlerinde ritmik bir akış da vardır. Tasavvufi şiirlerin etkisiyle şiirlerinde belli bir melodi ve ahenk bulunur. Bu yön, şiirlerin derin anlamlarının hem okuyucuya hem de dinleyiciye ulaşmasını sağlar.”

Bestami Yazgan'ın çocukluğu ve gençliği hem ailesinin hem de imam hatipte eğitim almasının etkisiyle mânevî bir ortamda geçmiştir. Küçük yaşta ibâdetlerini yerine getirmeye başlayan şair, yüreğindeki Hak sevgisiyle Hakk'ın yarattıklarına duyduğu kul sevgisini büyüdükçe artırmış ve en sonunda dizelere dökmüştür. Bestami Yazgan'ın Allah ve kul sevgisi, ondan yüzyıllar önce yaşamış Yûnus Emre'ye benzemesiyle dikkat çekicidir. Hatta öyle ki birçok şiiri Yûnus Emre'nin sanılmaktadır.

"Gülü İncitme Gönül" adlı eseri, Bestami Yazgan'ın önemli bir şiir kitabıdır. Eserin hem içerik hem de edebî yönü, şiirle ilgilenenler için dikkat çekicidir. Gülü İncitme Gönül, tasavvufî bir bakış açısına sahip şiirlerden oluşur. Kitap, bir insanın iç dünyasını, aşkını, acısını ve mânevî arayışını işler. Şair, hayatın anlamını ararken insan rûhunun karmaşıklıklarını derinlemesine keşfeder. Şiirlerinde insanın gönül dünyasına dair çok çeşitli duyguları işler; seveda, acı, ıstırap, aşk ve hakikat gibi temâlar öne çıkar.

Yazgan'ın şiirlerindeki edebî yönü özellikle şu açılardan değerlendirilebilir:

Şair, dilde sadelik ve derinlik arasında bir denge kurar. Şiirlerinde sıkça tasavvufî bir dil kullanılır, ancak bu dil halkın anlayabileceği şekilde sadeleştirilmiş bir biçimde sunulur. Şiirlerinde klâsik Türk şiirinin etkileri olduğu gibi, modern şiir anlayışından da izler taşır.

Özellikle tasavvufî simgeler ve metaforlar, kitabın genel yapısını güçlendirir. "Gül" simgesi, aşkın ve sevdanın en derin anlamlarını taşıyan bir sembol olarak karşımıza çıkar. Gül, edebiyatımızda Hz. Muhammed (s.av.)'i ve güzelliği simgeler.

Yazgan'ın şiirlerinde ritmik bir akış da vardır. Dinî kültürün etkisiyle şiirlerinde belli bir melodi ve ahenk bulunur. Bu yön, şiirlerin derin anlamlarının hem okuyucuya hem de dinleyiciye ulaş-

masını sağlar.

"Gülü incitme gönül" ifadesi, şiir boyunca bir içsel uyarı ve bir öğüt gibi yer eder. Bestami Yazgan'ın şiirlerinde benzetmelerin çok güçlü olduğunu söylemek mümkündür. Bu imgeler, okuyucuyu bir zihnî yolculuğa çıkarır. Bu anlamda şiir, sadece estetik değil, aynı zamanda düşündürülen bir işlev de taşır.

Kitap, sadece bir aşk ya da duygusal yoğunluk üzerine değil, aynı zamanda insanın varoluşsal anlam arayışına da eğilir. Felsefî bir derinlik, insan rûhunun varlıkla ve Yüce Yaratıcı ile ilişkisini sorgular. Gönül ve akıl arasındaki irtibât, şiirlerin temelinde yatan önemli bir düşünsel öğedir.

Aşk ve Sevgili: Aşk, Yazgan'ın şiirlerinde her zaman hem dünyevî hem de ilâhî bir boyutta ele alınır. "Gül" ve "gönül" kavramları, aşkı ve mânevî sevgiyi simgeler.

Tasavvuf ve Mânevîyat: Şiirlerinde insanın bâtin yolculuğu, arayışı ve mânevî olgunlaşma süreci işlenir. Hakk'a yaklaşma, ahlâkî olgunlaşma gibi tasavvufî temâlar güçlüdür.

Kalp Yolculuğu ve Keşif: Bestami Yazgan, şiirlerinde bireyin iç dünyasına dair bir keşfe çıkar. Gönül ve akıl arasındaki irtibâtlar, insanın kendi benliğiyle yüzleşme süreciyle ilgili derin anlamlar taşır.

Bestami Yazgan'ın Gülü İncitme Gönül kitabı, hem dilinin sadeliği hem de derin anlamları ile dikkat çeker. Şiirlerinde hem tasavvufî hem de bireysel anlamdaki sorgulamalar yer alır. Kitap, okuruna duygu ve düşüncelerle bir yolculuk yapma fırsatı sunar. Edebî yönü ise, yazdığı her şiirle hem estetik hem de anlam derinliği açısından etkileyicidir.

Nar Yayınları

Tel: 0212 512 37 69

Yesevî Nefesli Bir Şair Olcaı Yazıcı

“Osman Olcaı Yazıcı harbîden samîmî bir mü'mindi. Hiçbir zaman maddenin esâretine girmeyi kabul etmemişti. Zincir kabul etmeyen hür bir yüreği vardı.”

Yesevî nefesli şair Osman Olcay Yazıcı ile en uzun sohbetim Eyüp Sultan'da cennet ağaçlarından bir ağacın gölgesinde yarım saat kadar sürmüştü. Ben dertlenmişim de o da masûm ve durgun bir rûh hâliyle beni dinlemişti. Ondan önce de birkaç sefer şiirden, edebiyattan ve topluma dair meselelerden sohbet etmişliğimiz olmuştu.

Her gördüğümde mutlaka yanına gider, büyük bir saygıyla hâlini hatırını sorardım. Adımı biliyor muydu, bilmiyor muydu orasını bilmiyorum fakat herkese davrandığı gibi bana da samîmî ve içten davranıyordu. Ben onun sîmâsında çok az insanda olan bir güzellik yakalamış ve bu yüzden kendisine hürmet ediyordum.

Onun diğerlerinden farklı bir tarafı vardı. Üç kuruş için kırk takla atan bir adam değildi ya da insanlara menfaat gözüyle bakan birisi değildi. Ekmeğini yazarlıktan çıkartıyordu ama yazarlığını ticarete âlet etmiyordu. Hakîkî mânâda yiğit, mert, mürüvvet sahibi bir insandı. İslâm ahlâkının riyâkâr bir pazarlamacısı değil, onu bütün benliği ile yaşayan bir münevverdi. Üç dört sene de olsa onun gibi bir insanı tanımak benim için bir şerefti.

Duruşunda Müslümanlığın asâleti, bakışlarında imânın izzeti vardı. Harbîden samîmî bir mü'mindi. Hiçbir zaman maddenin esâretine girmeyi kabul etmemişti. Zincir kabul etmeyen hür bir yüreği vardı. Arıyla namusuyla pırıl pırıl tertemiz bir hayat sürdürdü ve yüz aklıyla bu âlemde öteki âleme göç etti. Yakın arkadaşları da onun böyle olduğuna şahitlik ediyorlar.

Mânevîyatı çok yüksekti. Sanki nefes alırken Orta Asya'dan, Ahmet Yesevî toprağından gelen bir havayı içine çekiyor gibiydi. Sanki içinde sürekli ağlayan ve hiç susmayan bir çocuk vardı. Hüznün yoldaşı olmuş, şair gibi yaşamış, şair gibi ölmüştü. 12 Eylül 2010'da vefât ettiğini duyduğumuzda hem aramızdan ayrıldığı için üzülmüş hem de dünyanın ucuz işlerine bulaşmadan bu âlemde kurtulduğu için sevinmişim. Çünkü temiz kalmak herkese nasip olmaz.

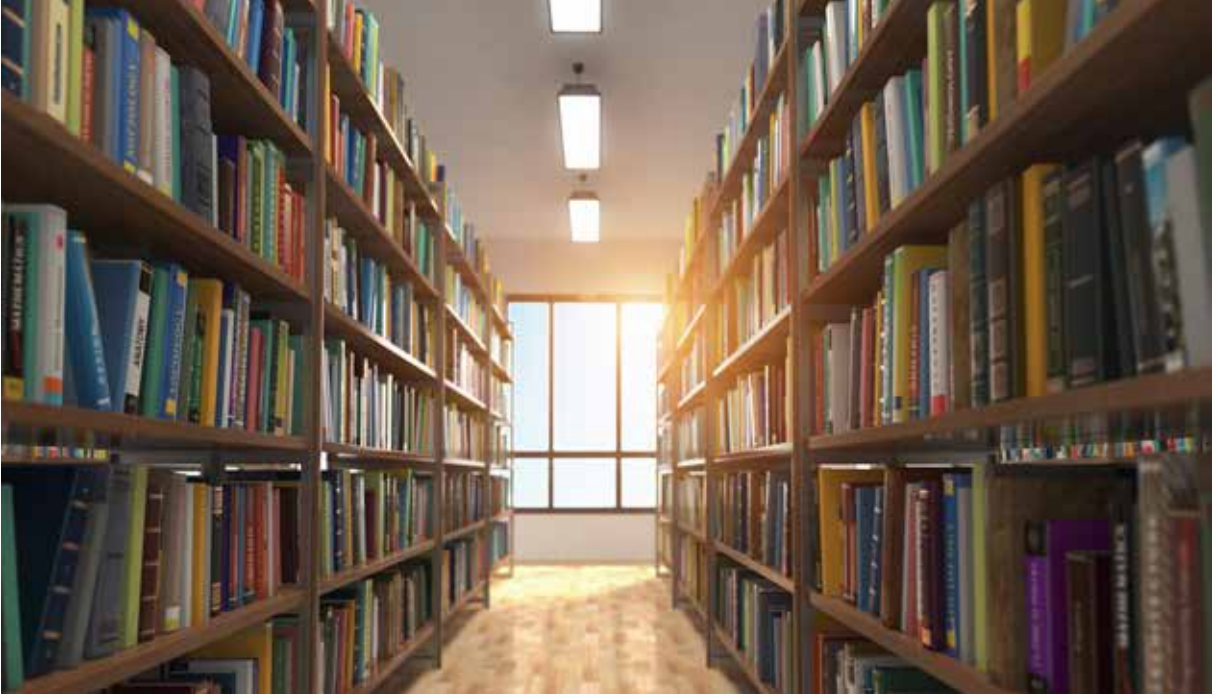
“Osman Olcay Yazıcı üç kuruş için kırk takla atan bir adam değildi ya da insanlara menfaat gözüyle bakan birisi değildi. Ekmeğini yazarlıktan çıkartıyordu ama yazarlığını ticarete âlet etmiyordu.”

Yâd Edildi

Onunla ilgili bazı bilgilere vefâtının ikinci yılı münâsebetiyle Zeytinburnu Kültür Merkezi'nde yapılan bir anma toplantısında vakıf oldum. Programı Yazarlar Birliği İstanbul Şubesinden gelen telefon vesilesi ile öğrenmişim. Genelde bizi çağıran eden olmaz ama bu sefer sağ olsunlar nezâket gösterip bizi de davet etmişlerdi. Olcay Yazıcı ismini duyar duymaz, Bağcılar'ın yokuşunu da çıkmayı göze alarak akşam vakti programın yapıldığı salona doğru heyecanla yollara düştüm.

Salonda her zaman gördüğümüz, tanıdığımız sevdiğimiz abilerimiz kardeşlerimiz bir de diğer izleyicilerle birlikte merhûmun aile efradı vardı. Çok takdir ettiğim için söylemeden geçemeyeceğim; merhûmun çarşafı hanımı, İslâm kıyafetlerindeki kızları ve efendi bir görünümü olan bir erkek evlâdı da oradaydı. Diğer akrabaları ile beraber bu aileyi gördüğüm zaman, Müslüman sadeliğini, temizliğini, asaletini onlarda hissettim. Ailesinin de merhûmun kendisi gibi iyi ve Hak yoluna bağlı bir aile olduğu besbelliydi.

İlk olarak merhûm Olcay Yazıcı'nın çalıştığı gazetelerden mesai arkadaşı yazar Mehmet Nuri Yardım Bey söz aldı. Konuşmasında şunları söyledi: “Çalıştığımız gazetenin kültür sanat servisini tam kapının dibine bir yere koymuşlardı. Diğer servisler, ekonomi, haber, spor daha müteber görülüyordu. Gazete ortamı olduğu için kapı sürekli açılıp kapanıyor, bunun için de hava akımı

oluyordu. Bunun için Olcay Bey ile ben sürekli hasta oluyorduk. Sonra bizi küçük bir odaya aldılar çok şükür...”

Merhûm Olcay Yazıcı'nın iyi bir şair olmanın yanı sıra iyi bir insan olduğunu da söyleyen Mehmet Nuri Yardım Bey, Olcay Bey'in yaşlı başlı yazarlara yaptıkları ziyaretlerde mutlaka yanlarında bulunduğunu ifade etti. Merhûmun yeri geldiği zaman öfkelenişini fakat onda sevgi ve vefâ duygusunun daha ağır bastığını söyledi. Şöyle de bir sevgi mesajı vererek sözünü bitirdi: “İnancımız gereği öncelik sevgi ve vefânındır. Birbirini sevmeyen insanlar iyi sanat da yapsalar bence müteber değildir.”

Onu En İyi Tanıtan

Gecede konuşan şair Bestami Yazgan Bey merhûm ile Eskader'in kuruluş yıllarında yakın münâsebetleri olduğunu ifade etti. Merhûmun çok dikkat çeken bir vasfını şu cümlelerle ifade etti ki bence onu en iyi tanıtan ifadeler buydu: “Gördüğü yanlışı, o yanlışı yapanın yüzüne söyleyecek kadar sert, ama arkasından konuşmayacak kadar mert birisiydi.” Hakikaten de Bestami Bey'in bu tespiti, hedefi tam on ikiden vuruyordu. Gerçekten de merhûmda kulis olayı

yoktu, bu yönüyle nâfide bir insandı.

Bestami Yazgan Bey'in konuşmasının ardından merhûmun bazı kitaplarını yayınlayan Boğaziçi Yayınlarının yöneticisi Gazi Altun Bey bir konuşma yaptı. Merhûmun Sürmene'de durmayan daha büyük bir yere gitmeliyim diye düşünen ve İstanbul'a gelen bir şair olduğunu söyleyen Gazi Bey şunları söyledi:

“Kendisini Türk Edebiyatı Dergisi'nde yazı işleri müdürlüğü yaptığı sıralardan beri tanıyorum. Vefâtından bir ay önce bana Boğaziçi Yayınlarının sahibi merhûm Ergun Göze'ye bir kitap emânetinin olduğunu, artık o emâneti bana yüklediğini söylemişti. Biz de bu kitabı vefâtından sonra basabildik. Ateşi Uyandıran Şiirler adı ile çıkmıştı. Sonra merhûmun akrabaları Bulut Çocuk adı altında bir dosya daha bana ulaştırdılar, biz onu da çıkarttık.”

Gazi Altun Bey'den sonra Şair Özcan Ünlü Bey bir konuşma yaptı. Merhûmun şiir anlayışı ve karakteri üzerinde ciddi tespitler yapan Özcan Ünlü Bey merhûm ile tanışıklığının 1987 yılına dayandığını, Mehmet Nuri Yardım ve Olcay Abi ile birlikte Türkiye Gazetesinde çalıştığını, onunla uzun yıllar şiir festivallerine beraber gittiğini

ve son olarak Kültür Dünyası dergisini beraber çıkarttıklarını söyledi. Aynı zamanda onun iyi bir çocuk şairi olduğunu hatırlatan Özcan Bey, merhûm Ahmet Kabaklı'nın Olcay Bey'i geleneğe bağlı çağdaş Türk şiirinin öncülerinden biri olarak gördüğünü ve bu tespitin de çok önemli bir tespit olduğunu söyledi.

Erguvan Uğultusu kitabının başucu kitaplarından birisi olduğunu söyleyen Özcan Ünlü Bey onun şiiri ile ilgili olarak şunları söyledi: "Bu kitap onun ilk şiir kitabı olmasına rağmen bu kitapta poetikasını yazmış ender şairlerden biridir Olcay Yazıcı... Aynı zamanda şiirleri hakkında en çok yazı yazılan şairlerden biridir. İlk şiiri 20 yaşındayken yayınlanmıştır. Olcay Yazıcı serbest şiire karşıdır. Türk şiir geleneğinde serbest şiirin olmayacağını, şiirin disipline edilmiş söz demek olduğunu düşünmektedir. Onun şiirlerinin sosyal mistik bir öfkenin olduğunu söyleyebiliriz. Ve onun bir özelliği de şiirlerinde düşünceye ve fikre çok önem vermesidir. Şiirlerinde hiçbir zaman hamasi bir ögeye rastlayamazsınız."

Namaz Önceliği

Merhûm Olcay Yazıcı'nın üzerinde durulması gereken üç özelliğinin hassaslığı, kırılabilirliği ve titizliği olduğunu söyleyen Özcan Ünlü Bey bu unsurların onun şiirine de yansıdığını ifade etti. Zannımca toplantının en anlamlı tespitlerinden birini de yine Özcan Bey yaptı. Şunları söyledi: "Merhûm Olcay Yazıcı edebiyat pazarlamacılığına sonuna kadar karşı çıkmış bir adamdır. Eğer öyle olmasaydı Olcay Yazıcı çok popüler, çok tanınan, çok satılan birisi olurdu. O edebiyatı bir piyasa aracı olarak kullanmadı."

Özcan Ünlü Bey'den sonra merhûmun dostlarından TYB İstanbul Şube başkanı Mahmut Bıyıklı Bey bir konuşma yaptı. Merhûmun konuşmalarına; "Herkes öldü biz de öleceğiz, öyleyse şu yalan dünyada gıybet etmeye, yalan söylemeye, dik durmaktan vazgeçmeye gerek yok." diyerek başladığını hatırlatan Mahmut Bey şunları söyledi: "Olcay Yazıcı'da namaz her zaman birinci önceliktir. Eğer Olcay Yazıcı bir mecliste durağan

bir vaziyetteyken hareketlenme hâline geçmişse namaz vaktinin girdiğini anlardınız. Bir meclise girdiğinde beş dakikada yeni tanıştığı insanlarla kaynaşır." "

Ardından söz alan mezar taşları emekçisi araştırmacı yazar Nidayi Sevim Bey de şunları söyledi: "Ben onu namaz kılarırken arkasından seyredirdim. Hız çağında yaşamamıza rağmen o hiç acele etmezdi, namazdan sonra da otururduâ ederdi. Ben de içimden âmin derdim. Bir dönem maddî sıkıntılar çekti. Bir gün cebinde bir yüz lirası vardı, çocuğu olan bir arkadaşına o yüz lirayı verdiğine şahidim."

Nidayi Bey'den sonra hikâyeci Şerif Aydemir Ağabey mikrofonu aldı ve şu anısını paylaştı: "Onu kendi memleketim olan Elazığ'a götürmüştüm. Keban Barajı'nın etrafındaki arazilerin o kadar suya rağmen ağaçsız olduğunu görünce çok üzül müştü. Bizim ilçenin ana caddesinde bekledi, gelip geçenleri durdurup; 'Kaç ağacın var?' diye sormaya başladı. Bir genci buldu, ona bunu sordu. O da ne hissettiyse dedi ki; 'Siz hangi ideolojinin adamısınız?' Olcay Bey ona dedi ki; 'Benim ideolojim yok senin de ağacın yok.'"

Bu güzel şahitlikleri paylaşırken aynı zamanda kültür sanat denilince akla gelen camiâmızın yazarlarından da biraz bahsetmiş oldum. Bu isimleri görmeyi, onları dinlemeyi Rabb'im bizim payımıza düşürmüş. Bütün işlerimizde olduğu gibi kader tecellîleri neticesinde bu Zeytinburnu akşamında onlarla birlikte bir zamanı paylaştık. Fakir de elimden geldiği kadar bu tarihi toplantıdan bazı notları sizlerle paylaşmış oldum. Rûhu şâd olsun değerli şairimizin.

Yapay Zekâ Hayatımızı Nasıl Etkiler?

“Yapay zekâ sağlık alanında verileri bir araya getirerek sağlıkla alakalı çalışmalarda verileri tutmak, bunlar üzerinde analizler yapmak ve ona göre bir takım tedavi yöntemleri geliştirmek ya da herhangi bir hastalığa karşı elimizde verilerin olması birtakım yeniliklere, tedavilere bizi götürebilir.”

Son zamanlarda yapay zekâ destekli uygulamalar, telefonlar, tablet ve bilgisayarlar gibi söylemleri çok fazla duyar olduk. Bazı programların yapay zekâ destekli olduğu ve buna göre daha güvenilir olduğu gibi bilgilerle insanların dikkati çekilmiş durumda. Yapay zekâ uygulamalarının ne kadar iyi olduğu ya da neler olabileceğine ilişkin bazı tahminleri dile getirmeye çalışalım.

Bir ara yapay zekâ destekli eğitime katıldım. Bir program arayüzü ile yapay zekâ destekli uygulamalarla birlikte güzel afişler, yazılar, görseller hazırlanabiliyor. Meselâ bir hikâye yazdınız ya da bazı kelimeleri bir araya getirerek bir hikâye oluşturdunuz, yapay zekâ arayüzü ile ve bunlara uygun görseller de hazırlatabilirsiniz bu uygulamalarla ve nihayetinde bir çocuk kitabı yazabilirsiniz. Buradan bakınca gayet masûmâne bir şey gibi görünüyor. Ancak emek dediğimiz kavram uçup gidiyor burada. Yapay zekâ ile bir hikâye üretiyor ama ortada bir emek, çaba yok. Teknolojiyi kullanarak bir şey başarmış gibi gösteriliyor aslında. Elbette hayatımızı kolaylaştırması açısından güzel ancak fikir ve sanat eserlerini koruma, destekleme açısından çok fazla sorunlu olduğunu dile getirmek isterim. Meselâ bu uygulamada eğitim alırken öğrencilerin ödevlerine de yardımcı olabileceğinden bahsedildi. Şöyle ki bir konuyu yapay zekâ destekli bir şekilde oluşturabilirsiniz, meselâ “de, da” eklerinin kullanımıyla alâkalı bir ders notunu örnekleriyle beraber hazırlatabilir ve bunu çocuğunuza okuması için verebilirsiniz. Bunu yaparken de örneklerde yanlışlıklar olduğunu gördüm, yani tamamen doğru sonuçlar vermiyor ama kontrol edilerek bu tür notlar hazırlanabilir. Anne babanın ya da öğretmenin işini kolaylaştırması açısından bunu bir yere kadar kabul edebiliriz diyelim ama bunun öğrenci tarafından tamamen kullanılması durumunda neler olacağını düşünelim biraz; öğrenci araştırma gereği duymayabilir ve yapay zekâ destekli uygulamaları kullanarak kendini iyice tembelleğe alıştırebilir. Ödevlerini yapmak için yapay zekâ uygulamalarıyla ödevini kısa bir

“Yapay zeka insanlığın faydalı kullanımına sunmak üzere geliştirilebilir. Ancak insanlık sadece iyiyle yetinmediği için kötü uygulamaları da görmek mümkün. Bu yüzden bunun hem insanî hem hukukî boyutunun iyi düzenlenmesi gerekmektedir.”

süre içinde yaparak araştırmadan, öğrenmeden ödevini hazırlamış olacaktır. Özellikle önem verdiğimiz kitap okuma, yeni kelimeler öğrenme ve öğrendiği kelimeleri sözlükten bakarak anlamlarını bilmesi ve zihninin daha geniş ufuklara açılması gibi kavramlardan uzaklaşmış olacaktır.

Öğrenciler açısından kaynağa ulaşmak ve okuma, araştırma gibi işlerini yapma konusunda kendilerine yardımcı olarak kullanılabilir ama sadece ona bağlı kalarak derslerini yapması, ödevlerini yapmasının çok masûm kalacağını zannetmiyorum. Meselâ vefât eden sanatçıların yapay zekâ destekli bir şekilde kendi sesleriyle şarkı ya da türkülerin oluşturulması maziye bir özlem gibi gösterilse de ileride telif sıkıntıları, vefât eden sanatçının mirasına ihânet gibi hukukî sorunları da beraberinde getirecektir. İnsanların kişisel verilerinin korun-

ması noktasında azamî özen gösterilirken bu tür uygulamalar ile gitgide bu sorun hâline de gelebilir. Meselâ günümüzde telefonumuzda bir şey arattığımızda bir bakıyoruz ki aradığımız konuyla ilgili reklamlar önümüze çıkıyor. Bizi alışverişe doğru sürüklüyor. Yani özendiriyor ve insan nefsi de zaman zaman buna yeniliyor, alışveriş iştahı artmış oluyor. İnsan psikoloji üzerine çeşitli senaryolar yazılmış oluyor ve kimi zaman burada başarılı olduğunu da söyleyebiliriz. Alışveriş çılgınlığını özendiren bir tutum üzerinde yapay zekânın kullanıldığını görmek mümkün.

Yapay zekâ uygulamalarını kütüphanelerin hafızasını yüklemek ve ona hızlı bir şekilde ulaşmak açısından kullanmak mümkün. Sonra sağlık alanında verileri bir araya getirerek sağlıklılıkla alakalı çalışmalarda verileri tutmak, bunlar üzerinde analizler yapmak ve ona göre bir takım tedavi yöntemleri geliştirmek ya da herhangi bir hastalığa karşı elimizde verilerin olması bir takım yeniliklere, tedavilere bizi götürebilir. Bu tür alanlarda kullanılması bize fayda sağlar. Yani yine insanlığın faydalı kullanımına sunmak üzere geliştirilebilir. Ancak insanlık sadece iyiyle yetinmediği için kötü uygulamaları da görmek mümkün. Bu yüzden bunun hem insanî hem hukukî boyutunun iyi düzenlenmesi gerekmektedir.

Yukarıda verdiğim ödevlerin hazırlanması örneğinde, birkaç deneme yaptım görmek açısından

dan. Tam olarak doğru sonuçların da vermediğini dile getireyim. Tabii daha bunun geliştirilmesi gerekiyor. Sonuçta yine insanın verdiği komutlarla ilerleyen bir süreç. Robotların ele geçirdiği bir dünya kurgularının çok da hayali olmadığını söylemek mümkün. İşte bazı uygulamalar gelecek açısından beni endişelendiriyor. Çünkü sorunlu bir durum varsa bunun çoğalması, yayılması kontrol açısından zorlayıcı oluyor. Zamanında eğlence amaçlı bulunan barut, bugün insanların ölümüne sebep oluyor. Ülkelerin birbirine savaşta acımasız bir şekilde kullanmasına sebep oluyor maalesef. İşte insanın iyilik ve kötülük arasındaki hassas dengeyi iyi kuramamasının neticesini maalesef bütün insanlık olarak yaşıyoruz.

Yapay zekâ uygulamalarının tam olarak günümüzde güvenilir olmadığını, mevcut durumda işlerimizi kolaylaştıracak bir argüman olarak kenarda olduğunu ve işlerimize yardımcı olması açısından kullanılacak bir teknoloji olduğunu bilmek gerekir. Ama tamamen hayatımıza egemen olmasına izin verirse bunun sonuçları farklı olur. Bir defa tek düze düşünen bir insanlığa doğru gidebiliriz, tembel zihinlere doğru gidebiliriz. Belki bir süre sonra birileri insanların aklını da tamamen yönlendirecek bir boyuta ulaştırabilir bu durumu. Bunları risk olarak karşımızda görmek ve ona göre adım atmak elimizde!

Ramazan Şerhi

GeliŐin gl muŐtusunu, kokun misk-i amberdir
Sar cihanı kokunla, szanınla Ramazan

Nefse kilit vurmayı, oğret izan sağlansın
Şol yürekler arınsın, izanınla Ramazan

Hizmet himmet bir olsun, kurulsun hakça düzen
Aç kalmasın kimseler, mizanınla Ramazan

Terbiye et ruhları, Hakk ceminde her dem ol
Elif, Vav'ın seyrinde, yazanınla Ramazan

Camilerden beş vakit, aşkla çıksın gr sedan
Çağrı çıkar salâta, ezanınla Ramazan

Tertip gelir hem dirlik, hem de birlik seninle
Sefa geldin hoş geldin, dzeninle Ramazan

Celalettin KURT

Anadolu Kültürü ve Aydın Ayhan'ın Eserleri

“Tarihe olan ilgisinden ve sevgisinden dolayı özellikle Balıkesir ve çevresinin mazisine dair birçok kitap kaleme alan araştırmacı-yazarımızın geniş çaplı bir kitap ve tarihî eser koleksiyonu bulunuyor.”

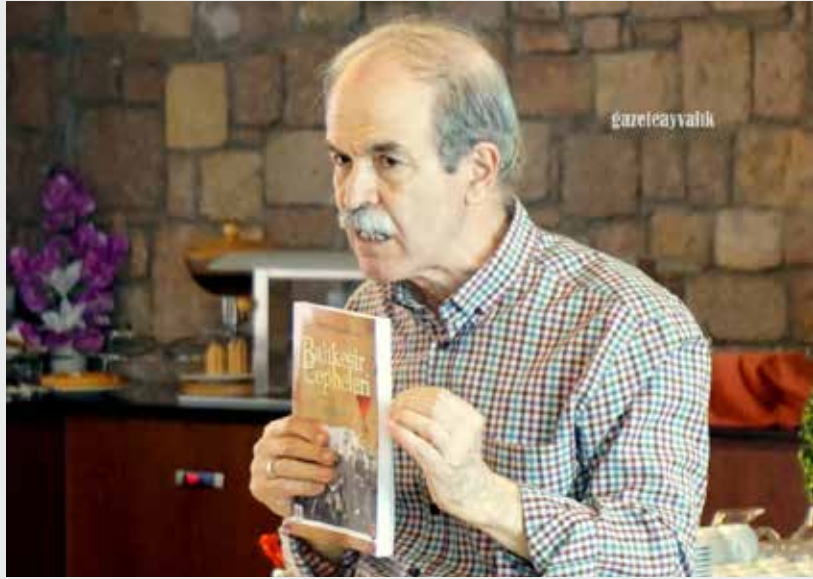
Şehirlerimizin, ilçelerimizin, kasaba ve köylerimizin kültürel zabıt kâtipleri vardır. Onlar yaşadıkları toprakları çok sever, bu topraklardan ayrılmaz, mevcut birikimi gün ışığına çıkarmak için gece gündüz çalışırlar. Siz de rastlamışsınız, yanınızda yörenizde mutlaka böyle kahramanlara tesâdüf etmişsinizdir. İyi ki bu hayırlı insanlar aramızda yaşıyor. Çünkü kimsenin aklına gelmeyen bir konuyu araştırıp önce makalelere döker, sonra da kitaplaştırırlar. Böylece o beldenin şairleri, sanatkârları, âlimleri, hafızları, mevlidhânları, esnafı, zanaatkârları unutulmaktan böylece kurtulurlar. Asırlar boyu söylenen ninniler, mâniler, hoyratlar ve türküler yeniden revaç bulur. Anlatılan menkıbeler, hikâyeler, masallar, meseller, efsâneler ve destânlar yeni nesillerin kulaklarına, oradan yüreklerine ve gönüllerine akar durur.

Her gittiğim ilimizde şehir kitaplarını arar sorarım. O kadar ilgi çekici kitaplarla karşılaşırım ki hakikaten bahtıyarlığım bir iken bine katlanır. İşte o mesûd günlerimden birkaçını Balıkesir’de yaşadım. Balıkesir Büyükşehir Belediyesi Millet Kütüphanesi Ahmet Kot Kitaplığı’nın sohbet toplantısına konuşmacı olarak davet edilmiştim. Gittim, gördüm ve bu şehrimizi daha çok tanıdım ve sevdim. Balıkesir bilindiği gibi Türkiye’nin kahraman şehirlerindedir. Millî Mücadele yıllarındaki mühim rolü malûmdur. Şimdi bu şehrimize hayatını adanmış bir şahsiyetten bahsedeceğim. Bir şehir gönüllüsü, bir meçhûl meşhûr: Aydın Ayhan. Doğrusunu itiraf etmem gerekirse daha önce adını duymadığım bir yazardı. Ama Balıkesir hakkında o kadar kıymetli çalışmalara imza atmış ki bugüne kadar tanıyamadığıma hem üzüldüm hem de mahcûp oldum. Neyse inşallah bu eksikliğimi bu yazı ve diğer çalışmalarla telâfi etmeye çalışacağım.

Önce Aydın Ayhan’ın biyografisine kısaca bakalım isterseniz, sonra kültür hayatımıza kazandırdığı eserlerine döneriz.

1947 yılında Balıkesir Ayvalık’ta doğan Aydın Ayhan, aslen İvrindi Gömeniçli. Çocukluğu, babasının memuriyeti sebebiyle Ayvalık, Sındır-

“Tarihe olan ilgisinden ve sevgisinden dolayı özellikle Balıkesir ve çevresinin mazisine dair birçok kitap kaleme alan araştırmacı-yazarımızın geniş çaplı bir kitap ve tarihî eser koleksiyonu bulunuyor.”

gı, İvrindi ve Balıkesir’de geçti. Lise öğrenimini Balıkesir Lisesi’nde tamamladıktan sonra Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü Almanca Bölümü’nü bitirdi. 12 yıl ortaöğretimde ve 28 yıl Balıkesir Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksek Okulu’nda Almanca okutmanı olarak görev aldı.

Tarihe olan ilgisinden ve sevgisinden dolayı özellikle Balıkesir ve çevresinin mazisine dair birçok kitap kaleme alan araştırmacı-yazarımızın geniş çaplı bir kitap ve tarihî eser koleksiyonu bulunuyor.

1976 yılında başladığı Balıkesir araştırmaları ve 1980’de ilgilenmeye başladığı Çanakkale Savaşları çalışmalarını hâlen sürdürmekte olan Aydın Ayhan, evli ve iki çocuk babasıdır.

Şimdi gelelim Aydın Ayhan’ın çıkan bazı eserlerine:

Ali Efe: Balıkesir’de Kurtuluş Hareketleri ve Millî Kahraman Çingene Ali Efe kitabının kapağında kahramanımızın bir fotoğrafı yer alıyor. Eserin ilk bölümünde “İşgal Yılları” var. Balıkesir’in düşmanlar tarafından işgale uğradığı yıllar ve kurtuluş mücadelesi anlatılıyor. Şehrin kahramanları, vatanperver halkı, aradaki hâinler ve verilen büyük mücadele, fotoğraflar ve belgeler eşliğinde dile getiriliyor. Şehirden sonra Balıkesir ilçelerinin de kurtuluş gayretlerini ayrıca okuyoruz. İkinci bölümde “Çingene Ali Efe” var. Onun hayatı, kahramanlığı ve ona dair hatıralar ilgi çekici bölüm olarak önümüze çıkıyor. Bir bakıma sivil tarih veya sözlü tarih diyebileceğimiz “Hatıralar” kısmında yaşanmış olağanüstü hikâyeler okuyucuları duygulandırıyor. “Yunanlıların Sındırğı Üzerinde Çekilişi” ile Balıkesir ve Çevresinde Çingeneler (Romanlar, Kıptiler) son iki bölümü oluşturuyor. Kitap fotoğraflar ve belgelerle sona eriyor.

Balıkesir Gazilerinden Hatıralar: Aydın Ayhan’ın bir diğer eseri Balıkesir Gazilerinden Hatıralar ismini taşıyor. Sonda söyleyeceğimi başta belirtmek isterim. Bu tür kıymetli eserler millî gayretlerdir ve mutlaka bütün bu kahramanlarımız yeni nesillerle buluşturulmalıdır. Elbette kitapların neşredilmesi büyük bir hizmet. Ama burada bırakmamak gerek. Meselâ Balıkesir gazilerinin belgeselleri hatta mümkün filmleri, dizileri yapılmalıdır. Bu kabil çalışmalar, bugünkü nesillerin bu vatanın nasıl korunduğunu ve emperyalist ülkelerin elinden kurtarıldığını dile getirmesi bakımından büyük önem arz ediyor.

Kitapta, geçen asır başlarında cennet vatanımızı korumak için namluların önünde cesaretle durmuş, kızıl ateşlere göğüs germiş yiğitlerimizin hayat hikâyelerini, hatıralarını ibretle okuyoruz.

Balıkesir Çepnileri: Yazarımızın bir diğer eseri Balıkesir Çepnileri adını taşıyor. Aydın Çiçek'in hazırladığı belge ve çektiği fotoğraflar eşliğinde okuyucuya sunulan kitabın başında, Anadolu'ya gelen en büyük Oğuz boylarından "Çepniler" ve "Balıkesir Çevresindeki Çepni Oymakları" hakkında verilen değerli bilgileri görüyoruz. Eserdeki diğer bazı konu başlıkları şöyle: "İç Asya'da Çepniler", "Horasan'a Geliş", "Hacı Bektaş-ı Veli ve Çepniler", "Çepniler'in Ayvalık Rum İsyanı'nı Bastırmaları", "Millî Mücadele Yıllarında Çepniler", "Batım Fâtihisi Osman Ağa"

Balıkesir'den Seferberlik ve Çanakkale Hikâyeleri: Anadolu'nun unutulmayacak seferberlik hikâyeleri vardır. Bunların tamamını derleyip toplamak ve gelecek nesillere aktarmak gerek. Bu konuda durumdan vazife çıkaran ve üstüne düşeni yapan yazar Aydın Ayhan, Balıkesir'den Seferberlik ve Çanakkale Hikâyeleri'ni bir araya getirdi. Millî mirâsımızın buluşturulduğu bu hikâyeleri okumak, dün yaşanan büyük acıların fotoğraflarını görmek gerek. Okumak ve görmek yetmez, bu hakikatleri hem bugünkü gençlerimize anlatmamız hem de çeşitli filmler ve tiyatro eserleriyle kalıcı hâle getirmemiz gerekiyor

Balıkesir'in Kimliği: Ömrünü Balıkesir kültürüne, sanatına, edebiyatı ve birikimine adanmış olan ve bu yolda kıymetli eserler neşreden araştırmacı yazar Aydın Ayhan, Balıkesir'in âdeta envanterini tek başına çıkarmaya karar vermiş gibi seçkin eserleri hem Balıkesir'imize hem de ülkemize kazandırmıştır. Onlardan biri de Balıkesir'in Kimliği adını taşıyor. Balıkesir'in Seferberlik Yılları: Bir kitap yazmak kolay değil. Hele sorumluluğu fazla olan tarihî bilgi ve belgeleri bir araya getirmek daha da müşkül bir iş. Mesûliyet ister. Aydın Ayhan bütün bu zahmetlerin üstesinden geliyor ve bize evlâdiyelik eserler armağan ediyor. Balıkesir'in Seferberlik Yılları, 1914-1918 ve Birinci Dünya Savaşı/ Çanakkale Savaşları Yazıları'ndan oluşuyor.

Horasan Erenleri: Balıkesir ve Çevresinde Horasan Erenleri isimli eser de Aydın Ayhan

imzasını taşıyor. Kitapta "Anadolu'nun Türkleştirilmesinde ve İslâm'ın Yayılmasında Horasan Erenlerinden Barak Baba", "Barak Baba Hakkında Bazı Makaleler", "Barak Baba Hayrı Sırasında Yapılan bir Konuşma", "Rumeli Türklerinin Pirî Sarı Saltık Baba ve Kazdağı Türkmenleri", "Evliya Çelebi Seyahatnâmesi'nde Sarı Saltık Sultan", "Baha Said Bey", "Sarı Saltık Baba Üzerine Yabancı Bilim Adamlarının Çalışmalarıyla İlgili Bir Bibliyografya Çalışması", "Balıkesir'de Bir Bektaşî Mezarı Kâzım Baba", "Köse Süleyman Ocağı", "Midilli Türkmenleri", "Balıkesir'de Balım Sultan Makamı", "Çanakkale Savaşları ile İlgili iki Bektaşî Nefesi", "M. Bektaşî Hakkı Oğuz" bölüm başlıkları dikkat çekiyor. Kitabın sonunda ise konuya dair fotoğraflar ve mühim belgeler var.

İşgal Yıllarında Balıkesir: Bazı kitap isimleri, muhtevayı da olduğu gibi yansıtıyor. Aydın Ayhan'ın Kendi Yurdunda Esir Olmak İşgal Yıllarında Balıkesir kitabı da bana öyle göründü.

Millî Mücadele'de Balıkesir Cepheleri: Bir şehrin tarihini yazıyorsanız onun çeşitli cephelerini ele almanız gerekiyor. Tarihini, kültürünü, edebiyatını, ekonomik hayatını, folklorunu, mimarîsini, spor birikimini velhâsıl farklı alanlardaki tezâhürlerini görmeniz ve bunu meraklısına göstermeniz gerekiyor. Millî Mücadele'de Balıkesir Cepheleri Aydın Ayhan'ın yakın tarihimize ışık tutan seçkin çalışmalarından birisi.

Araştırmacı yazarımız Aydın Ayhan Beyefendiye ne kadar teşekkür etsek azdır. O bir emekle kaleme aldığı bu eserlerle sadece Balıkesir'e ve Balıkesirlilere hizmet etmekle kalmamış; kültür, sanat, fikir ve edebiyat dünyamıza da unutulmayacak katkılarda bulunmuştur. Kendisine selâm ediyor, bu üstün gayretin diğer şehirlerimizdeki meraklı araştırmacılara örnek olmasını diliyorum. Her şehrimizin bir Aydın Ayhan'a ve onun heyecanına ihtiyacı var. Emsâli Türkiye genelinde çoğalır inşallah...

Hayatımızda Ölçü ve Denge

“Çocuğun gelişmesinde ona verilen değer çok önemlidir. Çocukla göz göze gelmek için aynı hizaya inerek konuşmak, yürürken onun yürüyüşüne göre yürümek ona değer verdiğimizizi gösterir.”

Hayatımızın her alanında ölçülü ve dengeli olmalı, aşırılıktan uzak durmalı, iyilik ve doğruluk üzere yaşamalı, sağduyulu ve tutarlı davranmalıyız. İnsanoğlu madde ile mânâ, beden ile rûh, dünya ile âhiret arasındaki dengeyi koruduğu sürece mutlu olacaktır. Dünyamızda huzur ve barışın hâkim olması da ancak bu dengeyi korumakla mümkündür. Alışverişte, eğlencede, yeme-içmede, giyim-kuşamda, konuşmada ve yazmada hatta dinî konularda aşırı uçlara savrulmak, insana da topluma da zarar verecektir.

İnsana yakışan kâinatın her zerresine işlenen muhteşem dengeyi hayatımıza taşımaktır. İfrât ve tefrite kaçmadan orta yolu izlemektir. İçi ile dışı farklı olan insanlar stres içindedir. İkiyüzlü olmak sağlıklı bir kişilik özelliğidir. İç huzuru olan bir insan kendisi ve çevresiyle barışık yaşar. Güvensiz toplumlarda stres daha çok görülür. Anne-baba çocuğuna, çocuk anne babaya, öğretmen öğrencisine, öğrenci de öğretmenine güven duymaz. Sadi Şirâzî: “İnsanlarla ilişkilerin ateşle ilişkin gibi olsun, çok uzaklaşırsan donar, çok yaklaşırsan yanarsın.” diyor. Öyleyse insanlarla ilişkilerimizin düzeyli ve dengeli olması gerekir.

İnsanoğlu hem âit olmak hem de bağımsız olmak ister. Birey olmak ve âit olmak ihtiyacı ne kadar dengeli ise kişiler de o derece enerjik ve mutludur. Bağımsız hareket edemeyen insan mutsuzdur. Toplumlardan ayrı kalmış insanların mutlu olamadıklarını biliyoruz.

İnsanoğlu çevresinden hem saygı görmek hem de kendisine değer verilmesini ister. Çocuğun gelişmesinde ona verilen değer çok önemlidir. Çocukla göz göze gelmek için aynı hizaya inerek konuşmak, yürürken onun yürüyüşüne göre yürümek ona değer verdiğimizizi gösterir. Bunu gören çocuk da mutlu olur. Çocuklara sen varsın ve bizim için çok değerlisin mesajı verilirse çocukların kendine güveni artar. İnsanlar birbirine değer verdikleri zaman iletişim başlamış olur.

“Bir anne-baba çocuğunun yetişmesinden tutun da kişiliği, yaptıkları ve yapamadıkları hakkında hesap verebiliyorsa bu anne-babaya sorumluluğunu anlamış ve kavramış diyebiliriz.”

“Sorumluluk nedir?” sorusuna, kişinin kendisini hesap vermeye hazır hissetmesi hâlidir diyebiliriz. Bir anne-baba çocuğunun yetişmesinden tutun da kişiliği, yaptıkları ve yapamadıkları hakkında hesap verebiliyorsa bu anne-babaya sorumluluğunu anlamış ve kavramış diyebiliriz. İnsanın kendi kendine hesap verebilmesi hem kendisi hem ailesi hem de toplum için yararlıdır.

Dinleme en önemli iletişim aracıdır. İnsanlar birbirini dinlerken kendilerini bulur, kim olduklarını anlarlar. Onun için gerek ailede gerekse okulda çocuğun dinlenmesi gerekir. Bu sayede de çocuk gelişmiş olur. Dinlenilmeyen çocuk aileden kopar, kötü arkadaş edinerek yanlış ve pis işler sonucu suç işler. Gençlerini dinlemeyen toplum ancak suç işledikleri zaman onları görür. Bu yüzden de hapishaneler, sokaklar, köprü altları tinerci, balici ve kapkaççılarla doludur.

Kötüye gitmek kolaydır. İyiye gitmek, iyi insan olmak, hayırlı işler yapmak, çalışmak ve azim ister. Sevgi bir yaşamdır, sevgi bir insanın olabileceğinin en iyisi olması, gelişmeye, mutluluğa kendisini adanmasıdır. İnsan özünün onurlandırılmadığı yerde sevgi yoktur, insanı insan yapan kalbindeki sevgidir. Sevgi insan onurunu yüceltir, geliştirir.

Kederde ve sevinçte, öfkede ve mutlulukta ölçüyü kaçırmamaktır. Rabb'imizin emrettiği gibi ölçülü ve dengeli hayat sürenlere selâm olsun.

Nasihah Takvimi

ARTIK CEBİNİZDE!

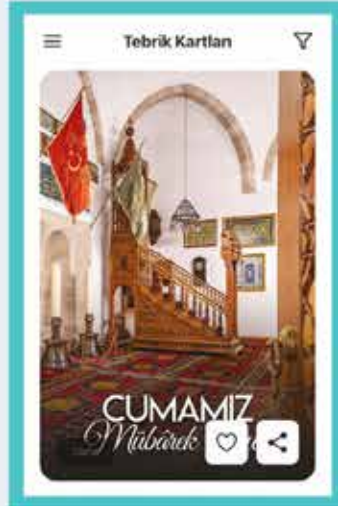
Nasihah Takvimi Mobil Uygulamasını Android ve iOS için indirebilirsiniz.

NASİHAT TAKVİMİ

Nasihah Yayınları tarafından hazırlanan Nasihat Takvimi'ni mobil telefonunuzdan takip edebilirsiniz.

- Namaz Vakitleri
- Bilgilendirici İçerikler
- Tebrik Kartları
- Dini Gün ve Geceler
- İmsakiye
- Kible Bul

DİVÂN-I HULÛSİ-İ
DÂRENDEVÎ'NİN SESİ

Divan Radyo

YAYIN HAYATINA
DEVAM EDİYOR

HULÛSİ AŞK

Gülzar-ı
Muhabbet

Zar-ı
Labbet

HALİL NECİPOĞLU

Divân
RADYO

www.divanradyo.com

Es-Seyyid Osman Hulûsî Efendi Vakfı'nın yayın hizmetlerinden biri olan Divan Radyo yayın hayatına başladı. Radyomuzda Osman Hulûsî Efendi'nin Divân-ı Hulûsî-i Dârendevî adlı eserinden ilahi ve şiir dinletileri başta olmak üzere dinî ve tasavvufî yayınlar yapılmaktadır. Radyomuzu web sayfamız üzerinden ve telefonunuza yükleyeceğimiz mobil uygulamalar ile dinleyebilirsiniz. İlginiz için teşekkür ederiz...

